

Verzamelde gedichten. Deel 2

J.J. Slauerhoff

bron

J.J. Slauerhoff, *Verzamelde gedichten. Deel 2*. A.A.M. Stols, Den Haag 1947 (tweede druk)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/slau001verz04_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Yoeng Poe Tsjoeng

De verzen van deze verzameling zijn uit het Fransch, Duitsch, Engelsch, of rechtstreeks uit het Chineesche leven en landschap overgebracht met vermijding van de zijden gewaden, rozen, maneglans, die men in andere zoo overvloedig vindt, met een voorkeur voor de bitterheid van het leven, in China overvloediger gevonden en met meer nuchterheid beleden dan bij ons. Voor de liefhebbers van het poëtische, voor de dweepers met het Oosten is zij dus: Yoeng Poe Tsjoeng (van geen nut).

Wachten

Mijn bootje is van dun riet,
Gebonden door vezels van lisch.
Toch bevaar ik den stroom.
Geen wachtlicht op den anderen oever,
Alleen bewaakt door de poolster.
Kom je niet?
Jouw boot is van sterk hout.
Deze stroom is nog lang niet
De woeste Yang Tse, en toch ben je bang.
Kom je niet?

(Tsjen Wen Ti)

Mijn Zonen of Ramspoed geeft Recht op Dronkenschap

Haast al mijn haar is al grijs,
Vol rimpels mijn gezicht.
Toch is het mij goed gegaan:
Geen dochter heb ik en vier zoons.
Maar allen haten papier en penseel.

A Sjoë is achttien,
Alleen in luieren is hij een meester.
A Sji An doet zijn best,
Maar in zijn hart haat hij de Letteren.
Yoeng Twan is dertien,
Maar kan geen zes van zeven onderscheiden.
Toeng Tse, toch al negen jaar,
Heeft alleen verstand van lekker eten.

Waar de hemel mij zoo misdeelt,
Heb ik geen recht diep in het glas te zien?

(Tao Tsjen)

Festijn

De zalen waren voor 't feest getooid,
 De kelders open, de waaiers ontplooid;
 Iets fraaiers werd nooit vertoond.
 Maar nu 't einde nadert van 't gelag,
 Roep ik wee en ach,
 Wee en ach,
 Dat het niet is voortgegaan,
 Niet voor eeuwig kon bestaan.
 Het is bijna dag.

Waar ik braste stonden vier bokalen,
 Zaten nog drie drinkers,
 Denkend aan geen dag.
 Maar het licht sluipt in de zalen
 En de duivel komt ons halen,
 Haalde reeds de schenkers
 En de nacht verliest den slag.
 't Werd nog later;
 Aan de beek lig ik, drink water,
 En mijn laatste makker
 Die mijn schande zag,
 Wil gaan werken op zijn akker,
 Want de wereld wordt wakker
 En behoort den dag.

(Sji King)

Marschlied

Soldaat, je bent mijn bloedverwant,
Mijn naaste in 't gelid;
Wij hebben hond noch kraai noch kind,
Geen vrouw die ons verwacht, bemint,
Een huurling heeft geen vaderland,
Wij loopen in 't gelid.

Soldaat, je bent mijn kameraad,
De vijand zoekt zijn wit;
Heb jij je laatsten pijl verspild,
Dan zoek je schut onder mijn schild.
Soldaat, je bent mijn kameraad,
Mijn naaste in 't gelid.

Soldaat, je blijft mijn kameraad,
Is ons gebeente eens wit.
De maan beschijnt ons geel en schril,
Een aap slaakt nu en dan een gil;
Wij blijven na den dood soldaat,
Op 't slagveld in 't gelid.

(Sji King)

Vroege Sneeuw

Ik hoor je soms heesch fluisteren.
Om 't bed staat de stilte, de nacht.
De bamboeboschjes kraken zacht,
Buiten in het verdere duister,
Want het gaat sneeuwen in den nacht;
Morgen is de wereld wit,
Wordt het winter.
Onze liefde... waarom huiver je?

(Anoniem)

Chrysanten in den oostelijken Tuin

Snel gaan de jaren. - Vroeger wist ik het niet,
 Wel in mijn rijpheid. Ik weerhield ze niet.
 Leed en teleurstelling van al mijn jaren
 Kwamen met mij in de' eenzamen tuin hier samen.
 In 't midden van een perk sta ik lang stil,
 De zonneschijn is dun, de wind snerpt kil,
 De bloemen zijn verrot en uitgeroeid,
 De volle zomerboomen uitgebloeid;
 Alleen een tengere, bleekzuchtige chrysant
 Staat, door den wind vergeten, aan den kant.
 Ik heb een beker boordevol geschonken,
 Maar merkte nauwlijks dat ik had gedronken.
 Hoe in mijn jeugd gemakkelijk mijn gemoed
 Van droevig blij werd, van vertoornd weer goed!
 Als ik wijn zag, op elk uur van den dag
 Dronk ik hem uit en was één en al lach.
 Nu laat de sterkste drank mij nuchter en koud.
 Bleeke chrysant, je bleef niet leven om mij
 Te troosten in 't droef seizoen, maar wij zijn allebei
 Uit beetre tijden over, en beiden nu veeg en oud.

(Po Tsju I)

Herfst

Dor en stug stierf het jaar, de winter
Verstiet den herfst: ik ril, mijn kleed is dun,
Ik zoek zon en beschutting bij de tuinpoort.
Op het Zuiden zijn al de vruchten weg,
Op 't Noorden liggen rottende takken,
Ik drink het laatste restje uit den beker,
De schoorsteen stoot geen rook meer op,
Gedichten liggen in stapels naast mijn stoel,
Mijn licht gaat uit, ik zal ze lang niet alle
Kunnen lezen voordat het donker komt.

Confucius' nooddrift in Tsjen was erger.
Laat ik om mijn wanhoop te lenigen bedenken,
Dat de oude wijzen er vaak minder aan toe waren.

(Tao Tsjen)

De moede Soldaat

Achter de hagen langs de straat
Staan zij in feestgewaad;
Geen schoone kan mij nog wat schelen,
Zij mogen mijn soldij verdeelen!

En ik vereer niet meer de heilige meren,
Noch luidt voor mij de avondgong,
Die etter draag van kwade zweren
En nauw den dood ontsprong.

Maar kindren komen aan mijn knie, zij houden
In kleine handjes groote schalen wijn.
Ach, laat ik drinken, droomend van hen houden,
En nooit soldaat meer zijn!

(Sji King)

Epitaaf

Aan elke sneeuw ontspruiten anemonen.
Bij oude graven worden kindren groot.
Wij die aan de' aarderand bij bronnen wonen
Zien den zonsopgang voor het morgenrood.

De vloed zal steeds de barre rots ontvluchten,
De maan 's nachts vrouwen lokken aan het glas;
De herfst toont, eeuwig trotsch, weer purpren vruchten,
Eeuwig de krekkel sjirpen zal in 't gras.

Er loopen paarden leeg met lossen teugel.
Reeds waait de tijd den roem weg van den slag.
Wat blijft van 't heldendom? Een weeke heuvel,
Die onkruid voert als flarden van een vlag.

(Kong Foe Tse)

Herfstwind

Herfstwind verdrijft de witte wolken,
Ganzen trekken langs het leege zwerk,
Nog geuren chrysanten en bloeien orchideeën,
Kon ik mijn vroeger lief nu vergeten,
Bijna was ik gelukkig,
Met mijn bloemenboot op de Fen-rivier,
Wit schuimt de stroom langs den boeg,
Fluit en trom houden maat met den riemslag,
Onder 't rumoer broeden sombre gedachten,
Jeugd jaagt voorbij, dood staat onwrikbaar.

(Woe Ti)

De doode Beminde

Ik hoor niets meer van haar, en vroeger
Was 't ruisdhen van haar gewaad al vreugde;
Leeg en stil staat haar zaal,
Stof hoopt zich op, ongestoord,
Blaren ritselen verlangend langs 't raam -
Hoe kan ik haar dan missen?

Daar op dat gordijn,
Gleed haar schim er niet langs?
Ruischte haar rok niet?
Kom, kom toch terug!

(Woe Ti)

Zeilend in den Herfst

In mijn rieten boot zeil ik heinde en ver,
Mijn hart springt op bij den schok der golven,
Door naakte takken zie ik den tempel in 't woud,
Waar de steenbrug over den stortstroom buigt
Grazen schapen, vlokkend in de oeverwei,
Kraaien en eksters krijschen in den rook van 't dorp,
Dit alles zie ik, hoor ik zeilende.
Ruimtedronken weer thuis, leëg ik den beker.
Geesten, om offers krijschend in den avondwind,
Deinzen terug voor mijn luidruchtig lied.

(Loe Yoe)

De Tuin der Martelingen

De hoge muren zijn beplant met scherven,
Een diepe gracht gaapt voor de hoge poort;
Zoodat slechts vogels, wolken, sterren
Zien kunnen hoe zij traag, schoon sterven;
Hoe het bloed een wit bloembed
Omtovert in fluweelzacht rood.

Maar ik heb toch menigen gil gehoord
En 't kermen, zenuwslopende muziek,
Wanneer de klokken krampverwekkend luiden,
Over de leliezachte huden
Een rilling als een rimpeling verloopt.

Dan komt de beul wel met een reigerwiek,
In bijtend zuur gedoopt,
En schildert bloesems op de zijde. -
Hoe moet ik de vogels benijden!

(Anoniem)

Het Dorp

Het gehucht bestaat uit zes kleine hutten.
Menschen leven er zonder een woord te spreken.
De rivier ruischt wel - een brug hangt er nog over:
Twee smalle planken, een slaphangend koord.
Aan de' overkant gaan legers, karavanen;
In verdre hoogt' verrijst op den berg een tempel.
De mannen laten zich niet voor krijgsdienst werven,
De vrouwen offren niet voor vruchtbaarheid,
Ze leven traag en weten laat te sterven.

De zon die achter steile hellingen
Laat opgaat, vroeg verdwijnt, is de eenige lamp
Voor het gehucht - zes hutten - waarin alleen
Gescholen wordt voor 't weer en 's nachts geslapen..

Landschap

Heilige reeën
Op tengre pooten
Drinken uit hun beker, 't binnenmeer,
(Wouden ruischen om hen heen),

Wenden schuw den rug naar verre zeeën:
Hooggeboegde schepen zijn verschenen,
Naadren meer en meer,
(Vogels zwijgen om hen heen).

Enkle herten vlieden ver in 't binnenland,
Andre eten straks den vreemding uit de hand.
En de geest van 't Eiland mijdt den vijand,
Vaart in wolken heen.

(Anoniem)

Gelijkenis

De pijnboom, eenzaam,
Op steile spits,
De storm rolt rotsen
Voorbij zijn stam;

En diep daaronder,
In 't dal, de kruinen
Die vrede aadmen,
In dommel suizlen...

(Anoniem)

[Aan afgrondrand]

AAN afgrondrand,
In steen geworteld,
Staat, steeds geteisterd,
Eén ahornboom.

Al diep gekromd,
Maar onbewogen,
Weerstaat de stam
Den storm die voortloeit.

Terwijl de loofkroon
Reeds over de' afgrond
Steeds verder afbuigt,
In het verderf staart.

Eens op een nacht zal
De stam afknakken,
De boom neertuimlen,
In mist teloor.

Maar in het dal stroomt
Een springrivier,
Die zich door klippen
Naar verre zee wringt.

Een drijvend eiland
Van groen en takken
Lijdt op de steenen
Wel telkens schipbreuk,

En wordt door steilten
En watervallen
Steeds omgewenteld
Neergestort.

Maar eens drijft groen en
Nog levend hout in
Zee van azuur,
Lucht van karmijn:

De fiere boom die
Zijn dood vooruitzag,
't Verderf niet duldde,
Nieuw leven insprong!

Weerkaatsing

De vliet onder laten wind rimpelt alleen om 't riet,
Gemengd met avondrood als bloesenwijn.
Een groote golf verdrinkt de drijvende maan
En wentelt een sterrenvracht: schelpen ruischend van licht.

(Yang Ti)

Neveleffect

De veldgodpagode rijst boven de pijnen uit,
Mistsliert drijft traag langs haar geschubden top,
Zoo daalt spinrag over een dennenappel -
Doodwade over veelschildige tor.

(Sje Sjoean Tsjang)

Tsjirak

De stroom Tsjirak
Kronkelt door donkere bergen.

Als een tentdak
Grauw, laaghangend
Valt de hemel rondom de steppen.

De storm bewoont het woeste grasvlak
Van het land Tsjirak,
Waar schaarsche kudden in de verten zwerven.

(Altoen)

Reizend in den Herfst

De herfstwind wringt de meegaande blaren.
Nachtelijke regen druipt in den begroeyden vijver.
De reiziger ligt in 't leege duister te staren.
In slaaplooze nachten betoont de krekel zijn ijver.

(Tsjao Meng Foe)

Dronken in de Lente

Dronken zat ik onder den amandelboom.
Blaren vielen in de plooiën van mijn kleed.
Ik merkte het niet,
Totdat ik opstond en mijn kleed straksloeg,
Toen vielen de blaren rondom,
Zoodat ik mij afvroeg:
‘Heb ik gebloeid zonder het zelf te weten?
Kon ik genieten en heb het niet gedaan?
Vervloekte wijnroes!’
Maar toen ik mijn loome oogen opsloeg,
Zag ik den boom zijn blaren verliezen,
In mijn kruik wat wijn nog.
‘Jij, oude, verliest je bloei als de herfst komt
En moet tot het volgende voorjaar wachten,
En ik hoef alleen mijn kruik weer te vullen
En ben weer zalig.’

(Anoniem)

['k Verkeer in weelde tusschen de bloemen met wijn]

'K VERKEER in weelde tusschen de bloemen met wijn,
Maar ook in armoe: drinkend zonder vriend.
De opkomende maan, mij zoo verlaten ziend,
Wekt mijn schaduw, zoodat we met zijn drieën zijn.

(Li Tai Po)

De Vrouwen van Yueh I

Ze komt van Tsjang Kan, meisje uit duizenden;
Haar gelaat heeft den glans der maan in het Zuiden,
Witter dan sneeuw op het veld zijn haar voeten,
't Eenige dat haar niet adelt is 't bloed.

II

De vrouwen van Tsjang Sha zijn schoon, maar lichtzinnig.
Zij ook laat haar plicht en dartelt en danst;
Soms worden haar heldere oogen befloerst
Door de aandrift die in de lente vervoert.
Ze is zoo onbevangen als het uitbundig
Licht, dat op voortvlietend water danst.

(Li Tai Po)

Van den Overkant

I. *Morgen*

Ik lag in 't oeverriet aan de' overkant
En tuurde naar haar raam in den buitensten paleismuur;
Ik kon niet zien dat zij verscheen,
Want de nevel dreef over de rivier.
Maar de hemel achter mij bloosde van kim tot kim,
Zoodat ik wist dat zij naakt voor haar raam moest staan.

II. Avond

Het zwerk wordt wit en rood, het landschap groen en geel,
Onder een wolk aarzelt de morgenster,
Achter een raam waakt de ster van mijn nacht.
Over den stroom, die mijn boot voorbijeurt,
Begroeten elkaar de beide sterren,
Over mij heen ziend.

(Anoniem)

Riet plukken

Wij moesten riet gaan plukken,
Lang riet waar wind in ritselt,
Waarvan men manden vlecht,
En mochten in een boot
't Vijfvoudig meer bevaren,
Bereikten 't eiland lang voor noen.
Wij lagen 's avonds nog in 't gras,
En hadden niet één handvol riet
Geplukt om mee naar huis te gaan.

(Anoniem)

Zuidland

In het Zuidland zingen vogels schrill.
De meeste steden zijn ontwald.
Roovers trekken rond, de markten worden stil.
Bergdorpen heeten naar verdwenen stroomen,
Ze zijn gebouwd van schelpkalk en basalt.

Giftige misten dampen uit het zand.
Vijands vuren glimmen door den regennacht.
Er zeilt geen schip, alleen de parelvisscher
Ziet men zijn boot door het laag water boomen;
Eenmaal per jaar gaat hij heen van het Zuidland.

(Wang Tsjen)

In Hsien Yang

Zoolang ik als vreemding in Hsien Yang woonde,
Beleefde ik geen dag zonder regenstromen;
De zon brak zelden dien grijzen vloek.
In zwaren slaap bracht ik mijn tijd te zoek.
Het meer reikt tot de kim en wil niet slinken,
De wolken zakken, dreigen te verdrinken.
Ik hoor den wind de oeverwilgen wringen,
Achter den mist onzichtbare visschers zingen.
'k Zie witte spoken in de grauwe wijlen.
Wat zijn 't? Verdoolde vogels? Natte zeilen?

(Po Tsju I)

Reizend naar Njoe Tse Wang

Weinig slaap en lange wacht na middernacht,
Reizen en staren in den zwarten nacht.
Een strand ligt blank in de maan, zelf in wolken
Onzichtbaar, nimmer door den wind ontbloot.
De zeilen kraken hard en stijf bevroren.
De golven zoeken winterslaap, ijsschotsen
Brijzelt de boeg, wij voeren veertig dagen
Door nevelen en nog geen Njoe Tse Wang.

(Po Tsju I)

Maannacht

De geesten reizen met de wolken.
De maan - om den doortocht niet te storen,
Is, als een gong, in den boom gehangen,
Tusschen twijgen en blaren gevangen.
De stroom kabbelt bijna rimpelloos
Rondom den neergestreken berg.
Het is zoo stil dat de manegloor
Aandoet als een even hoorbare
Begeleiding; soms schijnt de gong
In den boom te beven, de takken siddren:
Snaren, lichtgeraakt - de blaren ritslen
Nog even, dan zijn ze voor ons zichtbaar
De geesten, neerdalend uit de wolken,
Warend door boomen, rustend op steenen,
En nemen weer afscheid met een windstoot.
Takken en blaren ritslen na;
De maangong wordt opgetrokken in
De laatste wolk; nog lang vervult
Verre gloor, dichtbij gezoem de lucht.
Leeg staat de boom op de dorre vlakte,
De stroom slaat bij den berg den hoek om,
De geesten zijn met de wolken vertrokken.

Aan den Reiziger

Steden spinnen wegen:
Webben tusschen kerkers.
Zwerf of geef je over.

't Ravijn bant den blik,
De vlakte verstrooit ze.

Bespring rotstrappen, zwerfblokken naar uw drift.
Laat in de vlakte uw veerende voetzool
Liefkoozen door het vochtige gras.

Rust in stilte van rumoer,
Doch niet te lang:
De zwerver wet zijn eenzaamheid op de menigt'.

Reken op geen rustplaats.
Een duurzame deugd is voos.
Zoek het venijn dat ophitst tot hartstocht,
Waarin de deugden verbranden, de dorste het snelst.

Zonder leidster, rustplaats, liefde, lof,
Als niet bestaande in het bestaande,
Belandt gij niet in het moeras der zaligheid,
Maar blijft vlot op den maalstream van het Noodlot.

(Segalen)

Pelgrimstocht

Naar Tsjing Tsjao Foe was ik verbannen, ver
Van Tsjang An waar het leven bloeit aan 't water.
Het volk verhaalde dat een lotusvijver
Achter de bergen in de vert' moest zijn.

Ik trok door de woestijn; de stofstorm woei,
Mijn huid, mijn oogen droogden uit - ik vond
Een wed in 't midden van een zoutmoeras,
Daarin de reine lotus van Tsung Hai
Die wegstierf in het scherpe zoute water.
Als stollend bloed lag op de witte bladen
Rood zand dat de woestijnwind liggen laat.

Het lot des menschen is 't in ballingschap
En staag vervreemd te leven van de plaats
Waar hij het best kan aadmen, 't vruchtbaarst leven,
Of hij vertoornt toch de een of de andre macht:
De goden of de geesten of den keizer.

Maar dat een vlekkelooze lotusbloem
Die enkel leeft om reinheid te bewijzen,
Om door den zachten wind gestreeld te worden,
Om wandlende jonkvrouwen 't oog te streelen,
Moet groeien in met zout verzaden grond,
In 't midden van een grauwn en doodschen moeras,

Geschonden door den korzeligen wind,
Nimmer genaderd door een vrouw die glimlacht,

Dat is een lot met 't mijne niet vergelijkbaar.
Ik ben niet meer om ballingschap verbitterd;
Als offer laat ik mijn verlangen achter,
Keer onverschillig weer naar Tsjing Tsjao Foe.

(Po Tsju I)

[Ik bouwde in 't midden der Verboden Stad]

IK bouwde in 't midden der Verboden Stad,
Omringd door een achtdubbele omheining,
In 't midden van een bodemloozen vijver,
Het paviljoen waarin zij wonen moest.

Toch waagde zich in de Verboden Stad
En klom over de achtdubbele omheining
En zwom naar 't verre midden van den vijver
De minnaar, die door 't noodlot komen moest.

Dus was het niet genoeg, Keizer te zijn
Over het Rijk van 't Midden: ik werd God,
Om haar te onttrekken aan elk sterflijk oog.

'k Gaf haar den hoogsten hemelberg tot woning,
Midden in het onpeilbaar wereldmeer,
Waarin ik gansch Yamato kon verdrinken.

Maar vele zielen zweefden op den wind,
De zon scheen gloeiend dwars door alle wolken,
De minnaar gleed aan op een manestraal.

In zwarte aarde zal ik haar begraven.

Terugkeer

Na twintig jaar wilde ik mijn stad terugzien,
Die lag stillevend aan den horizon.
Maar aan den straatweg, vier mijl voor de poort,
Stond nog die herberg van den Gelen Reiger,
Waar 'k vroeger kwam met vrienden uit de stad.
Daarbinnen werd loom, als in halven slaap, een fluit bespeeld.
Ik hoorde weer het oude lievlingslied
Van pruimeblaren vallend in den vijver.
't Was Mei weer, stil lag daar de stad aan 't water,
Ik hoefde er niet meer heen te gaan:
't Is Mei, ik kom er juist vandaan.
O pruimeblaren vallend in den vijver,
Niets kan vergaan, zoomin als jullie kort en ritslend leven
Het mijne, lang en vol van zwaar verdriet -
Zoo scheen het, maar het was het mijne niet;
Ik ben hier altijd mijmrend blijven staan,
Betreurend wat dien andre is geschied,
Terwijl ik luisterde naar 't zinnelooze lied
Van pruimeblaren - vallend - in den vijver.

Het Nachtsyl te Hang Tsjow

Een uitgestrekte vacht bedekt ons allen.
Door een der honderd gaten steekt ons hoofd.
De lijven koestren in gesloten warmte.

Ongaarne halen wij het hoofd uit 't gat,
Maar voor zonsopgang, bij den derden gongslag,
Rolt zich de deken naar de zoldring op.

Vanmorgen kon een oude zwerver zich
Niet worstlen uit zijn slaap, hij werd gehangen:
Zijn mager lichaam bengelt in de lucht.

Zijn geest vlood plotseling naar 't schimmenrijk,
Een zaalge dood, zelfs wierook werd zijn deel,
Een roover die zijn slag sloeg, gaf de stokjes.

Wanneer ons 't geld voor 't nachtverblijf ontbreekt,
Moeten wij sterven: bij het ochtendglören
Vindt men ons doodgevroren bij een boom.
(Als wij niet slapend in een vijver zakten.)

Uitzicht

Onbeweeglijk de wolken
Aan de aarde vastgeregend,
Alle windstreken even grijs,
Traag trekt de stroom door de zanden.
Maar ik heb wijn
En drink aan 't oostlijk venster,
Uitziend naar bezoek.
Geen boot verheft haar zeil,
Geen kar rolt daavrend aan.

(Tao Tsjen)

Mijn Kind Goudklokje

Bijna veertig, kreeg ik een dochter;
Een naam bedacht ik voor haar: Goudklokje.
't Is nu een jaar geleden dat zij kwam,
Zitten kan zij al, maar nog niet praten.

Ik schaam mij voor mijn hart waarin
Zelfzucht en traagheid samenhokken,
Daardoor hang ik nog aan de werkelijkheid,
Nu ik het geluk heb van deze kleine.

Als 't leed dat zij jong sterft mij wordt bespaard,
Dan heb ik weer de moeite haar te doen huwen;
Mijn plan om achter de heuveln te gaan leven,
Dient weer voor tien of twaalf jaar uitgesteld.

(Po Tsju I)

Na Goudklokjes Dood

Arm en ziekelijk, maar half in het leven geslaagd,
Met een lief, onschuldig kind van drie,
Geen jongen, maar 't was toch beter dan niets,
Wat teederheid, van tijd tot tijd een kus.

De dag kwam zij werd van mij weggenomen;
Haar geestje zweeft nu ik weet niet waar.
Als ik gedenk hoe vlak voor haar dood
Zij vreemde geluiden kraaide en woorden zocht,
Dan weet ik dat de banden van vleesch en bloed
Ons een steen van smart om den hals binden.
Maar ik dacht mij terug in den tijd die ligt
Voor haar geboorte en smoorde zoo het leed.

Mijn hart vergat haar, de dagen gingen voorbij,
Driemaal werd het winter, driemaal lente,
Dezen morgen sprong de wond weer open
Toen ik op straat haar min tegenkwam.

(Po Tsju I)

Herfst

Achter den herfst ademt de geest der koude:
De Noordenwind, verkillend, verdorrend.
Mijn leed is groot genoeg voor lange nachten.
De sterren staan voor mijn starende oogen;
Ze zagen de maan vol, den twaalften dag,
En haar gelaat leeg, den twintigsten dag.
Een vreemde uit het verre land kwam tot mij,
Hij haalde uit zijn kleed een langen brief
Die aanhief met: Vergeet mij niet -
Het blad was verder leeg, aan 't eind
Stond: Voor eeuwig vaarwel.
Ik borg hem in de plooi van mijn gewaad,
Drie jaren lang verbleekte het schrift niet,
Mijn hart is leeg gebleven als de brief.
Zul je het weten of vermoeden?

(Anoniem)

Vergankelijkheid

De maan staat op den Yo Mei-berg, een boordevolle schaal;
Haar glans vloeit in den oeverdamp en wordt daar droef en vaal.
Lang leefde ik met je in deze stad, vannacht moet ik weer varen.
Soms heeft een mensch volmaakt geluk, maar kan het nooit bewaren.

(Li Tai Po)

Nacht

De kleine maan werd door den nacht verslonden
De sterren gingen onder in de wolken.
Alleen, laag aan de aarde, tracht te branden
Mijn gele lamp. In 't donker schuilen dorpen,
Achter gesloten blinden slapen allen,
Ik waak alleen. Waarom, als allen slapen?
Waarom ik, die zal sterven met de andren?
Ik teeken de karakters zonder eerbied.
Verteren zal mijn hand die schrijft en 't blad
Dat op zich neemt de klacht van dezen nacht.
Het regent redeloos en droef. Vanwaar,
Waarom en waartoe zijn mij deze reeglen
Ontvallen?

Eenzaamheidsverlangen

Ik wilde alleen zijn met mijn droefenis
En ik verborg mij in 't gewoekerd gras.
Maar tevergeefs: mijn droefenis verried mij,
Mijn smartkreet overstemt den roep der vogels.
Waarom kan men niet lijden ongehoord
En ongezien, terwijl men toch alleen,
Alléén den langen levensweg moet gaan,
En toch nooit eenzaam leven kan: altijd
Zijn broeders, zusters, zonen, dochters, ouders
Aanwezig en bewijzen zorg en aandacht.
Ontvlucht men in den tempel, dan moet men
Voorouders aandacht wijden, offers brengen,
Om door demonen niet omringd te worden.
Ach, alles, eer en welstand, wilde ik offren
Om met mijn droefenis alleen te zijn.

(Toe Foe)

Zelfzucht

Door de poort kon ik den reiger bij den poel zien staan,
En de maan lag er midden in.
Als stille derde toefde ik aan den rand,
Twee nachten sleet ik in den tempelbouwwal,
Blij was ik eindelijk weer alleen te zijn.
Geen vriend of vrouw om mij af te leiden
Van mijn zelfzucht; nu ik weer alleen ben geweest,
Begrijp ik niet dat ik gezelschap zocht...

(Po Tsju I)

De Wijze

Mijn huis is vuil, mijn kinderen, talrijk, krijschen.
De varkens wroeten ronkend in den hof.
Maar bergen, blauw en ver verheven, eischen
Mijn aandacht op, die stijgt uit stank en stof.

(Anoniem)

De Luiard

Het water is als gepolijst metaal.
Karpers dommelen in het koele diep.
Ik ben een luiard, ik schuif mijn hengel uit
En laat mijn haak afhangen in den vliet.

Een zachte wind blaast mijn snoer in een bocht.
Mijn lichaam zit te wachten bij het aas.
Mijn ziel zweeft in de verre werelden.

Lang geleden zat een witharig man
Zijn leven lang bij den Weistroom te visschen,
Niet om karpers te vangen, maar op een vorst te wachten.
Eerst op zijn zestigste ving hij Wen Wang,
Dien hij beraadde tot het heil der menschheid,
Die is weer even ver als voorheen.

Ik heb de hoop opgegeven,
Ik aas niet op visschen of vorsten,
Geniet van 't grijze licht op 't herfstig water;
Als ik er genoeg van heb, haal ik den hengel op,
Ga naar huis, wentel mij neer op bed en slaap.

(Po Tsju I)

Op zijn kalen Kop

Bij 't opstaan zuchtte ik dat mijn haar grijs werd,
En dat het uitviel bij het slapen gaan.
Mijn laatste lokken koesterde ik als kostbaarheden,
Nu zijn ze weg en ik ben opgelucht.

Ik hoef nu nimmermeer mijn haar te wasschen,
Ik leg mijn kam weg, een verouderd wapen,
En, zucht elkeen bij zwoel en drukkend weer,
Dan is mijn kale kop zoo heerlijk koel.

Geen zware haarknot drukt mijn achterhoofd,
Ik heb koud water in een zilveren kan
En laat het voluit op mijn hoofdhuid plassen;
Zooals een nieuw door Boeddha's wet gedoopte
Herleef ik door dit water op mijn schedel.

En weet waarom de priester, rustbehoevend,
Zijn hart bevrijdt door eerst zijn hoofd te scheren.

(Po Tsju I)

De Oude

In ziekte en lediggang verloopt mijn leven.
 Als er geluk komt, kan ik het niet genieten,
 Als een gedicht wil, kan ik er niet toe komen
 Den inktsteen te wrijven en het penseel te voeren.
 Eindelijk zwicht ik als het al te laat is,
 En het gedicht wordt slap en dood geboren.
 Zelfs mijn vrienden vinden het belachelijk,
 Geletterden vinden het rythme te vlak,
 Hofpoëten het rijm banaal of gezocht.
 Ik zeg het voor mijzelf op en ben er mee voldaan:
 Ach, een oud kindsch man speelt nog weleens met de poppen
 Die hij terugvond in de rommelkast!

Ik houd maar liever alles voor mijzelf.
 De gouverneurs van Soe Tsjow en Peng Tse zouden
 't Bewonderd hebben, maar ze zijn al dood.
 Nu is er niemand meer dan Yuan Tsjen,
 Maar die is ook verbannen, naar Tsjiang Ling,
 Drie duizend mijlen van mij af, hij kan het niet hooren.

(Po Tsju I)

Verval

Bijna alle vogels zijn gevlogen,
Leeg staan de velden, er zwemt geen visch meer in de sloot.
Ik heb niets meer voor oogen
Om mijn gedachten af te leiden van den dood.

De zon zinkt weg in 't West,
In mist; 'k voel iederen dag de warmte minderen.
Maar een paar zwaluwen bouwen nog een nest.
Blijven zij trouw en met mij overwinteren?

Een scherpe wind waait uit het Oost;
Weg zijn de nachtegalen.
Maar is de trouw der zwaluwen die anders eeuwig dwalen
Geen troost?

Ik kom nabij, zij vliegen niet op,
Zij blijven, noodgedwongen:
Gekortwiekt zijn ze, nauwelijks den strop
Van den vogelaar ontsprongen.

In mijn koud huis aan 't kale veld, in het ontloofde woud,
Aan de bevroren sloot,
In deze omgeving word ik zienderoogen oud.
Mijn naaste buurman is de dood.

Gedichten maak ik niet meer.
Ik doe niets dan de zwaluwen voedsel brengen.
Mijn ziekte is vergevorderd en neemt geen goeden keer,
Maar misschien halen zij nog de lente.

(Po Tsju I)

[Houd je gedachten af van gedane dingen]

HOUD je gedachten af van gedane dingen,
Denken aan 't verleden geeft verdriet en leed.
Houd je gedachten af van komend gebeuren,
Denken aan de toekomst geeft onrust en zorg.
Zit overdag als een zak in je stoel.
Lig des nachts als een steen in je bed.
Open je mond om voedsel te nemen.
Als je slaaprig wordt, doe dan je oogen dicht.

(Po Tsju I)

De Hoed door Li Tsjen aan den Dichter gegeven

Lang geleden, jij was al grijs
En ik nog jeugdig, gaf je mij
Een zwarten vilthoed tot geschenk.
Soms, nu ben ik al grijs,
Draag ik hem nog,
Jij bent al ver achter de bronnen.
De hoed is oud maar kan nog worden gedragen,
Maar jij bent al vergaan en komt nooit terug.
Vannacht schijnt op je grafheuvel de maan
Door kale boomen die de herfstwind wringt.

(Po Tsju I)

Overwegingen van Po Tsju I

Als ik niet uit Soe Tsjow was weggegaan,
Dan was ik rijker geweest dan nu.
Als ik Wilgentak had weggedaan,
Was ik ouder geweest dan nu.

Als ik niet van Soe Tsjow was weggegaan,
Had ik de lente in Lo Yang niet beleefd.
Als ik Wilgentak had weggedaan,
Niet duizendmaal die verrukking beleefd.

Als ik in Soe Tsjow gebleven was,
Zou ik nu niet arm en eenzaam veroudren,
Maar met veel kindren mijn eerbiedwaardig ras
Voortgezet hebben, volgens de oude orde.

Als ik in Soe Tsjow gebleven was
En Wilgentak op tijd had weggestuurd,
Dan lag ik nu niet lui met haar in 't gras,
Maar in een praalgraf met marmer rijk versierd.

Nu weet ik zeker: Lo Yang is 't eind
En Wilgentak voorgoed mijn vriendin.
Nog aan Soe Tsjow te denken heeft geen zin.
Toch: prefect van Soe Tsjow, was dat geen beter eind?

Maar als ik toch naar Lo Yang had verlangd!
Kiezen wij zelf - of zijn wij wankle dwazen,
Door 't toeval hier en weer heen geblazen,
Tot wij blijven liggen waar de stilte ons vangt?

[De vlinders fladdren gejaagd]

DE vlinders fladdren gejaagd,
 Als blaadren los van het hout;
 Voor het eerst in het gele gewaad
 Loopt mijn lief door het woud.

Ze ziet ze en wil ze teeknen
 Voor onze herinnering:
 Bij paren neergestreken
 Op geurende trossen sering.

Ik zie bedroevend hoe ze
 Geuren en schemerschijnen
 Voor vergetelheid wil behoeden
 Met kleuren, stippels en lijnen.

Opeens ziet ze 't zelf en weent treurend
 Over den machtloozen zwier,
 Haar tranen vegem de kleuren
 Van haar wangen en 't rijstpapier.

Dat komt er van als men 't vluchtigst'
 Wil teekenen en bewaren;
 De feeën zijn niet het schuchterst,
 Neen, tinten en vlinderparen.

Zoo heeft ze haar schoonheid bedorven
En onze stemming verstoord;
Wij loopen uiteen verzworven
Waar wij wandelden saam bekoord.

(Tsjang Pi)

Lo Yang, de Gezegende

Hao, Hao, Lo Yang is een voorname stad;
Men hoeft slechts 's gouverneurs paleis te aanschouwen
En weten dat hij leeft met duizend vrouwen,
Opdat men haar op rechte waarde schat.

Hao, Hao, Lo Yang is een rechtvaardige stad;
't Ya Men doet iedren roover snel onthoofden,
En laat grootmoediglijk den snoodberoofde
Behouden wat hij na den roof bezat.

Hao, Hao, Lo Yang is ook een veilige stad;
Twaalf meter hoog zijn de eerbiedwaardige wallen,
Wel zijn ze voor driekwart tot puin vervallen,
Er komt geen oorlog meer, wat hindert dat?

Hao, Hao, Lo Yang is een gezonde stad;
Men kan er vrij en frisch op straat verkeerem,
De pest verhoedt, streng als politie, dat
De krotbewoners zich te snel vermeerem.

Hao, Lo Yang is een wonderschoone stad;
De paarlstream glanst en doet de jonken wieglen,
't Water wordt wel gebruikt als vuilnisvat,
Maar blijft toch theetuin en paleismuur spieglen.

Lo Yang is een verrukkelijke stad;
Wie zou niet voor 't geluk om er te leven
- Binnen haar muren - alles willen geven
Aan boetes en belasting wat hij had?

Op den Herbergmuur

Ik heb een ruw gedicht op den herbergmuur gegrift,
Door vogelvuil en woekrend mos half uitgewischt,
Totdat een gast¹ kwam: een die staat bij den Troon,
Hij veegde met zijn zijden mouw de steenen schoon
En las en weende, hij wist:
Po Tsju I is balling weer, verdreven door zijn drift.

(Po Tsju I)

1 *Yuan Tsjen*

Het Steenvischmeer

Hoe gaarne doolde ik doelloos aan uw oevers,
Turend naar het rotseiland, een visch gelijk;
In zijn rug gaapt een put: de wijnbeker-grot.
Den visch omspoelen rustlooze golven,
De knapen laten kleine scheepjes zeilen,
Elk is beladen met een beker wijn.
Op 't eiland lossen drinkers in één teug
De lading, zenden vlug het schip weerom.

Bochtige krochten oopen in zijn flanken,
Ijskoude stroomen spoelen in en uit.
Hoe zalig was het, door den wijn verhit,
Gelaat en handen in die kom te koelen.
Ambten begeer ik niet,
Rijkdom bezit ik niet,
Liefst leefde ik eeuwig in en om het meer,
Starend en drinkend op den steenen visch.

(Yuan Tsje)

Taoïsme

Een zwerver van den overkant
 Verhaalde 't vreemdste wat hij zag:
 In een landplooï langs zee
 Staat in een feeëntempel,
 Op den hoek van een toren,
 Een poort steeds wijd open voor
 Den intocht van Lo Tiën.

Reiziger, ik vorschte lang
 In menige 'ledige poort',
 Aan feeën geloof ik niet,
 Het verhaal dat je hebt gehoord
 Is een fabel of een lied.
 Nooit zullen heuveln aan zee
 Lo Tiëns huis zijn.
 Als ik doodga zal ik hem vinden
 In den hemel: als hij is moet het dáár zijn.

(Po Tsju I)

Na Tsjens Dood

Zijn stift zal geen gedicht
Meer doen ontluiken;
De oude liggen in 't stof
Van toegevallen kisten.
Laatst hoorde ik een jonkvrouw
Zingen een vers van Tsjen.
Snel wilde ik het griffen.
Mijn hand kon niet.

(Po Tsju I)

Lao Tse

‘Die het weten spreken niet,
Die spreken weten het niet.’
Deze woorden, werd mij verhaald,
Zijn door Lao Tse uit de stilte vertaald.
Hoe weten wij dat hij wist?
Twaalf boeken schreef de wijze.
Heeft hij zich dus vergist,
Die ons het pad zou wijzen?

(Po Tsju I)

Fleurs de Marécage

Érynné à Sapho

J'aime les attouchements
Très tendres et stériles.
Va doucement, va doucement
Avec tes doigts de tisseuse qui filent
Un chaud frisson le long et dans
Mes membres mièvres et si puérils.
J'aime tes attouchements
Tendres et stériles.

Sapho, je t'aime, bien que virile,
Bien que tu brises, Amour puissant!
Reste, veux-tu, une heure tranquille
Dans un commun enlacement.
J'aime tes attouchements.

Paroles dans la Nuit

Ta voix me cherche dans l'ombre,
Le lit est dans la chambre, dans la nuit. - Où?
Écoute le craquement des bambous.
La neige tombe sur les branches - dans la nuit;
Demain la terre sera blanche et froide.

Mais notre amour toujours... Pourquoi
Ce frisson, cette main lasse, ce sein roide,
Le bonheur qui nous fuit?

Adieu

Des mouettes reposent sur la mer
Comme un collier de perles
Sur une robe de velours vert.
Les lames déferlent

Contre la côte où mon amour
S'en va sous les ramures.
Elle porte une robe de velours
Et des perles sur sa gorge pure.

Jamais, jamais ne vient le retour,
La mer se cache sous une brume,
Jamais, jamais ne vient le retour..
Mer, confondons nos amertumes.

Sérénade de Retour

Enfin je baise ta joue,
Elle est douce à ma fièvre
D'attente, et mes lèvres jouent
Avec ton sein et tes lèvres.

J'étais amoureux des îles
Aux délices innombrables,
Où l'on va pieds nus, les chevilles
Baignées dans l'eau ou le sable,

Le long des lagunes où vivent
Les métisses, tout le jour
Dans l'eau, mais jamais oisives:
Elles y font la pêche ou l'amour.

Les palmes sont si voluptueuses
Que la brise la plus vagabonde
Circule et rêve autour d'elles
Et oublie le tour du monde.

Je ne veux pas d'autre port
Que ton étreinte, je suis
Venu vers où tu dors,
Nue dans la nuit.

Dame seule (*dans le Jardin du Luxembourg*)

Sous l'ombre profonde des arbres, près d'un marbre
Sous un saule, elle se sent si seule
Qu'elle laisse aller sa main caresser son épaule.
Ravis de sa rondeur, ses doigts touchent son sein,
Elle frissonne, elle pâlit, et soudain,
Elle l'abandonne.
L'égarement fini, elle reprend sa broderie.

Simoun

Tu dors toute seule. Le temps te couvre de son sable
Comme de sa propre image: un tissu gris instable;
Ton corps en est couvert, seulement tes deux seins
Dardent un regard fixe dans l'horizon serein.

Le vent retourne sur ses pas. Il froisse
L'Énigme de ses grandes mains distraites. L'Angoisse
Remplit l'espace jusqu'aux étoiles. Elles tombent
En larmes brûlantes et lourdes sur ta tombe.
Quel dieu pleure, au plus profond des nues,
Qu'il t'a connue, jamais assez connue,
Qu'il t'a vue nue, mais jamais assez nue?

Le vent retourne, déchire ton linceul,
T'embrasse, te frôle: tu restes aussi seule,
Dans le désert en rut, aussi rigide
Et froide que la lune dans le ciel vide.

Le Galérien

Je suis un forçat, le crâne rasé,
Lié avec les chaînes sur le banc,
J'ai bu vin ni baisers depuis sept ans
Et la galère est mon éternité.

Ma peau est usée, mes os sont cassés,
Mes yeux éteints et rabougri mon torse:
Votre serment juré, voilà sept ans,
D'être ma femme, est-il toujours de force?

Quand, bientôt, à Toulon, devant la Cour

En fête, la chiourme doit faire ses petits tours,
Et je verrai une larme dans vos yeux,
Je resterai forçat, mais bien heureux.

Mais quand, souriant, vous chuchoterez

Au comte auprès de vous de m'acheter
Un des petits objets qu'on nous fait vendre,
Je tomberai, là, sous vos yeux, en cendres.

Complainte

Vides la mer, la nuit,
 Nulle part une étoile.
 Mon mal n'est jamais guéri,
 Je dors sous la voile,
 Je suis une épave perdue.
 Pourtant tu m'as dit une fois,
 Haletante, éperdue:
 'Je veux vivre pour toi.'

Et: 'S'il fallait choisir
 Je choisirais - toi.'
 (Je n'approuve pas ton choix,
 À chacun son loisir.)

Et: 'Tu cherches la Toison,
 La Raison te condamne.
 Et pour ça je me donne
 À toi (Dieu te pardonne!) -
 Pour les autres, venin, poison,
 Pour toi seul, une femme.

Dans les bois, dans un pré
 Vert se cache une maison jaune.
 Là, nous vivrons à notre gré,
 Jouant nymphe et faune,

Ou nus, ou déguisés
En personnages de rêve;
Là, je chanterai,
Sans paroles, la chanson d'Ève.'

Rien n'a changé.
Je flotte hors la race;
La mer s'est vengée,
M'a repris et m'efface.

J'attends le coup de grâce,
Une lame, un brisant.
C'est la seule volupté,
Le plus grand danger,
Qui tue en grisant.

On a la paix dans l'âme
Malgré les caresses les plus violentes.

...Sur une côte lointaine il vente.
C'est la femme sur terre qui nous tourmente,
C'est le vent de la mer qui nous tente,
Et la lame.

Séparation

‘Embrasse-moi, mes lèvres, mes yeux,
Ma poitrine est en feu, je t'aime.’
Ainsi dans une heure d'adieu
Ma voix expirait dans mon âme.
Je n'osais respirer, comme un moribond je contemplais ton visage.
La mer de l'oubli va s'ouvrir entre nous, mais de ses eaux luisantes et sombres tour à tour, elle
émergera, soleil de mes jours, lune de mes nuits.
Contre ses lames les plus hautes, ses tempêtes les plus tourmentées, je clamerai que tes étreintes
sont encore plus violentes.
Quand ces lames se refermeront sur ma tête submergée, ce soleil, cette lune se coucheront avec
moi; dans l'étreinte de l'abîme je sentirai encore ton étreinte.

Sixain pour une Croyante

Comme ta montagne de Vénus m'est douce.
Elle dort dans l'ombre, elle est couverte d'une mousse
Soyeuse. Dans les nuits d'amour et d'hyménée
Quand tout dort, quand ton Dieu nous a quittés,
Ma vie dans ton sexe s'est concentrée,
Que je caresse... Frissons! Elans! Secousses!

Vers Japonais I

Des alcyons blancs se posent
Sur les branches tout près de l'eau.
Elle les a vus et d'une voix
Enchanteresse elle s'écrie:
'Ils nous prédisent le bonheur!'
Elle n'a pas vu l'oiseau noir
Qui descend de la montagne.
Les alcyons s'envoleront,
Les branches vibrant encore de leur fuite
Plieront sous le poids du corbeau.

II

Dans la dernière auberge sur la montagne
Où la glace et la neige sont éternelles,
Je reposais une nuit à bout de forces,
Car là l'hiver devait me protéger
Contre le mal dont le printemps est complice.
Là un songe allait chercher des fleurs traîtresses,
Dans un printemps lointain que je croyais perdu,
Il ouvrit ses bras, elles neigèrent sur les neiges;
La plaine glacée et blanche devint rose
Et resta rose une longue nuit d'hiver.

Imprudence

Une nymphe voyait un marin
Tout seul se baignant,
À fleur d'eau elle montrait son sein,
Puis, à ce corps se joignant,
Pour mieux se faire caresser,
Avec lui s'est submergée.

Dans sa joie elle a oublié
Que même les amants peuvent se noyer.
Ainsi - sa joie fut vite passée.

(Yeats)

Oraison

L'église n'est plus un temple, on s'y donne
Rendez-vous, surtout quand Monseigneur Carême,
Abbé galant, frappe de son anathème
Paris plus pécheresse que Babylone.

Il était surtout écouté par les dames,
Dans des mouchoirs de soie elles sanglotaient
Et il lisait dans leurs regards de flamme
Dardés sur lui pendant le verset

La lettre fiévreuse écrite après la messe,
Comme d'un signe divin il en était fier:
'Monseigneur, plus que vos paroles pourtant célestes
Nous restent chères vos caresses d'avant-hier.'

Elles n'avaient pas peur de l'Esprit, de sentir
Que sans Dieu les joies terrestres se fanent,
Elles s'admiraient, pleines de repentir,
Dans le contraste de leur blancheur et de la soutane.

Et dans la bonne voie, après l'adultère,
Elles cherchent dans l'homme de Dieu le complice
Qui sait détourner le glaive de la Justice
Et qui apaise d'un mot la Très-Sainte Colère.

Fin de Siècle

Pour un jeu de mots brillant on risquait
Vie et bonheur; la femme fidèle et mère
Devenait rare depuis qu'on s'obstinait
À ne jouer que des pièces adultères.

Dans un pamphlet plein de malice
À la maîtresse du roi on manquait de respect;
Puis, jeté en prison, on en sortait
En favori par changement de caprice.

Mourir à la guerre, dans son lit, hors la loi,
On se résigne vite, de tout écoeuré,
Sauvé ni par la science ni par la foi,
Emporté par un sublime laisser-aller.

Vanité, vanité... Toujours les dieux hésitent.
Vois les gémissements devant cette idole:
La femme, entre toutes lâche et frivole,
Se moquant du pouvoir, oublieuse du rite.

Or, ce dédain superbe de s'en aller,
En souriant, le long du précipice,
Au charme paisible de la vallée,
Vaut bien le bonheur et toutes les délices.

Un Sage

Quand son maître mourut il quittait la cour.
Le nouveau roi était un puritain:
Une femme décolletée il prit en putain,
Il préférait les messes à l'amour.

Lui, il avait vécu avant sa décadence
- Encore de très loin il la sentait venir -
S'est fait devoir d'une sévère abstinence:
Le baiser fut désormais tout son plaisir.

Il vécut dans les villes méridionales,
Où la chaleur intense fait le silence,
Seulement après les cloches vespérales
Des pas retentissent, furtifs comme une danse.

Il aimait s'asseoir dans les vieilles archives,
Accoudé sur une fenêtre dans la cour,
Cultiver des visions sur les pages des livres,
Plus plein d'éclat dans le déclin du jour.

Il jouissait des couleurs jamais fanées
Des miniatures tendres et résistantes
Aux siècles, il ne savait plus dans quelle année.
L'angélus tombait de la tour retentissante.

Il se demandait, parfaitement content:
'Surviv-je parce que j'ai abdiqué à temps?
Ou vis-je si profondément dans le passé,
Que l'heure de ma mort est déjà longtemps passée?'

Philae, Ile des Temples

Elle flotte sur le fleuve, sous le ciel,
Combien de vagues ont passé,
De jours, de nuits, combien d'années,
Qu'elle dort sous ses joncs cachée
Loin du monde réel.

Tous ses pylônes sont brisés,
Le mur s'écroule
Sur la pente.
Devant le sanctuaire sacré
La forêt roule
Ses ondes lentes.

Perdues sont les formules magiques
Dans le désert, et sous le vent
Du vide a fui l'encens.

Comme un récif océanien
Fermé par l'eau des âges anciens,
Elle garde l'esprit d'antan.

Aube à Macao

Iles, jonques, nuages se trouvent dans un équilibre parfait mais instable, à fleur d'eau.

Au-dessus de lourdes masses de rochers le soleil se lève et teint de rouge les rides de l'eau, glissant ses rayons dans les rues étroites et désertes où chaque maison derrière son patio a l'air d'un cloître.

À travers les arbustes, les fleurs, le long des talus, les palais s'étagent jusqu'où la Praia Grande embrasse comme un beau bras blanc la rade abandonnée.

Jadis les flottes formaient une autre ville plus mouvementée. Les gloires de la Lusitanie, les richesses de Cipango et de Cathay se rencontraient en noces brillantes dans cette baie,

Où à présent les jonques seules partent et reviennent comme des fantômes immortels, les mêmes depuis des siècles.

San Miguel de Macao

La façade s'élève, rigide comme un rocher, devant la décrépitude du sanctuaire. Pas un pilier, pas une arche ne reste de la somptuosité ancienne.

Debout comme une stèle, s'élevant du sein de l'éternel, elle domine l'espace, - temple du ciel avec le soleil comme rosace en sa coupole.

Les saints pâles, priant dans leurs vitraux, sont brisés avec eux. À travers les trous vides, l'azur vibre et les rayons, les oiseaux passent à leur gré.

Les tout-puissants, taillés dans la pierre sur le portail, la Mère de Dieu portant le globe, l'Amiral au beau milieu de sa flotte, n'ont pu subir cette nef étroite derrière eux.

Ils ont détruit tout: murailles, piliers, toits, jusqu'à l'horizon, jusqu'à l'espace; le seul temple digne de leur puissance s'étend autour d'eux tandis que la ville se consume humblement à leurs pieds.

Forteresse Portugaise

Derrière les élégantes palissades
La place s'incline, lisse comme l'émail.
Vers ses admirateurs tout le sérail
Se penche sur l'albâtre de la balustrade,

Bien convaincu qu'elle offre maint détail,
Des seins, sous la dentelle, pas de charade;
Les yeux comme des lampes à arc sur l'éventail,
Les bouches sirotant sans fin la limonade.

Le général commande la canonnade.
Silence absolu. Pas un coup ne part.
Mais l'héroïsme ne tient pas aux bravades,

Ni au vacarme. Qu'on donne la bastonnade
Aux esclaves nègres, pour l'amour de l'art,
Avec le cri de: 'Vivo Liberdade!'

Outcast

La côte d'Afrique regarde avec sa face
Grise et brisée, comme par un chagrin trop grand,
Mais d'un dédain immense que rien ne surpasse,
La mer mouvante et le soleil mourant.

Et nous, errants, jetés hors de la race,
Cherchons partout, en vain, dans l'Océan
À noyer amour, désir, bonheur, élan,
Trouvant la courtisane, ultime impasse,

Derrière chaque port, une autre toutes les nuits,
Toujours une autre, non, toujours la même
Complice, qui aide à tuer l'amour.

Dernière découverte avant l'oubli.
Le ciel sur un manteau de faux velours
Porte la Grande Ourse en faux diadème.

Élégie Africaine

Il est assis sur la plate-forme de sa cabane.
 Au-dessous, le Congo jaune passe, interminablement,
 Et fait une rumeur désespérante.
 À travers les fentes de sa chaise de rotin
 Il voit flotter des arbres noirs et des caïmans.

Il médite amèrement: 'C'est mon idylle.
 En Europe, à présent, il fait dimanche partout,
 À Brest, à Bordeaux, dans tous les ports,
 Les rues sont pleines d'un doux soleil et vides de trafic,
 Les charrettes bruyantes n'y roulent pas,
 Dans les églises les choeurs chantent,
 Même dehors on entend le chant consolateur.
 Ce soir le matelot ivre-mort
 Danse avec la fille jusqu'à ce qu'il tombe dans un coin.
 Moi j'ai un tête-à-tête avec mon verre de toddy,
 Lassitude de six années de tropiques dans mon corps.
 Depuis une semaine les étreintes de ma négresse me répugnent;
 Elle doit satisfaire mon amour, mon appétit,
 Et une nuit elle m'étranglera.
 - Quel plat nouveau pour son frère, le chef de tribu! -
 Elle l'a promis, quand je l'ai achetée,
 En criant un mot que j'ai oublié,
 Mais qui m'obsède dans mes nuits de fièvre.'

Il décharge son revolver trois fois:
Un singe tombe de son cocotier dans le tombeau
Qui s'ouvre au moment propice dans la boue jaune,
Où un crocodile dormait - qui se rendort bientôt.
Après il fait sonner un gramophone antédiluvien:
Un two-step monotone résonne.

Des arbres du rivage une flèche vole:
Un moment il espère sa mort, son salut;
Comme un enfant qui voit tomber une étoile,
Il fait un voeu, vite. Mais le coup a manqué.
La flèche vibre dans la paroi.
Un nègre fuit dans les bois.

‘Ce sera pour une autre fois.’

Le Matelot

Pour son âme terne et vide comme l'Âge
Les ports ne furent rien que la fin d'un voyage,
Les astres, des amis; il n'en eut jamais d'autres,
Il ne connaît pas la terre, rien que ses côtes.

Een eerlijk Zeemansgraf

I

*De zee, hoe diep en hoe ver,
Is zijn ontastbaar gebied;
Alleen een schip en een ster
Peilen tezaam dit verschiet.*

De Ontdekking der Nieuwe Hebriden I

In de' eeuwgen staag aanwakkrenden orkaan,
Over de oneindige grauwe watervelden,
Voorbij het randgebied waar de oceaan
Voor de begrenzing naar den afgrond helde,
Vordert een ouden tijdperken ontvloten zeiler.
De zee bekent nu eindelijk haar kleur,
De golvenhorden strekken verder, steiler,
De eenzaamheid stelt hier niet meer teleur.
Geen andre schimmen scheren deze velden
Waar iedre golf instort, alsof een pijler
Van het heelal dit dondrend na zich sleept,
't Schip diep en lang bedelft dat in steeds ijler
Luchten opdoemt, naar 't einde voortgezweept.

II

Het zuidlijk vasteland, uiterst verbrokkeld
Tot klippen waar de zee eeuwsporen ingrift,
Op welker barre kust de Westenwinddrift
De wrakken van de wereld samensprokkelt,
Opent een straat die kronkelend verdwijnt
In grauwen regendamp, waar overeind
De randgebergten staan, uit hooge kolken
Woest opgewrongen, borend in de wolken.
Hier is een wereld, elders weggezonden,
Weer opgewoeld, was eeuwen lang verdronken -
Uit de opperlagen van 't vergaan gesteente
Steken mammoeten hun verweerd gebeente.
Ter weerszij hebben doodgewaande wouden
Hun almacht diepgeworteld, plompgestamd,
Ineengegroeid door allen tijd behouden,
Om poelendamp waar nimmer brand ontvlamt.
De kustgeboomten raken overhangend
Elkanders takken, lommer samenprangend.
Er onder waagt zich 't schip, wel diepbezwaard,
Maar nog prooi van lianen, doornbehaard;
Daartusschen glanzen vlakken van smaragd:
Breedgroene vensters in den wand der nacht.
Slagregen daalt, dofgrijs, nooit opgeschort,
Of 's werelds grootst verdriet hier tranen stort.

Dit oord is 't verst van het verloren Eden,
Voorgoed omfloerst tot lichtverloren vrede.
Daardoor verlokt, velen het schip ontspringen,
En kreten slakend wéér in 't oerwoud dringen.

III

Zij koersen op den nieuwen oceaan
Niet zonder hoop nu nooit meer land te vinden,
Alleen te zijn in 't luchtruim, door de winden
En golven slechts gemaand om voort te gaan -
'En voortaan blijv' de schepping zonder vorm,
Dat steeds een onverzoenbre oordeelsstorm
De kiem verdelge die de baaierd droeg,
En dat de ijdele hoop nu geen omhulling
Vinde in een schip, geen eiland tot vervulling;
Wind, blijf onzichtbaar, zee, woest, leeg en zuiver,
Weest beide niets meer dan een voorgehuiver
Van 't grootst heelal dat eenmaal zich zal vormen;
Zijn zwakste bergen onze sterkste stormen.
Laat ons doorleven daar wij moeten leven,
Leeg zijn van hoop, alleen 't bederf ontzweven,
En laat ons schip aankomen op den zoom
Der andre wereld en bij 't zien verbrijzlen,
En, kunnen wij niet sterven, op een droom
Scheepgaan en zweven door de eeuwge ijste.'

IV

Lang, lang geen licht en stof dan ster en zon,
Toen toch een rotspunt aan den horizon.
Daar is hun hevige hoop om zonder kust
Te blijven varen jammerlijk gestrand.
Anders een jubelkreet: verlossing, land!
Nu is de hoop op leegte weer vernietigd.
Daar rijst 't begin: een kale kraterklip,
Langzaam bevrucht door samendrijvend slib.
Straks komen zaden op een stroom aanspoelen
En schieten palmen op en groeit riet dicht
Om visschenbroed en volle vogelpoelen.
Dan komen kruipmonsters, eindelijk geslachten
Zoogdieren de aard weer met hun kroost bevrachten.

V

Van 't laatste land af was men eensgezind
Als zeilen, neigend naar een vasten wind.
Van 't eerste land woei weer als een besmetting
Verdeeldheid over; 't rammlen van den ketting
Haast vastgeroest, het anker dat dof valt
Brak als doodsreutling deze rust van water
Omheind met palmen, met basalt omwald -
Als weerklank stiet de uitgedoofde krater
Een kleine rookwolk uit die laag bleef hangen.

VI

Het schip lag in de baai drie dagen lang en
Nooit zag men aan de kusten iets bewegen
Dan een tak in de windvlaag, en den regen
Die dun en staag als eenig levensteeken
Viel op het stille zwart van bosch en krekken.
Men zag van beken wel het verre vlieten,
Maar nooit een prauw langs lage oevers schieten.
Was dit dan de eenige reine plek op aard,
Door 't zaad vergeten, door den dood gespaard?
De tijd werd er een lange vroege morgen.
't Was dichtbegroeid maar hield toch niets verborgen.
Toen ging men landwaarts in, de meesten liepen
Verwezen wankelend, alsof zij sliepen
En met hun voeten tastten langs de aarde,
Terwijl hun oogen in het loover staarden.
Geen dier sprong weg, geen wilde vogel vluchtte;
Het scheen dat planten slechts zich hier bevruchtten.
Men hoopte op een ongerept gebied,
Een rustplaats in het rustloos leeg verschiet.

VII

Een open plek: verkoolde hutten stonden
Als zwarte zerken in een halve ronde,
Waar lijken met gekloofde schedels lagen.
Er hing een geur van brandend vleesch en hout.
Het was alsof zij 't feestmaal voor zich zagen.
Zij trokken weer terug door 't zwijgend woud,
Door afschuw achtervolgd, en in verwarring
Vonden zij zich op 't schip, één kuste 't dek,
Anderen hielden 't want vast in verstarring;
Dan haastten plotsling allen naar vertrek.

VIII

De riffen die het verst naar buiten lagen
Waren het laatste landmerk dat zij zagen.

De Brik Erebos

Hij bevaart een vergeten koers
Op een zee zonder golven en schuim,
Hij hoopt eens dwars door 't vlamvend floers
Te gaan op in 't nachtelijk ruim.

Een zwarte vogel tracht nog
Den eenzame te vergezellen
En soms voorbij te snellen,
Maar blijft dan achter in 't zog.

Dan wint hij een nachtgebied
Waar wolken den melkweg verdonkren
En sterren een omloop voorflonkren
Zonder verschiet.

Zeeslag
(Torpedo-aanval)

De zwarte boeg stoot onder 't stampen,
 De diepe baar breed openrijtend,
 Schuimtorens op, ze tevens splijtend.
 Vuilgeel gebalde oliedampen,

Die de scheefstaande pijp opstookt,
 Vallen - terstond gestolde wolken -
 Goor saam met stuivend witte kolken;
 't Zog drijft, ver achter, laagberookt.

Van achter de' einder opgeklommen,
 Komen als donderkoppen drommen
 Grijze slagkruisers, springstof-forten,
 't Zeevlak met waaiervuur bestorten.

De kuilen waar de kogels inslaan,
 Zuigen in kegels tuimelwind aan;
 Op de' oceaen staan kraterlooze
 Vulkanen: lucht- en waterhoozen.

Een projectiel trekt fluitend baan,
 Schoorsteen, commandobrug afschavend;
 Een romp, zwartnaakt, van tuig ontdaan,
 Vaart voort, dwarszeesch zich soms begravend.

De eenzame torpedojager,
Kleine felle verdelgingsdrager,
Snel golfdorborende granaat,
Grauw gladgeschuurd werktuig van haat -

Draagt onderzeeschen donder nader
- Angstwekkend lang vertraagd en zonder
Weerlicht dat waarschuwt - tot dicht onder
't Den einder rondgeschaard eskader.

Dan barst verborgen lading los.
Onder de waterlijn getroffen,
Siddert een nikkelstaalkolos.
De diepste kruitbergplaatse' ontploffen.

Kanonntorens hoog ontvlammen.
Het slagschip zinkt met zware schokken;
Als naar bezweken brekerdammen
Wordt al wat rondrijft aangetrokken.

De romp barst stomp in twee en scheurt
In zee een kolk met steile helling,
Waar de vernielcr wordt gesleurd
Terneer in draaiende versnelling.

Laag floerst geelrood-doorrookte damp;
De ontploffingen gaan dieper, doffer -
Smalle aanvaller, trotsch slachtoffer,
Vergaan, gedrongen in één ramp.

Het veroordeelde Vaartuig

Morgen, voor daglicht, zal ik langzaam zinken.
Nu, in den voornacht, houd ik doodenklage
Over de levenden die ik moet dragen,
Zelfs in hun slaap niet denkend aan verdrinken.

Hoe ver zij zich ook van hun kusten wagen,
Hun leven ligt in 't land, waar, onder boomen,
Voor huis, een vrouw stil van hen staat te droomen.
Hun verre reis verglimlacht tot een sage.

Hun zielen zullen uit de golven stijgen
Waarin hun zware lichamen vergleden,
En als verdwaalde vogels even weiflen
En dan den weg teruggaan naar hun steden.

Daar zullen zij door 't lommer van den hof
Onzichtbaar zweven, soms nauw hoorbaar kreunen,
Des nachts, wanneer de storm de oudste stof
Wekt en de vaste grondvesten doet dreunen.

Mij, die lang duldde, grooter lot begint:
Ontkomen korten golven, lossen wind,
Zal mij de zee omvangen en doordringen,
Bedwelmend tot haar grootste diepten dwingen.

Wanneer hun lichamen mijn romp ontstijgen,
Voel ik mij licht en eindelijk gezuiverd,
Mijn leege ruim, mijn doelloos tuig doorhuiverd;
Dan de aandoening van het eeuwig zwijgen

Dat enkel in de' oceanische' afgrond heerscht,
Waarin geen golven met hun wervelingen
Noch 't licht met scheemring weten door te dringen:
De wereld duister bleef als in het Eerst.

Winter op Zee

De kim wordt wreed, de golven tuimlen wild,
Van mild en groen, spoorlags hardgrijs en grauw;
Eén nacht waarin de wind door 't luchtruim rilt,
Dan, als een plotselinge dood, de kou.

Om rotseilanden zonder boom en gras,
Liggend verlaten in het oeroud ruim,
Bloeit slechts 't onstuimig en verward gewas
Van 't snel opschietend, snel verwelkend schuim.

Op 't schip waarin geen vuren troostend branden,
Nestelt de kou zich voor een lange reis;
Tegen de 's nachts wakkergekraakte wanden
Kruit en verbrijzelt zich het drijvend ijs.

De Albatros

De wereld moe, voor vreugd te oud geworden,
Liet ik mij op de Westenwinddrift drijven
Van al wat op de aarde bloeide en dorde,
Alleen de golven eeuwge bloesems blijven.

Ten Zuiden van de Hoop- en Stormkaap
Hindert geen kust, geen klip mijn stille vaart,
Waar de albatros ook op zijn wieken slaapt,
Boven den storm, door sterren aangestaard.

De wolkenhorden, langgerekte baren
Omgorden een heelal, ledig en grauw.
De onzichtbre wind, de diepten openbaren
Mij meer geheimen dan de diepste vrouw.

Zeeroep

Ik ging gelooven dat ik nu zou rusten,
Den winter in 't ommuurde stadje blijven,
Een huis bewonen, klare zinnen schrijven
En voor het eerst wat langer voortgekuste
Vrouwen hier bij mij hebben en, ter ruste
Met hen gegaan, lang in omhelzing blijven.
En langzaam werden mij hun willige lijven
Vertrouwd als vroeger vaak bezeilde kusten.

Zoo dacht ik zittend in mijn kamer, maar
Vannacht hoor ik den najaarsstorm aanheffen;
Het dakhout maakt als kreunend want misbaar.

Ik woon zoo ver van zee, zoo dicht bij haar;
't Storten der branding kan mij hier niet treffen.
Hoe kan ik zoo wanhopig klaar beseffen
Dat ik weer sloop zal gaan, voor 't eind van 't jaar.

Het Einde

Vroeger toen 'k woonde diep in 't land,
Vrat mij onstilbaar wee;
Zooals een gier de lever, want
Ik wist: geen streek geeft mij bestand,
En 'k zocht het ver op zee.

Maar nu ik ver gevaren heb
En lag op den oceaan alleen,
Waar zelfs Da Cunha en Sint-Heleen
Niet boren door de kimmen heen,
Voel ik het trekken als een eb

Naar 't verre, vaste, bruine land...
Nu weet ik: nergens vind ik vree,
Op aarde niet en niet op zee,
Pas aan die laatste smalle ree
Van hout in zand.

Ultra Mare

Hier is de wereld niets dan waaiend schuim,
De laatste rotsen zijn bedolven
Na de verwekking uit de golven,
Die breken, stuivend in het ruim.

Het laatste schip wordt weerloos voortgesmeten,
Het zwerk is ingezonken en aschgrauw.
Zal ik nu eindelijk, vergaan, vergeten,
Verlost zijn van verlangen en berouw?

Kustland

Het wordt verteld van een kustland,
Afgelegen en smal langs de zee,
Dat oude visschers, niet meer zeewaardig,
Hun vermolmd sloepen na den laatsten tocht
Trekken hoog op het strand,
Boven de verste vloedlijn.
Zij kantelen het schip
Dat hen de golven over droeg,
Dan ligt het hulpeloos;
Zij houwen in zijn murw geworden wanden
De vensters voor het laatste staren over zee:
Uit het geschonden schip
Dat hen over de golven droeg,
Nu hun stilliggend, doorwachtend leven herbergt,
Bewoonde doodkist.

Wij, die het zwerven nog liefhebben,
Wij, die nog lang zullen zoeken
Na iedre nederzetting
Vertrekken voor andre verlokkingen,
Lief, zullen wij, na het eindigen
Van iedren verlangenstocht,
Uit onze onrust moeten maken
Een kort bestaan, om daarin roerloos
Als de eerste vormeloze weekdieren
Te wachten op onzen dood?

[De golven slaan in woesten dans]

DE golven slaan in woesten dans,
De wolken stormen langs de zon
En breken op den horizon,
De vuurtoren staat in 't geklots,
Fier op zijn eenzaamheid, zijn rots,
Alsof de zware stalen trans
Zich zonder hem niet welven kon.

Hier moest je zijn, woest mee te gaan
Met dat breed gelaten zwaaien
Van den boeg - in 't wijde waaien,
Dat uit het ruim van over zee aan
Ons, vogelvrij, voorgoed ontvreemdt
Aan alles wat naar aarde zweemt.

Waarom paart zich aan dit bonzen,
Met week diep golfgeweld saamtreffend,
Niet een heviger zachtheid, onze,
Die gelijk zou dalen, heffen,
Aldoor machtiger voortgedragen
Tot een verrukkingsvloed zou stijgen
En, afgemat, weer met den adem
Van de zee zelve uit kon hijgen?

Uitvaart I

De bergen wijken terzijde
Voor den tocht die mij eindelijk
Uit dit bekend vijandlijk
Vaderland zal bevrijden,
Waar ik steeds op vergane,
Vergeten levens stoot:
Een immer weer doorstane
Verlossingslooze dood.

De bergen sluiten de keten
Achter den oceaan;
Geen Lotosfeer, geen Lethe,
Begierd door een orkaan;
Waar de lucht ijler en ijler,
Hemelbestormende baren
Heffen den wanklen zeiler
Naar 't toppunt van gevaren:

Den waterval waar de waereld
Zich overgeeft aan de ruimte,
Waar stilte in wildbeschuimde
Kolken dieper verdwarrelt,
En eindelijk uit de verwarring
Zich als in ontwaken strekt
Naar 't rijk dat geen trage ervaring,
Alleen wild verlangen ontdekt.

II

Zon randt niet meer aan kimverloren nachten.
Onder mijn tocht vliedt eindloos ruischend schuim.
Een ster, alleen bewoond door mijn gedachten,
Dooit eeuwen ver met mij door 't zelfde ruim.
Haar wentlen is ook zonder warmtedoel;
Wel vaar ik traag en flikkert zij van vaart,
Maar dra zal mij 'n verkillend leefgevoel,
Reeds groot en ijlverheven onverschillig,
Na 'n laatst verlangen voor het laatst onwillig,
Losmaken van de aantrekkingskracht der aard.

De Ontdekker

Hij had het land waarvoor hij scheepging lief,
Lief, als een vrouw 't verborgen komende.
Er diep aan denkend stond hij droomende
Voor op de plecht en als de boeg zich hief

Was 't hem te moede of 't zich reeds bewoog
Onder de verten, waarin 't sluimerde,
Terwijl 't schip, door de waterscheiding schuimende,
Op de aanbreekende geboort' toevloog.

Maar toen het lag ontdekt, leek het verraad.
Geen stille onzichtbare streng verbond hen tweeën.
Hij wilde 't weer verheimlijken - te laat:
Het lag voor allen bloot. Hem bleef geen raad
Dan voort te varen, doelloos, desolaat
En zonder drift - leeg, over leege zeeën.

Dit Eiland

Voor de zachtmoedigen, verdrukten,
Tot geregelden arbeid onwilligen,
Voor de met moedwil mislukten
En de grootsch onverschilligen,

De reine roekeloozen,
Door het kalm leven verworpen,
Die boven steden en dorpen
De woestenijen verkozen,

Die zonder een zegekrans
Streden verloren slagen
En 't liefst met hun fiere lans
De wankelste tronen schragen;

Voor allen, omgekomen
Door hun *dédain* voor profijt,
Slechts beheerscht door hun droomen,
Den spot der bezitters ten spijt,

Neem ik bezit van dit eiland,
Plant ik de zwarte vlag,
Neem iedere natie tot vijand,
Erken slechts 't azuur als gezag.

Wie nadert met goede bedoeling:
Handel, lust of bekeering,
Wordt geweerd aan 't rif door bezwering
Of in 't atol door onderspoeling.

Oovral op aarde heerscht orde,
Men late mijn eiland met rust;
't Blijft woest, zal niet anders worden
Zoolang ik kampeer op zijn kust.

[Onder het zonzeil, verrukt door den wind]

ONDER het zonzeil, verrukt door den wind,
Zit ik gelukkig.
't Noodlot is nukvig,
Maar er blijft niets meer dat me aan 't leven bindt.
De vrouwen, vroeger voor eeuwig bemind,
Liet ik gelukkig
Vroegtijdig achter zonder kind.
Ik heb genoeg aan de natuur,
Altijd grootmoedig,
En aan den stille' of stormende' oceaen,
Eindloos voorspoedig.
Een vluchtig avontuur
Houdt me even opgetogen:
Meeuw, door een golf bewogen,
Veilig be vleugeld, toebehoorend aan
't Onmeetlijk, onuitputtelijk azuur.

Akreyri

Bij Akreyri heb ik geslapen
Naast den dondrenden waterval,
Alleen en weerloos en zonder wapen,
In een woest en leeg heelal.

Leeg van boomen, vol rotsblokken,
In de lucht hingen kale gieren,
Rendieren en schapen zwierven als vlokken
Aan den rand van verre rivieren.

En het voortsnellend water sleep
Dieper de bedding van hard graniet.
Ik sliep en toch was het als ging ik sloop
Naar een nimmer bezocht gebied.

Ik sliep zoo diep en zoo gerust
Als nooit te voren in veilig bed,
Terwijl wie weet aan welke kust
Ik als schipbreukling werd gered.

Terwijl een gode'- en reuzenkamp
Tijdens mijn sluimer werd voltrokken,
Onder bedekking van den damp,
Met kogelregens van lavablokken.

Eindelijk moest ik weer ontwaken,
Ik zag dat de blokken anders lagen,
De maan dreef als een wankel baken,
Ik zag den avond aan voor een dagen.

Wel lag ik nog op dezelfde steenen,
Onder donderde 't water neer,
Het gras stond hooger tusschen mijn beenen
En mijn schip lag er niet meer.

Maar deze slaap was het weldadigst
Wat mij op aarde beschoren was,
Daar al mijn worstlen in 't gewelddadigst
Waterwentlen verloren was.

In Akreyri heb ik geslapen
Aan den rand van den waterval,
Helder en sterk ben ik herschapen
In de rust van het kraterdal.

Zuidwaarts

Oude landen blijven achter; sterrenbeelden
Kiemen uit den zoom van zee en nacht:
Zilvren gebloemde, wijdvertakte weelde,
't Azuur bebloeiend overmachtig zacht
Als nooit een schoon de schepping met ons deelde,
Die wereldsch zijn en van gering geslacht,
Geschapen toen de goden zich verveelden,
Maar nu voor 't eerst gelukkig - dezen nacht.

Lof der Stoomvaart

Voorgoed is 't zacht, sierlijk gebogen hout
Geweken voor het harde en stijve staal;
Zeilschepen zijn nu schimmen uit een oud
En vaak gedaan, nu gansch vergaan verhaal.

Stoommonsters stevenen op alle zeeën,
Geschuwd door de enkle zwartverweerde brik
Die alleen overbleef om eens ons tweeën
Te varen naar het eiland van geluk.

De Havensteden

Alleen de havens zijn ons trouw,
Al 't andre aan den vasten wal
Behoort niet bij ons, vriend noch vrouw
Stond ooit steeds voor den zeeman pal.

Te veel toch hebben huis en haard,
En staren, vrij van wacht, in 't zog,
't Eenige wat hen verbindt met de aard,
Verlangen steeds, verliezen toch.

Ik heb een home in iedre stad,
Voor 's nachts een vaste ankerplaats,
Ik geef de gage af die 'k had,
Vergeet haar - eens weer buitengaats.

'k Denk nooit in volle zee aan hen,
Maar aan de steden die daar staan
En die ik voor mijn vrienden ken;
Door hen slechts raak ik de aarde aan.

Trotsch voor zijn troebelen stroom Shanghai,
Rio in haar aardsch paradijs,
Reykjavik aan zijn rookige baai,
Hongkong in rotsen blank en grijs.

Port Said, hoofdstad van dief en hoer,
En Yokohama halfverwoest,
Het geel en smoorheet Singapoer,
Wladiwostok in ijs verroest.

Buenos Aires, steenwoestijn
Van huizen ver de Plata langs,
Bahia Blanca, een witte lijn
Met torens van petroleumtanks.

Dzjiboeti aan den Soedan-rand,
Oven waarin men levend kookt.
Hankou in 't diepste binnenland,
Dat door heel China wordt bestookt.

Perth, Brisbane, vele andre nog,
Die me in gedachten vergezellen,
Terwijl de andren in het zog
Neerturen en de dagen tellen.

Dar es Salaam (*Vredehaven*)

Op de kaden drukt de zwarte hitte
Als een uit de hel geloste vracht
Onder stank en walm. Als 't eenig witte
Zwieren meeuwen krijschend door den nacht.

Moeier van 't bij 't luik staan dan van spitten,
Is bier 't eenig heil waarnaar men smacht.
Dageraad grijnst tusschen kust en nacht
Als roodwitte lach van negerlippen.

Vijf uur varen. Hoor 't acht glazen slaan!
Nog één hijsch, nog een, dan staan de winches
Stop; op 't dek valt stilte in voor vertrek.

Zie, ginds komt een Britsche kruiser aan
Voor een ligkuur. Staal van dertien inches.
Heet zal 't worden onder 't pantserdek!

Spaansche Kust

't Schip heeft mij om de wereld voortgebracht:
Het trok, staag varend bij dag en nacht,
Een strakke lijn door ronde oneindigheid,
Door eindloos effen ruischen begeleid.
Ik zag de eilanden zoo laag en klein
Dat zij als weggedreven tuinen zijn
Met hun rood zand en wiegende mangroven,
En 's nachts den Grooten Beer onderste boven.

Des daags de dans die uit de diepten bloeit;
De golfgedaanten hielden mij geboeid,
Geen schip, geen rotsklip die hun rei doorbrak,
Tot eindelijk weer een kust haar hoofd opstak,
Een vaste rust voor mijn verijlend staren.
Ik zag de bergen weer, de starre baren
Van de verheven verre rotsenstaten,
Hun steile flanken, schaduwvolle gaten,
Hun kruinen door de gele zon gezalfd,
Terwijl de branding om hun basen zwalpt,
Haar dreun doorbuldrend tot in hun arkanen.
Van verre volgen, zwaluwklein, tartanen,
Spitszeilig rank, de bochten van de kust,
Boven de diepte op hun tuig gerust.

Daarboven bloedt een vurig avondrood
Heldhaftig op besneeuwde pieken dood.
Aan hachelijke helling hangen forten.
Afbrokkelende witte steden storten
Op den zeeoever toe, de glooiing af.
Over een rotskaap breekt een wolk den staf
Van een vuurtoren, eenzaam op zijn kaap,
Bij zonlicht in een lichteloozen slaap,
Maar door 't alom vergrauwend avonddalen
Slingert hij, steeds verder strekkend, stralen,
Een regelmatig weerlicht in den nacht.
Dan zijn het weer de nacht en de oceaan
Waarin gedaanten, schijnsels ondergaan:
Oceaan het eenige machtige element,
Dat alles overstroomt en overstemt;
Nacht, die 't bewustzijn vol vermetelheid
Opneemt in goedige vergetelheid.

Bordeaux

Zomerhel. Nergens schaduw. Schroeiend gras.
't Water is niet meer vloeibaar, gloeiend glas.
Een breede gele stroom is overbrugd
Door steengewelven: een verstarde vlucht
Van vleugelkrommen aan elkaar geschakeld
(Of van oogkassen waar de wenkbrauwbogen
Nog staan om zwarte holten, leeg van oogen).
Daarachter hangt een leegte star te staren
Langs schepenzwermen naar verre gevaren.
Maar voor de kim ligt, tot de kiel onttakeld,
Tegen den zoom van een verschrompeld park
Scheefgezakt, een voorgoed gestrande bark:
Als dik zwart bloed leekt pik uit open naden,
Haar laatste stengen smeecken om genade,
Achtergelaten tot veracht versterf,
Terwijl stoomschepen groeien op de werf.
Onduldbaar wordt steeds staal op staal gehamerd.
Tallooze ramen gapen in de gevels;
Als rouwrag hechten zich vuilgrauwe nevels
Aan 't vlak waarachter, keer op keer gekamerd,
Liefde door lust geworgd te gronde gaat
En duizend dooden sterft en weer ontstaat...

Suez

Het azuur trilt als van het zware
Lied dat verslaafde vrouwen
Onder 't gevlecht van hun haren
Als laatste onschuld ontvouwen.

In den hof geplante palmen
Wuiven over de randen
Van de vierkante vazen:
De albasten gebouwen.

Zee kust de oevers, beschuimend,
En laat haar vacht beschijnen;
Haar jeugdigste golven tuimlen
Speelsch over breeddeinende pleinen.

Plompe Arabische booten
Met smalle Latijnsche zeilen
Schijnen vastbesloten
De baai te overijlen.

Maar telkens boort hun stompe
Boeg in een drachtige baar,
Dan vallen de rompen zwaar
En loopen gelaten onder.

Welbevaren meeuwen,
Zelfbewust zwenkend en glijdend,
Weten van verre eeuwen,
Zwanenslanke galeien,

Zijn de geesten van wrakken,
Bezet met paarlen koralen,
Gestegen naar de oppervlakte
Om licht en adem te halen.

De diepzee is een groot
Praaggraf; zij weten in- en
Uitvlucht door den dood,
Zijn soms ineens verdwenen.

Priok

Het zwarte schip wordt langzaam ingeschoven
Het diepe dok tusschen de lange loodsen.
De strakke havens hebben al het doodsche
Van altijd voller grootestadskerkhoven.

La Voyageuse

In Singapore is zij aan boord gekomen
Vlak voor 't vertrek, met dertig stuks bagage;
Den eersten nacht doorspookte ze al de droomen
Van een matroos, gemonsterd onder gage.

Hij stond des morgens 't wandeldek te wasschen
Nog half versuft, toen zij hem kwam verrassen
En raaklings langs hem in pyama ging
Die strak en soepel om haar heupen sloot,
Of in een ochtendkleed dat open hing
Haar opperst schoon mild aan zijn bliken bood.

Een steelsche glimlach heeft hem dol gemaakt.
Hij staat in 't donker op de hondenwacht
En ziet haar voor zich, wit en naakt,
Verlokkend in den nacht.

Ze is in Calcutta weer van boord gegaan.
Hij moest als wachtsman bij de gangway staan.
Over haar schouder wapperde haar sjaal
In de rukwinden als een smalle vlag.
't Was 't allerlaatste wat hij van haar zag,
Al heeft hij dag en nacht en nog een nacht gedwaald
Door de concessies waar zij wonen mag.

Hij wierp zijn waardloos boeltje op de steenen,
Hij had het leven zijn gelag betaald,
Is in de Chinese Town spoorloos verdwenen
En eindelijk uit den Ganges opgehaald.

Brieven op Zee

Gelezen worden ze ontelbre malen,
Al was de inhoud haast vooruit geweten,
Van 't zelfde levensstof in alle talen
En op den duur tot op het woord versleten.

Toch weer ontvouwd, na 't eenzaam avondeten,
Des nachts op wacht, te kooi en na 't verhalen;
Voor hen die zooveel eenzaamheid verbeten
Is uit die letters leeftocht nog te halen.

Tusschen lieve en liefhebbende steeds staat er
Van kroost, huis, dorp en eiland weer 't alleen
Bij trouw, geboorte en dood gevarieerd relaas.

Na tal van reizen is het of een waas
't Bekende aan land omhult, men is alleen
En hoort bij 't schip en houdt het met het water.

Verzadiging

De lange achtermiddagen aan boord
Waarin de zon op vale golven gloort,
Tusschen de wolken uit, of door een lek
In 't hemeldak licht droop op 't gore dek.

De leege achtermiddagen aan boord
Waarin de zon, door een gesloten poort,
Tusschen de spleet in 't saaien kooigordijn
Op een portret valt als een streep karmijn.

Dra wordt de lucht in de bedompte hut
Duf door den eigen adem als men dut
En toch het verre slaan der glazen hoort,
De stille achtermiddagen aan boord.

Des nachts op wacht ziet men de sterren schijnen
En kan men soms met andre schepen seinen,
De blik wordt aangetrokken door een koord,
De lange achtermiddagen aan boord.

Een slingrend koord, men moet er niet aan denken
Het leven dat ons kwelt, een dag te schenken,
En toch gaan de gedachten met dat koord
Mee op en neer, de middagen aan boord.

Zeemans Herfstlied

't Geweld van de wervelende vlagen
Verwoest de weerlooze bloemen
En plundert de steunende hagen;
De blanke meren vertroebelen.

Had ik nu een needrige hoeve
En kinderen spelende buiten,
Om aan de beregende ruiten
Gedachtloos gelukkig te toeven.

Na 't zwerven en stuursche staren
Over de eeuwige zee,
Na 't eindloos tumult van gevaren:
De stilt' van een vredige stee. -

Maar het is anders geworden,
Mijn makkers zijn vroeger gestorven
Of in ander alleen-zijn verzworven.
Ik strandde in een doode stad,
Bewandel een eenzaam pad,
Vertrouwd met vergeten graven,
Omspeeld door zieltogende blaren.

[Klaaglijk roepen de alcyonen]

KLAAGLIJK roepen de alcyonen,
Schichtig fladdren de alcyonen,
Boven 't woedend brandingklotsen
Tegen Akashiro's rotsen,
Waar wraakgierige demonen,
Boven Akashiro's rotsen,
Tusschen gierennesten tronen.

Over Akashiro's rotsen
Zweeft een lieflijk avondrood;
Onder, blind in 't brandingklotsen,
Vindt de schepeling zijn dood.
Klaaglijk schreeuwen de alcyonen,
Laag en schichtig de alcyonen
Scheren over 't brandingklotsen.
Rood zijn Akashiro's rotsen.

O Konakry!

O Konakry, wat was je heet;
Nog heeter dan de negerinnen,
Die gingen, glanzend van het zweet,
Heeter dan langgespeende zinnen,
O Konakry!

O Konakry, wat was je stil;
't Bleef ochtend in de breede lanen,
Als was je een groote duiventil,
Getimmerd onder de platanen.
O Konakry!

De zon kwam niet uit 't wolkgebied,
Een vochte schemer bleef er broeien,
Geen wind deed ritslen palm en riet
Of 't water van de vijvers vloeien.

En roerloos vlak lag de lagoon
Van zee door zwampen afgesloten,
Omringd door hard en somber groen,
Bewoond door een paar rotte booten.

De negers bleven werkeloos;
Zij zaten voor hun lage hutten
Of lagen in gevallen loof
Door den doelloozen dag te dutten.

Stierf alles dan den warmtedood?
Ik ging alleen door breede lanen;
Als rouwfloers door de eeuwen groot
Hing daar de schaduw der platanen.

O Konakry, zoo stil en heet,
Wij hadden niets elkaar te geven;
Wie zonder hoop geen uitkomst weet,
Die moet maar troostloos verder leven,
Niet, Konakry?

II Hoera, dat zeemansleven! (Oud zeemanslied)

Dialogue mystique

*'O marinero
En esta fonda'*

'O lichtmatroos,
Wat zoek je toch
In deze kroeg?'

'k Zit in mijn hoek
En drink een glas,
Ik lig niet graag
Des nachts in 't gras.

'Neen, neen, matroos,
Je hebt toch drank
Aan boord genoeg!'

'k Was derdhalfjaar
Ter walvischvangst,
En voor de stilte
Heb ik angst.

'Maar in het dok
Begint 't lawaai
Al 's morgens vroeg!'

Neen, ik hoor graag
Valsche muziek;
't Geknars van winches
Maakt mij ziek.

‘Neen, neen, matroos,
Je luistert niet,
Je bloed zingt jou
Een ander lied.’

Nu ja, 't is waar,
Ik kwam om jou.
'k Zag in drie jaar
Geen blanke vrouw.

'k Zoek jou met huid,
Haar en de rest,
In deze kroeg.

‘Matroos, dat 's best.
Verbras je buit.
Ik ben genoeg.

Je hebt plezier,
Betast mijn been.
Boy, come here,
One bottle champaign.

Buig je maar over
Mijn boezem heen.
Steek je hand er in.
Two bottle champaign.

Wil je nog meer,
Kom dan boven,
Ik doe meer
Dan alleen beloven.'

Neen, Dolly, neen,
Dat zoek ik niet -
Van kroeg tot kroeg.

Dat wil ik niet.
'Maar wat dan wel?'
Ik weet het niet.

‘Matroos, matroos,
Je bent geen man.
Geen drank, geen vrouw,
Wat zoek je dan?’

Ik weet het niet,
Het is ook niet
In deze kroeg.

Ik heb nooit wat,
En heb ik wat,
Dan is 't niet dat.

‘Je bent een held,
Maar niet bij de hoeren.
Geef mij mijn geld,
'k Heb tijd verloren.’

Hier, alles, neem,
'k Ga weer op zee.
Mijn hart barst nog
Van woede en wee.

Ach, wie ist's mogelijk dann...

Hoe is het mogelijk dat
De oneindigheid
En het levensgeheim
Dieper doorgrond wordt
Met een vrouw op de gedeelde sponde,
Dan 's nachts op het zuidelijk halfrond,
Alleen aan dek met niets als zee
Onder zich en niets boven
't Geheven hoofd dan - grazend over het zwerk
De sterren, nu in andre
Dan de bekende constellatiën,
Met een vreemd zodiak over een open oceaan
Die nergens golven mompelt aan een kust,
Op een reis waarvan het einde
Niet te voorzien is!

Braziliaansche Kustpassagiers

Alle señores zijn minister,
 Van hedenmorgen of van gister,
 Ook waren velen president
 Van 't Braziliaansche continent,
 En hebben geen van allen zorgen
 Voor 't land van vroeger, 't volk van morgen.

Alle señoras zijn bekoorlijk
 En trotsch en preutsch en ongenaakbaar,
 Zelfs voor mij, Dsjengis Khan en Akbar.
 Een blik is reeds hoogst onbehoorlijk
 Tusschen acht uur en middernacht;
 Een rimpel fronst het effen voorhoofd,
 Wanneer men haar te naadren tracht.

Maar zelfs een aarzeling is laakbaar
 En elke houding is geoorloofd
 In de uren achter middernacht.

Dan wordt het sprankje negerbloed
 Een vuur dat allen doet ontbranden,
 Van heete zinsvervoering snikken,
 Naar heviger omhelzing hijgen,
 In iedre wellusthouding schikken
 En eindelijk liefkoozing afdreigen,
 Totdat de zon het dagen doet.

En overdag wordt alle schande
In dekstoel, luxe-hut, veranda
Weer in gebeden afgeboet.

Kust van Guinee

Zacht ruischt langs den scheepswand het schuim,
Langs de kim vloeit aanhoudend geflikker.
De kopra broeit in het ruim,
De kaptein wordt hoe langer hoe dikker.

De sterren beklimmen het ruim,
Hoog boven den mast - o, was ik er!
In ligstoelen luiert het schuim
Van de naties op dek, meest half sikker.

De zee is zoo goed en zoo groot,
Maar het schip zoo benauwd en zoo klein,
En het leven eentonig en schriel.

Men kan beter in Noordwijk, Deauville
In een strandstoel 't zeeleven genieten,
Dan door werkelijk zeeman te zijn.

Waakdroom

Het was een maanlichtnacht op den Pacific.
Het schip lag steady en ik droomde dat,
Terwijl ik wachtliep, uitziend naar de riffen,
Mijn kleine vrouw een kind gekregen had.

Ik zàg haar, met dat kind op beide armen
In onzen smallen tuin, vlak bij de haag;
De zon scheen net genoeg om haar te warmen
En zij liep op en neer, wiegende traag.

De gele koppen van de zonnebloemen
Gingen, alsof 't zacht waaide, heen en weer.
Ik riep verrukt: 'Hoe zullen wij het noemen?
Zie mij eens aan!' Maar zij zag koppig neer.

En 'k wist waarom: bang was ze voor haar vormen,
Voor haar gestalte en boezem, fier en strak.
Waarom? Ik weet toch dat de grootste stormen
Ook 't schoonste schip soms slaan tot hulploos wrak!

Dat hindert niet, dan brengen wij het binnen,
Dan wordt het opgetuigd in veilge baai.
Wat averij is wel te overwinnen,
Wanneer 't weer uitgeilt is het even fraai!

Ik riep: 'Marie, maak je niet ongerust,
Je bent nog even mooi als voor dien tijd
En dan, ons lieve kindje, wat een lust;
Wees blij, we hebben niet voor niets gevrijd.'

Toen zag zij op; ik schrok, want onder 't blonde
Had zij niet meer dat droomrig zacht gelaat,
Haar oogen zeiden woest: van mij is 't zonde,
Verbeeld je niet dat je ooit weer bij mij slaapt!

Toen kwam ik bij, het fokkezeil ging over,
Ik waggelde, moest leunen aan het hek,
't Schip lag weer vast, er kwam geen zeetje over,
'k Gaf zelf genoeg zout water aan het dek!

Droom van een Steward

Een kaptein met drie strepen meer dan de onze
Deed open, noemde mij 'Sir Bill' en boog
Voor 'n dame: wel voornaam, maar toch, ik kon ze.
Zij had een bruinrood en een glazen oog.

Ook, voor zoover ik zien kon, prachtige beenen,
Een overheerlijk rondgewelfden boeg,
Ik zal 't niet hebben over de' achtersteven,
Want wie bevaren is die weet genoeg.

'k Lag in pyama, in een luxe-hut.
Een gramfoon draaide een fijne step.
Ik vloekte de' ouwe stijf: 'k Was in den dut,
Ik bel je wel als 'k je noodig heb!'

Hij boog weer en verdween, missie kwam nader,
Kleedde zich uit en kroop in 't tweede bed,
En bleef doodstil. Ik riep: 'Ben ik je vader,
En jij voor het fatsoen of voor de pret?'

Ik stak mijn hand uit en ik tastte in zeep,
Waarmee mijn kooi en goed was ingesmeerd.
Er was geen mensch in 't onder, ik begreep:
Mijn wacht had ik verslapen, 't stond verkeerd.

Mijn kop was gonzend, 'k had beroerd gemaft,
Den andren dag, ik moest bij de' ouwe komen,
Hij boog niet, had geen strepen méér: 'Je bent gestraft
Met een maand gage.' - Wat een dure droomen!

De Stowaway

De kapitein
 Staat op zijn dek,
 Zijn roode nek
 Plooit om den boord.

‘Hé, kapitein!
 Een stowaway
 Ontdekt aan boord!’ -
 ‘Bij mij! Verrek!
 Gooit hem in zee!’

Een negervorst
 - Colbert en hoed,
 Verder naakt -
 Bebonst zijn borst,
 Grijnst en groet:
 Honger, dorst!
 De captain braakt
 Vloek op vloek,
 Rent op hem los,
 Valt over een
 Kabeltros
 Zelf in zee.
 De stowaway
 Grijnst: s.v.p.
 En de captain:
 G.v.d.

Zwartbaard

Stemme: *Bye-Bye, Blackbird*

Het leven is geen shilling waard;
 Wij wachten niet den dood bedaard,
 Maar stichten vast een hel op aard.
 Ai, ai, Zwartbaard!
 Zet een pot met pek te kook,
 De luiken dicht, het ruim in rook.
 Ai, ai, Zwartbaard!
 Vrouwen worden op den tast gevonden
 En zij weten zelf niet wie haar schonden
 Als de walm opklaart.

Geen schanddaad is haar wroeging waard;
 Daarom, geen marteling gespaard,
 Leeraart Zwartbaard.
 We schieten andren voor op aard,
 Wat de hel voor ons bewaart.
 Gul is Zwartbaard.
 Wie een nieuwe foltring heeft gevonden
 Wordt door Zwartbaard in een eereronde
 Tot zijn Pair verklaard.

Wij zwoeren, om hem heen geschaard,
 Den voet op 't Boek, de hand op 't zwaard,
 Trouw aan Zwartbaard.

Wat hij doet is welgedaan,
De heer, de schrik van de' Oceaan.
Heil u, Zwartbaard!
Negers slaat hij met zijn vuist ten bloede,
Blanken schiet hij neer in blinde woede,
Door hun dood bedaard.

Wij rusten, na een lange vaart,
Op 't Eylandt van het Zwarte Paard,
't Rijk van Zwartbaard.
Wij slempen in de palmkreek voort,
Den ganschen dag, hij blijft aan boord,
Haat den landaard;
Noodigt ons 's nachts uit in zijn kajuit en
Schiet ons onder tafel in de kuiten
Bij een slechte kaart.

Een vrouw met wie hij eenmaal paart,
Blijft, daardoor levenslang ontaard,
Trouw aan Zwartbaard.
Hij drukte een blanke non aan 't hart,
Terstond werd zij van zonde zwart,
Zwoer bij Zwartbaard.
Van Trappiste is zij nu geworden
Tot een parel der piraten-orde,
Onze hulde waard.

Soms braakt de zee een vlam, een vloek,
Dan komt de Satan op bezoek
Bij vriend Zwartbaard.
Wij zien hem niet, maar ruiken hem
En hooren 't gieren van zijn stem
Waar hij rondwaart.
's Avonds vedelt hij op 't want iets doffers
Met den laatsten doodsangst der slachtoffers,
't Schip is fijnbesnaard.

Laatst zijn wij in de Allerheilgenbaai,
Hoewel al lang de onheilskraai
Om ons heen vloog,
In 't centrum van een vloot ontwaakt,
Stomdronken in een drift geraakt
Die ons heenzoog.
Maar wij wisten van ons af te praten;
Velen zochten naar hun ledematen,
Zwartbaard had alleen zijn baard gelaten
En hij miste een oog.

Spottend vroeg zijn lievlingsvrouw¹
Hoe hij voortaan heeten zou
Zonder zwartbaard:
Kaalkop, Eénoog of Cycloop?
Zij hield een vat gereed ten doop

Boven Zwartbaard.
Maar de zwaarverminkte bende loeide
Over bloed dat op de dekken vloeide,
Dat een afgeschroeide baard wel groeide,
Vooral bij Zwartbaard.
‘Armen, beenen blijven ons ontbreken,
Maar de zwarte vlag wordt nooit gestreken:
Zwartbaard blijft... Zwartbáárd!’

Eindnoten:

- 1 *De zwarte non (zie vijfde vaers).*

William en zijne beide Irene's

William, een kwartiermeester, zingt:

Ze was als bark getuigd, maar fijn
Als een plezierjacht, slank van lijn;
'k Zag haar van stapel loopen.
En dertig jaar was ze op de' oceaen
In stilte, ijsgang, storm, orkaan.
't Wordt tijd om haar te sloopen.

Zij was met dertien jaar een vrouw,
Zwaar van buste, robuust van bouw;
'k Zag haar in Soho loopen.
En twintig jaar was ze op de baan,
Klaar om met ieder mee te gaan
Die haar contant kon koopen.

Alle kwalen heeft zij gehad
Die men bij dat werk in een stad
Als Londen op kan loopen.
Voor mij was er ook al geen gevaar
Of kans op nieuws, ik kwam bij haar:
Men moet wel eens binnenloopen.

Op zee kende haar iedereen,
Maar dan was zij voor mij alleen.
Ik hoefde haar niet te koopen.
Hoe lang ik ook op de Irene voer,
Nog langer was zij mijn vaste hoer.
Nu is het afgelopen.

De eene Irene ligt in 't dok,
De andre in het ziekenhok,
Men wilde haar vlug nog doopen.
Terwijl zij op de kribbe sterft,
Wordt 't schip onttakeld op de werf.
't Is tijd ook mij te sloopen.

Donkeyman

Ik had ook eens een vrouw lief in mijn leven.
't Was toen ik nog op de *Malaya* voer.
Wij hadden lang voor Gods gena gedreven,
Maar haalden eindelijk toch Singapoer.

Het schip was bijna in de Straits gebleven
En luisterde al lang niet meer naar 't roer,
Bestemd voor Bombay, lang al opgegeven,
Niemand verwachtte het in Singapoer.

Daar lagen al die witte luxe-booten;
Wij voelden ons zoo afgetakeld poor.
Het was alsof zij met hun funnels floten:
'Wat kom jij doen in 't schatrijk Singapoer?'

Wij lagen er twee maanden in de dokken,
Menig huisvader hield het met een hoer.
Zij gingen wät gezellig samenhokken
In een slecht huis van 't Chineesch Singapoer.

Ik bleef alleen, liep 's avonds rond te darren,
Gewend te leven zonder liefdevoer.
Ik zag de rijken rijden in hun karren,
Ja, alles wat zich mest aan Singapoer.

Maar eindelijk liet ik mij toch ook beleden
Bij een Japansai op den blanken vloer,
Veel bleeker, tenderder dan die Chineeschen.
Zij hoorde ook niet in 't moordend Singapoer.

Aan haar heb ik mijn levenslot gewijd.
Het werd mij klaar hoe 'k zoolang zonder voer:
Ik had nooit meer dan twee drie dagen tijd,
En nu drie maand in 't smoorheet Singapoer!

De kar was klaar, wij moesten weer verlaten,
Maar er was een die trouw voor eeuwig zwoer.
'Ja, blank en bruin hoeft elkaar niet te haten,
Dag lieve meid in 't mooie Singapoer.'

De lichtwachter van ockseu (Zuidchinese zee)

*Zum sehen geboren,
Zum schauen bestellt,
Gefällt mir die Welt.*
(Fa Schiller & Goethe)

'k Was in de zestig, varenszat,
In arren moede aan wal gegaan,
Bleef hangen in een havenstad,
Aan kindren had ik nooit gedaan.
Van 's avonds laat tot 's morgens vroeg
Dronk ik mij voort van kroeg tot kroeg
En ieder daglicht zag mij zat.
Aan land zou 'k naar de haaien gaan.

Dus ging ik monsteren opnieuw.
Toen ik weer mee aan 't anker hieuw,
Sloeg mijn oud hart bij iedren haal:
De laatste keer, de laatste maal,
De Waterweg, de duinenrug,
Daar gaan ze, ik kom nooit terug.

Het was een bark voor Chinakust.
Eerst liet het scheepsvolk mij met rust,
Maar 'k kreeg het slechtste etenspart.
Ik nam den negerkok apart
En vocht, ik moest; hij, met een bout,
Sloeg me op mijn achterhoofd. Knock-out!

Toen voelde alleman zich sterk:
De slechtste kooi, het vuilste werk
Was goed voor den verslagen paai.
Gedrost ben ik, aankomst Shanghai:
Beachcomber, sliep in 't havenpark
En had soms heimwee - naar de bark;
Werd, halfverhongerd, van de straat
Genomen door het consulaat.

Wie niet meer deugt voor land noch zee
Wordt nog lichtwachter op Ockseu.
De wal, het schip zijn even ver,
Nog dichterbij lijkt mij die ster
Opkomend naast den heuveltop,
Dan steek ik ook het lamplicht op.

Eens in de maand brengt een Chinees
Mij het rantsoen drank, brood en vleesch.
De sampan gaat, ik blijf alleen,
Rondijzren wanden om mij heen.
Ik zie de verre stoomers gaan
Van, naar de Zuidchinesche kust.
'k Heb op mijn toren eindelijk rust
En met het leven afgedaan.

Soleares

I

Tristes

El Cantor va por el Mundo

De dichter gaat de wereld rond,
En zoekt heil dat voor hèm bestond.

De dichter trekt over land en zee
Door rooden oorlog en witten vree.

Op den rug van een olifant
Door Indië, 't angstwekkend godenland.

In een draagstoel met zij bespannen
Door China's diepste binnenlanden.

Berijdt de pampa's, de stille steppen,
Waar schuwe aguti's zich 't hol inreppen,

Om op een bergponey te verdwijnen
In Gran Chaco's ruigste ravijnen.

Bevaart in een kano lagunenkusten
Om van het mondaine leven te rusten,

Dat hem omstuwde in den luxe-trein
En op de boot van de Cunard Line.

Dan weer draagt hem een trouwe kameel
Als een schip door de zee van oneindig geel

Of is hij, door wolven vervolgd, in een slede
Besneeuwde steppen doorgegleden,

Staart in een stilte van kristallijn
Naar 't Noorderlicht, voorwereldlijk rein,

En gaat weer te voet door de menschenmenigt'
Die andren uitstoot, zich weer vereenigt.

Hij komt te Londen aan per trein,
Iedere stad kan voor hem Jeruzalem zijn.

Zoo reist de dichter, bezwaard door zijn droomen,
Door 't land der menschheid in eenzaamheid;

Zijn lied bereikt, vooruitgevlogen,
Maar zonder hem, de Eeuwigheid.

(Rubén Dario)

Nocturne

Ook zonder serenade
Weet je mijn komst te raden
Aan 't zinken van de zon.
De nacht wordt zwart en heet.
Al lag je reeds ontkleed,
Kom op het smal balkon!

Ja kom, ik zal je kussen,
Met drift aantasten, tusschen
De traliën door omstrenglen,
En woelen in je boezem:
Vruchtloozen dubblen bloesem
Zwellend door harde stenglen,

Die er niet toe behooren
En toch, want zij verstoren
Ons nachtelijk genot,
Even scherp als de scheiding
Der dagen de toewijding
Aan ons verbonden lot.

Ik hoor je bloed, je hijgen,
Je staat zoo zwoel te zwijgen,
Je ziel wordt gloed, wordt geur.
Ik weet je zoo volmaakt,
Al blijf je altijd, hoe naakt,
Geheim en zonder kleur.

Je houdt je lijf mij toe,
Wij blijven voelen hoe
De scherpgeschaarde staven
't Vermoeden dat lust, pijn
Tezaam eerst liefde zijn,
Met stage schrijving staven.

En wanklend, ieder aan
De grens van zijn bestaan
Naar de ander overreikend,
Groeit drift wanhopig sterk;
't Onwrikbaar rasterwerk
Is nauwelijks toereikend.

Argentina

Eenzaam reed ik over de verbrande heide,
Waar de puinen der hoeven nog rookten,
Waar de schimmen der dooden nog spookten;
Verschrikt sprong mijn paard soms terzijde.

Eindelijk stieten wij op een pulpero,
Waar men brood en olijven kon koopen
En de lucht uit de keuken deed hopen
Op een avondmaal van puchero.

'k Zat niet eenzaam in de avondstonde:
Met quichua's kan men niet praten,
Maar de samengezogen mate
Was een heet verbond onzer monden.

Boven de cypressen staat de maanschijf,
Sterrenbeelden: Perseus en Canopa.
Door het duister hoor ik: 'Hopa! Hopa!'
Den kreet waaronder men de ossen aandrijft.

Larrios, Dolores en Chiara,
Die voor eeuwig bij mij zouden blijven,
Kom, ik heb behoefte aan uw lijven,
Meer dan aan de Heilige Maagd Maria.

De pampero wakkert wolken aan.
De peones slapen in de tenten.
Ik zit huivrend bij de zerk der maan,
Heb geen warmte dan wat aguardiente.

Guanito

In den Gran Chaco Boreal
Zijn de boomen vergeten, de bergen kaal.

Het vee moet struiklend dalen en stijgen
En dalen om een maal onkruid te krijgen.

Het water dat soms bij druppels dauwt,
Wordt in grotten bewaard als was het goud.

Overdag in de loodrechte hitte
Zijn de hutten te heet om in te zitten.

En andere schaduw is er nergens,
De bergen zijn reuzen, de struiken dwergen.

De puna's oneindige velden van vaal;
Het quechua, enkel klachten, de taal.

De vrouwen, afzichtlijk om van te droomen,
Men begrijpt niet dat er nog kindren komen.

Wie leeft in den Chaco Boreal
Worden de oogen dof, de schedel kaal.

Er is geen vermouth daar, geen mate,
En de priesters zullen 't wel laten

Op deze rotsen hun kerk te bouwen,
Al vonden zij nergens zooveel getrouwen.

Er is geen water, hoe zou men doopen?
De paden zijn steil, hoe kon men loopen

Statig met ouwel en monstrans?
Het Allerheiligste heeft hier geen kans.

In den Gran Chaco Boreal
Hangt nergens een kruisbeeld aan een paal,

Want wie zou er bij bidden om troost,
Waar de gloeiende steen de knieën roost?

Ook de gendarme zou zich vervelen,
Want in den Chaco valt niets te stelen.

Dus zijn de verstompte Indianen
God noch Rosas' onderdanen,

Vogelvrij, door de wereld vergeten,
Ingesloten tusschen bergkeetnen.

Is daar dan geen bedwelmig, geen zonde
Waardoor zij 't bestaan vergeten konden?

Geen mate, geen aguardiente, geen vrouwen?
Toch een: zij hebben de coca te kauwen.

Zij zitten gehurkt om het smeulend vuur,
Nog straalt de zon, maar het wordt al guur.

Zij voelen de nachtelijke koude naadren
En nemen haastig de weldoende blaadren,

Zoodat bij donker, voordat het vriest,
Elk zich in doffen droom verliest.

Zij zitten tegen de steile helling,
Eindelijk bevrijd van de hitte, de kwelling

Van kou zijn ze voor, hun kromme gestalten
In een deken gewikkeld om een al te

Snelle afkoeling te vermijden,
Weten: genot is verlost zijn van lijden.

Zij hurken roerloos, zij aadmen nauwlijks,
De maan komt op, iets milds en vrouwlijks

Straalt neder op het stom bacchanaal
Van den Gran Chaco Boreal.

II
Islas

Fogo

Op dorre hellingen geblaakte daken
Onder palmen schraal op kartelkammen.
Aan de vloedlijn witte brandingsvlammen.

Op een landtong een wit, hoekig fort.
Overdag waait een roodgroene vlag,
Een dof schot valt als het avond wordt.

Op een ruwe omgekeerde schaal
Een bestaan uit de' oceaan geheven,
Doodstil, dorgeschroeid en schraal.

Wat een leven!

Mandalika

Hier is geen ander gehoor dan 't verre gebrul van de branding,
Het droge geritsel der hooge pandanen,
Geen andre beweging dan 't wuiven der blaren
En 't loome deinen der golven.
Als leven op aarde opnieuw moest beginnen,
Zou het niet zuiver blijven, alleen op dit eenzame eiland?

Fernando de Noronha

De vinger Gods - een steile, plumpe rots
Staat op 't genaadloos strak azuur gericht.
De ballingen op deze bruine schots
Zijn ook gevangenen van zee en licht.

Ontsnappingspogingen mislukken steeds,
Het vasteland is duizend mijlen ver;
Wel zijn drie hunner, vroeger, zeilend er
Geland, maar als verdorste lijken reeds.

Nooit heb ik in de neevlen van het Noorden -
Die winters dempen weiden, slooten dicht,
Waarin wanhopige boeren zich vermoorden,
Door Godsdienst en Geweten streng gericht -

Bevroed dat er een land van zonneschijn,
Waar ook de dorste rots bloei moet ontvangen,
Zoo godvergeten desolaat kon zijn
Dat het naar 't land der wolken doet verlangen.

Een eiland, wel voor eeuwig vastgelopen
In den staalblauwen harden hemelkring,
Een ballingschap die niets meer heeft te hopen
Van een aardbeving of omwenteling.

Fernando Poo

Stil stuk oerwoud op een steile kust
Waar rondom de aarde is weggestort
In een zee die 't wrevelig omgordt,
Haar heet blauw tot witte branding bluscht.

Planten, boomen kampen om gebied,
Ander leven is hier uitgesloten,
Naar het vasteland gevluht in booten:
Holle stammen die het woud uitstiet.

Palmen rekken boven 't struikgewoel
Lange stammen als een rechte spoel,
Dragen als een starre groene vlam
Bladerkronen op aan heuvelkam.

Op de helling heerscht het zwijgend woud.
Waar het eiland oprijst uit de reven
Is 't alsof een kreet van dreigend leven
De' oertijd oproept, landing tegenhoudt.

Sala y Gomez

Het heet: 'Het eiland door de zee bezeten'.
'n Chileensche schoener komt er eens per jaar.
Men is - voor alles veilig - in gevaar
Het vasteland voor eeuwig te vergeten.

Meestal vertoef ik waar het hoogland glooit,
Stille' omgang houdend met de steenen goden,
Van hun gelaat is iedre groef en plooi
Mij welbekend, van leven uit den doode.

Een jaar geleden kwam de schoener aan,
Maar ik lag lezende voor hiëroglyphen
En bleef verdiept; 't schip is teruggegaan,
Met levensmiddelen, wapens, boeken, brieven.

Want leeftocht heb ik nimmermeer van noode:
Gestorven, ik weet niet wanneer, ik werd
Mijzelf, ben vergevorderd nu als doode,
Versteend, in stof gevallen of versterd.

III
Saudades

Het doode Macao

De stad rust rondom een gebogen gracht
Waarvan de overzijde in zee verzonk:
De trotsche vloot die schatten heeft gebracht,
Nu overvaren door een schaamle jonk.

Het water, waar geen schip meer wenden zal,
Werd vlak gestreken door een doode eb;
Eeuwig edict sloot stilte met verval
En weeft een machtig, schoon onzichtbaar web.

De holle straten die nog namen dragen
Van Jezuïeten en conquistadors,
Laten het eindloos leeg verloop der dagen
Tusschen hun onbewoonde huizen door.

Des avonds valt de schemer scherp en snel
En laat het licht de stad weer aan haar lot
Over - door 't duister, van de citadel,
Valt, als een snik, het doffe avondschoot.

En vrouwen, overdag onzichtbaar levend,
Heur vormen nog verhullend in de sjaal,
Gaan door het duister, daadlijk weer verevend,
Neerknielen in de holle Kathedraal.

En vrouwen komen uit de nauwe stegen
De Praia over, aan de lage wering
Stilstaand, en wachten, zonder te bewegen
En 't zelf te weten, weerloos een bezwering.

Verwongen boomen vragen aan den wind
Waarom de zee klaagt aan de steenen ronde,
De stad met holle vensters staart zich blind
En wrokt om oude, nooit gewroken wonden.

Een klok slaat knarsend, vèraf - van een toren.
De vrouwen keeren weer gedwee naar huis.
De Praia gaat op de lichtgrens verloren,
Zwart voor de maan staat scherp het Miguelskruis.

En Azië's oudste kustlicht, ver daarboven:
Guia, zendt weer zijn stralen in den nacht,
Trouw als de heilige die niet meer verwacht,
Maar verder schijnt voor hen die nog gelooven.

Compagnie de Mozambique

Aan de Compagnie de Mozambique
Behoort Beira
En het land daarachter
En ook Manga
En de negers die daar werken
En de heesters in de perken,
Alles hier behoort
Aan de Compagnie de Mozambique.

Ook de dieren die hier leven:
Niet alleen de kreupele ossen
Met hun tsetsevliegen,
Fladderende vogels en onzichtbare insecten
Eveneens.

't Wordt vervelend
Alles op te noemen,
Maar wat zal men anders doen
Als men zit te wachten
Op een bus (ook van de Compagnie)
Die niet komt,
Luisterend naar den karekiet
Die het midden houdt
Met zijn vreemd tweetonig lied
Tusschen nachtegaal en krekkel!

(Hierop maakt de Compagnie de Mozambique Geen aanspraak.)

Ook Antonio Menano,
De befaamde fadozanger
Bij wiens donkere befloerste stem
Alle vrouwen weenen en bezwijmen:
Die al 't leed van Portugal opbeurde,
Ook Menano
Hooft nu aan de Compagnie de Mozambique.

Acht mijl verder
Werkt hij op een onderneming;
Rijk werd hij want ieder wou hem hooren,
Arm werd hij want hij moest spelen en verloor
En natuurlijk speculeerend in aandeelen
Van de Compagnie de Mozambique.

Nu is hij voor zeven jaar
Daar verbonden als plantagedokter,
Geeft injecties en beslist
Of een neger die zich heeft vergist
Sterk genoeg is voor de geeseling,
Want de reglementen zijn
Streng en toch human
Bij de Compagnie de Mozambique.

Brengen wij het losgeld niet bijeen,
Dat hij weer van droeve zaligheid kan zingen?
Neen.

Ook Menano dronk zich al lang schor
Aan de whisky die, hier ingevoerd
Voor verlaagd tarief,
Wordt verstrekt aan de employé's
Van de Compagnie de Mozambique.

Aankomst

Na lange dagen door den storm geteisterd
En somtijds uit de kooi gesmakt te zijn,
Door 't leven van 't zacht Lisboa nog verbijsterd,
Vind ik mij zitten op het zonnig plein.

Geleund in de' uithoek van een balustrade,
Zie ik als over hemelsbreed kozijn
't Beproefd schip dat klein stilligt aan de kade,
Den gelen stroom, de kleurge oeverlijn.

Beneden karren raatlen, kranen kreunen,
Hier is het stil, terwijl alleen gitaren
Een oude fado traag en droef opdreunen,
En of karveelen weer den Taag opvaren.

Lisboa

Een stad van grijswitte gebouwen
En halfvoltooide huizen,
Van ruïnes die spoorloos vergruizen
En zuilen die zichtbaar vergrauwen.

En overal zijn nog de puinen
Van de aardbeving openbaar.
Waarom zou men bergen en ruïnen?
Onder de aarde dreigt steeds het gevaar.

Paleizen zijn scheef afgesneden,
Van andre ontbreekt een brok muur.
Lisboa bestaat in 't verleden,
Maar 't kent geen rust, enkel duur.

Was het ooit aan een stad gegeven
Voort te leven als geest,
Vreemd nu en trouw vroeger gebleven
Na een aschregen op een feest?

Fado's***Liefdewoorden***

Slechts zij die de wereld verzaakten
Weten de woorden te vinden
Die 't licht niet kunnen verdragen,
Maar blindelings 't innerlijk raken.

Wee hen! Zij staan in het leven
Als blinden in breede straten,
Maar beklagen nog hen die nooit minden,
Die zijn ziende maar zonder genade.

Maneschijn

Het maanlicht strijkt over de bergen
En dringt door ramen en deuren,
Het weet met vermaan aan de verten
De doode uren te kleuren.

(Vertaald, anoniem)

Vida triste

Gedoemd om droevig te leven
Wordt ieder die te veel liefheeft;
Nog nooit hield mijn hart het tegen,
De liefde die groot verdriet geeft.

Weer zocht tevergeefs aan jouw borst
Mijn gemartelde hart zijn rust,
Dat wil troost voor brandenden dorst
En wordt niet gelescht door lust.

En altijd lijden en boeten
Moet men voor iedere daad,
Tot de wellust der laatste zoete
Liefkoozing in dood vergaat.

Hoe lang men soms kan omhelzen,
Eens is weer de tijd vervloden;
Kan men dan nooit die helsche
Vervloekte passie dooden?

Ik weet het, liefde is zonde
En dus kreeg ik ook mijn straf:
Ik ben voor eeuwig gebonden
Aan iemand die nooit om mij gaf.

Wel heeft hij mij veel streelingen
En liefkoozingen gedaan,
Nooit kon hij mijn liefde bevredigen,
Dat kan zeker niet bestaan.

Ik weet wel, lijden en boeten
Moet men voor iedere daad,
Tot de wellust der laatste zoete
Liefkoozing in dood vergaat.

Hoe lang men soms kan omhelzen,
Eens is weer de tijd vervloden;
Kan men dan nooit die helsche
Vervloekte passie dooden?

(Vertaald, anoniem)

O Engeitado

Ik voel mij van binnen bederven,
Nu weet ik waaraan ik zal sterven:
Aan de oevers van den Taag.
Aan de gele, afhellende oevers,
Er is niets schooners en droevers,
En 't bestaan verheven en traag.

Ik bewandel 's middags de Prado's
En 's avonds hoor ik de fado's
Aanklagen tot diep in den nacht:
'La vida es inmensa tristura' -
Ik voel mij al samensnoeren
Met de kwaal die haar tijd afwacht.

De vrouwen die visch verkoopen
En de wezens die niets meer hopen
Dan een douro meer, voor een keer,
Zij zingen ze even verlaten,
Door de galmgaten der straten,
In een stilte zonder verweer.

Een van hen hoorde ik zingen
En mijn kilte tot droefenis dwingen:
'Ik heb niets tot troost dan mijn klacht.
Het leven kent geen genade,
Niets heb ik dan mijn fado
Om te vullen mijn leegen nacht.'

Ik voel mij van binnen bederven,
Hier heeft het zin om te sterven,
Waar alles wulpsch zwelgt in smart:
Lisboa, eens stad der steden,
Die 't verleden voortsleept in 't heden,
En ruïnes met roem verwacht.

Ik word door dien waan betooverd;
Ook ik heb ontdekt en veroverd,
Die later alles verloor,
Om hier aan den tragen stroom
Bij het graf van den grootsten droom
Te sterven: 'tudo es dor'.

Saudade

Ik heb zooveel herinneringen,
Als blaadren ritslen aan de boomen,
Als rieten ruischen bij de stroomen,
Als vogels het azuur inzingen,
Als lied, geruisch en ritselingen:
Zooveel en vormlooser dan droomen.

Nog meer: uit alle hemelkringen
Als golven uit de zee aanstroomen
En over breede stranden komen,
Maar nooit een korrel zand verdringen.

Ze fluistren alle door elkander
Wild en verteederd, hard en innig;
Ik word van weelde nog waanzinnig,
Vergeet mijzelf en word een ander.

De droeve worden altijd droever,
Nu ik het onherroeplijk weet,
Steeds weer te stranden aan den oever
Der zee van 't altijddurend leed.

Ook de gelukkige worden droever,
Want zij zijn voorgoed voorbij:
Kussen, weelden, woorden van vroeger
Zijn als een doode vrucht in mij.

Ik heb alleen herinneringen,
Mijn leven is al lang voorbij.
Hoe kan een doode dan nog zingen?
Geen enkel lied leeft meer in mij.

Aan de kusten van de oceanen,
In het oerdonker van de bosschen,
Hoor ik 't groot ruischen nog steeds ontstaan en
Zich nooit meer tot een stem verlossen.

Fado

Ben ik traag omdat ik droef ben,
Alles vergeefs vind en veil,
Op aarde geen hoogre behoefte ken
Dan wat schaduw onder een zonnezeil?

Of ben ik droef omdat ik traag ben,
Nooit de wijde wereld inga,
Alleen Lisboa van bij den Taag ken
En ook daar voor niemand besta,

Liever doelloos in donkere stegen
Van de armoedige Mouraria loop?
Daar kom ik velen als mijzelfen tegen
Die leven zonder liefde, lust, hoop...

IV
Zambas

Territorio

Misiones. Zondagnamiddag.
De zon schijnt dof door een dampwaas.
Het vee graast ver weg in de pampa's.
Op het hoofdgebouw staat een vlag.

Eentonig ronkt een gitaarpaar.
Peones herhalen, soms stampend,
Hun zamba's, klaagliedren der kampen,
Dezelfde als verleden jaar.

De china's van de hacienda,
Bloemen in blauwzwarte haren,
Staan ver naar de mannen te staren,
Maar niemand komt hen te na.

Zoo verloopt de Zondag, gelaten,
Vertalmd bij bekende gezangen,
En geen heeft het hunkrend verlangen
Naar de steden te gaan van de staten.

Vluchtelingen kunnen hier weer aarden,
Men vraagt niet vanwaar, waarheen, geen naam;
Onbekenden zitten 's avonds saam
Om een vuur en slapen met hun paarden.

Nog behooren als 't rijk van hun ras
De velden aan de Indianen,
Van hun vaadren liggen vergane
Gebeenten alom tusschen 't gras.

Ook hier begint de republiek te
Tasten met smetten van gezag;
Op het hoofdgebouw staat een vlag
Als de eerste vlek van een ziekte.

Andina

De zon werd door de tanden van de Sierra
Tot bloedig avondrood uiteengezaagd,
En een carimba blies het Miserere;
Om Christus niet, om de' Inca werd geklaagd.

Voor de oude hutten kwamen kleine vlammen,
Zoo flakkrend als te sterven neergezet.
Daarop weeriepen quena's van de kammen
Voor 't avondrood, nu donkerviolet.

En andren antwoordden, diep uit het dal;
De Indianen bogen stug de hoofden,
Den nacht tot teeken dat zij nog geloofden
Dat met de zon eens de Inca keeren zal.

V
Sonetas

Ziekentroost

Pizarro had de vijftig overschreden
En weinig roem behaald uit veel gevaar;
Zijn eerste vrouw droeg veeren in het haar
En op zijn kleinen akker werkte een tweede.

Hij stond bekend als drieste moordenaar,
Geen wet haast die hij niet had overtreden,
Maar dat behoorde tot de goede zeden
Op Hispaniola - hij was vijftig jaar.

Toen kwam de kans: met een vermolmd karveel
Maakte hij de reis die niemand vóór hem deed,
Veroverde met honderd man Peroe.

Vijftig was hij, ik dertig maar: wie weet
Ontdek ik niet het zesde werelddeel,
Al ben ik nu na een paar stappen moe?

Corridas

In de eng-ronde arena rent de stier,
Eertijds als Apis door Pharao aanbeden,
Het doel der hymnen en de God der steden
In 't dal der Nijl, van Memphis tot Ophir.

Is dit voorbij? Neen, nooit voorbij, maar hier
Op deze kleine ster, bevolkt door wreeden,
Ziet hij niet meer het hemelsblauwe en breede
Door roode doeken om 't verhuld rapier.

Zoo vaak ontglipten ze aan zijn machtige horens.
Hij voelt zich eindelijk iets verwards, verlorens,
Vernederd en doorpriemd van kleine pijn,

Een stip in een onmeetlijke woestijn;

Ziet eindelijk het glinstrend lemmet bloot
Als een oase, en rent in den dood.

Aardbeving Nicaragua

't Is vroeg; de witte huizen, kerken, tuinen,
De hekken waar ik langs liep, spelend kind,
Als man 's nachts zong, staan in de stilte samen
Al eeuwen tot een stad; er is geen wind.

De maan bleekt in 't azuur; teerrood begint
De dag over de heuveln, voor de ramen.
Daar komt de schok, schuin knikken de oude huizen,
Er puilen mensen uit, van angst doof, blind,

Knielen op straat dicht naast elkander. Help,
Heilige God, Santa Virgen! De bodem siddert,
Als door onzichtbre klauwen ingetrokken.

De lucht wordt zwaar als lood. Komt er geen wind?
't Is of de dood de weerlooze aarde wort,
Terwijl het firmament minachtend toeziet.

(Rubén Darío)

De Piraten

Slaat den laatsten spijker in 't hout, perst het pek
In de naden! Hoor! 't Hout kraakt van ongeduld,
De raas gaan te keer en roepen om vertrek.
't Ruim is leeg, kruitkamer, drankkast gevuld.

Tegen de kiel breekt een triton zijn bek.
Een grillig-rosse bliksemflits verguldt
De bronzen chimaera voor op 't spitse dek,
Alsof een grijns haar dikke lippen krult.

De rauwgebrulde beurtzang der zeeroovers
Rolt onder een prinselijken dag die over
Zee waait, den nacht afdekkend met zijn vlag,

Bebloedend 't azuur van hemel en oceaan,
Begroetend de knekelkruisridders van de' orkaan;
De branding doet het met doffen schaterlach.

(Rubén Darío)

Het Juweel

't Kwam bloot te liggen bij een aardverschuiving,
Gevonden door een zijdekaravaan,
Was 't kostbaarst kroonsieraad van iedren Khan,
Tot 't rijk teloor ging in een zandverstuiving.

't Lag in vergeten tombe eeuwen lang,
Het koningslichaam was ver in ontbinding -
Toen men het graf schond en 't aan 't daglicht kwam,
Schonk zijn glans onverminderde verblinding.

Geen koning kon 't meer koopen; een bankier
Ontslot zich met zijn straalkracht het gemoed
Van een beeldschoone, engelreine vrouw.

Zij draagt het op haar boezem, even fier
Gewelfd na zijn vuig kussen - evengoed
Zweert een graalridder aan haar kuisheid trouw.

Amor

'k Heb haar ontvoerd; zoolang ze mij behoort
Zal ze ook de mijne zijn, door mijn genade
Geniet ze de vrijheid, leven; 't is mijn gade,
Voor eeuwig zijn wij door elkaar bekoord.

Ja, innig saamgesnoerd als door een koord.
Ik gaf haar alles, sieraden, gewaden,
Weer van haar teeder wezen iedre shade
En wreek elk krenkend, oneerbiedig woord.

Slechts bij den kerkgang laat ik haar alleen,
Daar mag ze knielen op den killen steen,
Bidden en droomen dat Maria haar hoort.

- Een innig vrome is een wellustige vrouw. -
Ik fluister als ze thuiskomt: 'Ben je trouw?
Dan word je een heilige als ik je vermoord.'

Amor de Dios

Neen God, voor U voel ik geen liefde, al
Hebt Gij den hemel om hen te beloonen
Die U aanbidden, en vlak daarnaast de hel
Om de heidnen in te roostren die U hoonen.

Ja Jezus, U, U heb ik lief en zal
Altijd gewond zijn door 't afzichtlijk schoone
Van 't lichaam lijdend op het palenstel.
Dàt noem ik troostend boven 't leven tronen!

Van U houd ik, mijn liefde is zoo groot
Dat Gij geen hemel hoeft te laten winnen,
Geen hel te laten vreezen als ik het niet doe,

Niets te beloven om U te doen minnen.
Ik heb geloof noch hoop, slechts liefde, als ik zie hoe
Gij lijdt. 'k Minde U, al waart Gij werkelijk dood!

(Vertaald, anoniem)

VI
Traducciones Rubén Daristas

Chiara

Chiara, Eros tast ons aan in
't Diepst gemoed, doet ons ontbranden
En verandert ons verstand in
Reinen waanzin.

Vraag geen vrede aan mijn armen
Die je lichaam woest omstrenglen,
Want Zijn drift kent geen erbarmen,
Wil ons martlen en verzengen.
Levend vuur zijn liefdekussen,
Het zou vruchtloos pogen wezen
Deze' uitslaanden brand te blusschen,
Dezen minnaar te genezen
Van zijn waanzin.

Chiara, dit is mijn begrip:
Liefde, wellust af te dwingen;
Zooals de oceaan het schip
Wil mijn drift je lijf omringen,
Moet in mij voor geur van haar en
Huid vergaan elk ander aanzijn,
Wil ik al mijn zinnen paren
Tot dien waanzin.

Mijn begeert', te fel, gedooft niet
Dat mijn dorsten ooit zich lenigt,
Zelfs al waren als in 't Hooglied,
Daar waar zij zich telkens pijnigt,
Alle lusten saam vereenigd.
Zoo verrukkelijk is je lichaam
Dat ik het nooit stil kan aanzien,
Iedere droom verzenget zich aan
Dezen waanzin.

Fuego

Zij ging alleen, rhythmisch en roofdierachtig,
Met lange passen nauwlijks rakend de aarde.
Klein leek de dansvloer en zij oppermachtig:
Een tijgerkat gevangen in een gaarde.

En aan haar borsten was mijn lot verbonden,
Als dat van andre schepsle' aan dubbelsterren;
Ik zag hoe zij zich spitsten en ontstonden
Uit 't zalig lijf, wild geurende van verre.

Daaronder was zij breed en werd zij slank
Wanneer zij het hartstochtlijkst werd bewogen,
En het was soms of roode stormen vlogen
Over haar lichaam en toch bleef zij blank.

Zij danste op 't koord van de gespannen zinnen,
Zij stond als de avondzon voor onze oogen,
Waar wij ook zagen, goden en godinnen
In haar belichaamd door het ruim bewogen.

Pomba

Als een witte kat, naakt en languit
Ligt ze in de zon, in een bed van bloemen;
De borsten van haar boezem komen
Als koepels boven de kelken uit.

Ze is volmaakt blank, behalve de haren
En beenen, in zijden kousen zwart;
Blank rond de dijken zich weer tot waar een
Plek zwart dons ligt als een driehoekig hart.

De wind die door 't bosch in zoele vlagen
Aanzweeft en de bloemen deinen doet,
Schijnt zich meewarig af te vragen,
Waarom zwart blank naakter schijnen doet.

(Copla esparsa)

Victoria Mayorga

Victoria, de dag is moroos,
De sombere hemel broeit,
De wind schroeit, een groote roos,
Zienderoogen ontbloeid.

En zoo gaat mijn ziel ook dood,
Omdat mijn lichaam, vervallen
Verklaard van zijn troon: uw schoot,
Zich niets meer laat welgevallen.

Zij zou nog willen bestaan,
Schoon, frisch, maar moet vergaan
Zonder dien reddenden dauw,
Een traan - om haar - van jou.
Anders kan al de regen
Van den hemel niet tegen-
Houden dat zij zal vergaan.

Lola Salazar

Omdat je blik in onze harten zengt
Van hevige liefde het geheimzinnig vuur
Vanzelve - zooals God te voorschijn wenkt
De sterren uit het week en leeg azuur -
Ben jij, o lievling klein, een kind zoo puur,
Gelijk aan Hem - verdoemd wie anders denkt!

Aan Lola de Turcios

De lange weg is afgelopen.
Hier is je verdwaalde broer, doe open.
Schrik niet als je een ander ziet,
Niet meer den gelukkige dien je kende;
Deze is leelijk van ellende
En kromgetrokken van noest verdriet.

VII
Coplas

[Jouw oogen zijn diep en blauw]

JOUW oogen zijn diep en blauw
Als golven in de' oceaen,
Soms loom, vol vrede, soms wild en troebel
Van hartstocht, als zij door de' orkaan.

[Ik ging naar de bron en dronk]

Ik ging naar de bron en dronk.
Mijn dorst noch haar diepte werd minder:
De tranen die ik vergoot
Vielen overvloedig in haar.

[Ver, ver van jou, mijn leven]

Ver, ver van jou, mijn leven,
Lig ik zuchten te slaken.
Zal God van deze zuchten
Ten minste eens kussen maken?

[Hoe verder ik van je vlucht]

Hoe verder ik van je vlucht,
Hoe meer ik in je macht kom.
Je beeld werpt vervolgend een schaduw
Ver voor al mijn gedachten.

[Leed en gebrek aan leed]

Leed en gebrek aan leed
Is een even groot verdriet;
Vandaag was het groot omdat ik je zag
En groot was het gister, toen zag ik je niet.

[Langzaam sterf ik en weet niet hoe]

Langzaam sterf ik en weet niet hoe,
Aan een kwaal die ik niet ken;
Als ik denk dat ik kan genezen,
Voel ik dat ik nog zieker ben.

[Jouw oogen maakten veel knapen]

Jouw oogen maakten veel knapen
In Castilië 't hoofd op hol.
Wees er niet trotsch op; 't zijn schapen:
Veel geschreeuw en weinig wol.

[Ik studeer als vagebond]

Ik studeer als vagebond
De kunst van 't verleiden der vrouwen;
Menigeen gaf mij meer dan haar mond,
Zonder dat ik er ooit een trouwde.

[O dans niet, blijf toch stil]

O dans niet, blijf toch stil,
En laat ik je zoo bewondren;
Het is mijn laatste wil,
Je van de weerld af te zondren.

VIII
Soleares

['k Werd bedekt met kwaadaardige zweren]

'K WERD bedekt met kwaadaardige zweren
 Reeds kort nadat ik je kende,
 Toch blijf ik je als maagd vereeren,
 Verliefd zelfs op mijn ellende.

[Nog altijd smeult het oud vuur]

Nog altijd smeult het oud vuur
 Onder de dunne asch,
 Mijn wraakzucht kent tijd noch duur,
 Onuitroeibaar als 't gele ras.

[Haar hemelhoog te vereeren]

Haar hemelhoog te vereeren
 En dan grafdiep te verachten,
 Kan de reinste vrouw u leeren
 In zeven, neen, in drie nachten.

[Het vereeren is een genot]

Het vereeren is een genot
 Alleen aan den man gegeven,
 En toch is hij de god
 En de vrouw de slavin van het leven.

[Kuischheid is een metaal]

Kuischheid is een metaal
Dat men op aard nooit meer vond,
Soms fluistert een manestraal
Dat het toch eens bestond,
Maar op de maan is het koud en vaal
En op aarde was 't warm en blond.

[Een vrouw is alleen een vrouw]

Een vrouw is alleen een vrouw
Zoolang de man haar begeert;
Wordt de roos zonder regen en dauw
Ook niet door de hitte verteerd?

[Aanbidding is zielsbehoefte]

Aanbidding is zielsbehoefte,
Schennis een hemelsch genot.
Men wil gewelddoen als God,
Om zich als man te bedroeven
Dat men niet kan scheppen, slechts proeven
Hoe liefde tot lust verrot.

IX
Desengaños

Aan een Maagd

Zie mij niet zoo aan.
Wat heb ik je gedaan?
Dat ik je heb gekust
Heeft niet de minste beteekenis.
Ach, roofde ik je rust
En ontstak ik in jou den lust,
Dan is alles zooals het geweest is.

Zie mij niet zoo aan.
Je hebt het meer gedaan,
En niet alleen gekust.
Je kent ook den lust des vleezes!
En verloor je door mij je rust,
Dan komt het doordat die lust
Nooit uit je gedachten geweest is.

Impasse

Ik ben als een verdoemde
Die in een zacht gebloemde
Ligt op een ijzren eg.
Ik ben daar vastgebonden
Door een zachtmoedige blonde,
En die blonde, die is weg.

Nog ruik ik den geur der haarwring
Terwijl ik in haar doordrong
En zij zich in verzet wrong,
Maar nu heb ik mijn straf.
'k Heb overvloed van geuren
En blanke en roode kleuren,
Maar 'k vraag mij uit den treuren:
Hoe kom ik er ooit van af?

Virgo

Zij is aan Allahs engelen gelijk.
'k Verbaas mij soms dat zij op aarde leeft.
Zelfs als zij 't hevigst in mijn armen beeft,
Voel ik nog vaak haar boven mijn bereik.

Haar lijfje is soms licht als een libel
Die over 't water, het niet rakend, zweeft,
Soms witter dan de lotus die beleeft
Zijn laatst bestaansuur in een heilge wel.

Toch is ook zij een vrouw en een slavin:
Zij laat zich 't liefst door slanken Agmad streelen,
Maar de vette vizier krijgt ook zijn zin,
Met praalgewaden en met pronkjuweelen.

Odette

O dette, dat beduidt: o schuld, en schuld
 Beken ik, die haar schoonheid niet wou schenden,
 Al hunkerde ik, van haar loom lijf vervuld,
 Van 't oogenblik af dat haar blik mij trof.
 Zij kwam vlak langs mij, glimlachte, maar dof
 Staarde ik haar aan, zonder mij toe te wenden.

Toen kwam zij 's avonds om mij te verzoeken.
 Niets was er tusschen ons, toch bleef ik staan;
 Haar adem streeelde mij, haar boezem zwoegde,
 Zij was mij teeder willoos toegedaan.
 Wat hield mij tegen? 'k Raakte haar niet aan,
 Keerde mij om, keek door het raam en vloekte.

Waarom? Hoe komt het dat de eene vrouw
 Die men vrij koel beziet toch wordt bezeten,
 Terwijl daarna 't genot verkeert in haat,
 En dat een andren keer een andre vrouw
 Waarop men levenslang zou zijn gebeten
 Onaangeroord langs de begeerte gaat?

Zij was gewillig - ik heb niet gewild.
 Haar beeld zal mij mijn verder leven plagen,
 Verwijtend dat ik niet meer van haar had
 Dan van 't spookbeeld der onbetreden stad
 Dat in de verte van de hitte trilt,
 Terwijl wij ver op stroom te laden lagen.

Al Dwalend

I

Maannachten

Maneschijn te Tsingtao

De maan weent over de waatren
Om 's werelds leed te verzachten,
Zij heeft maar enkele nachten
En weet dat het niet zal baten.

Het bare zwarte gebergte
Ligt hard in het milde vlieten.
De golven zijn moegetergd en
Willen geen glans meer genieten.

De wereld wankelde lang
Tusschen geluk en ellende,
Maar duldt nu rampen en dwang,
Alsof zij nooit anders kende.

Maan, straal liever niet meer,
Of word een groot rond brood
En daal zoo in Sjansi neer
En red het van hongersnood!

Kreta

Zee lag stiller onder sterrennacht
Dan een gulden vlies, een zilveren vacht.
Iedere windvlaag scheen voorgoed te luwen.
't Zware schip kon zich niet verder stuwten
In het weerstandlooze, ijle klare,
En het eiland kwam voorbijgevaren.

Of het een stil schip was, diep gezonken,
Welks topzeilen in het maanlicht blonken,
Schoven zijn besneeuwde toppen zacht
Langs de verre wouden van den nacht,
Door den manekring en sterrenzwermen
Meegetroond, ontvreemd van kust en bergen,

Even streng gescheiden en ontheven
Als mijn grondloos droomen van mijn leven.

Wroeging
(Droom eener moeder)

Maanhelle stormnacht. Ik liep eerst door bosschen
Om het nawijzend licht te ontvluchten,
Hoorde in 't hout verwijtende zuchten.
Toen in een dal tusschen biezenhorden
Lag krijtwit het gezicht in den plas
Van 't kind dat geboren had moeten worden,
Dat anders vannacht gekomen was.

Zwervenszat

't Meest in nachten als de maan haar stralen
Koud en lusteloos door 't ruim laat dalen,
Ben ik radeloos en denk: ik zal maar ergens
Zwak en zwervens-
Moe mij laten vallen in het zand,
Zoo voorover en mij wat bedekken
En dan blijven liggen tot mij een komt wekken,
Deernis koestrend op komt rapen
En zoo niet, dan blijf ik slapen.

Maar ik weet dat ik toch voort zal trekken,
Al is uit mijn alles niets geworden,
Al ben ik allengs verworden
Van een sluwen doelbewusten vos
Tot een van die schapen die maar dwalen
Heide en heuvel over, enkel los
Omdat hen de wolf nog niet kwam halen,
Terwijl toch de trouwe hond in 't bosch
Lang al is verdwenen en de
Goede herder zwijgt in zeven talen.

Waarom blijven leven zonder tros,
Alleen, eenzaam zwervende?

[Eenzaam en grauw golft de zee]

EENZAAM en grauw golft de zee,
Maar er varen nog andere schepen;
Eenzaam en geel dwaalt de maan
Door den zooveel grooteren hemel.

Geen haven waarheen zij kan gaan,
De melkweg is ook al geen ree;
De aarde ziet haar minachtend aan,
Bij de sterren telt ze niet mee.

II
Poolreizen

Poolreis

De zon zinkt nooit terneer,
't Bestendig licht wordt steiler
En stralender, toch ijler
Dan in de wereld weleer.

Sneeuw en ijsvelden flonkren,
Eindeloos hermelijn,
Wij zijn de eenige donkren
In de witte woestijn,

Waar een volstreckte vrede
Besterft, alleen begaan
Door honden, mannen, sleden,
Smalle karavaan.

Door allen vergeten
Die hen kenden op aarde,
Door de drift bezeten
Naar het einde der aarde.

Poolnacht

In blinde drift woedt wervelstorm
Tegen ten zwerk gesneeuwen wal:
Een tweede kim rondom het dal,
Waar een ijshut in kegelvorm
Staat onder stagen vlokkenval.

De stilte scheurt in alle verten,
Door asch en ijskorst reutelt een vulkaan,
Bij 't kraken van sneeuwgletschers die vergaan
Sidderen de gesternten.

Daarboven woedt, sinds tijden overoud,
De slag van bliksemende vlammenzwaarden;
Hun spitsen vlieden eindloos ver van de aarde,
Terwijl de poolgeest hun gevesten houdt.

De Poolvulkaan

Barre verlatenheid
Duldde ik eeuwen reeds
In gelatenheid,
Trotsch en uitgebrand.

Wolken sneeuwen steeds,
Zwaar en eindeloos;
Wit en eindeloos
Ligt het poolland rond.

't Laaiend Noorderlicht
In staalharder nacht
Houdt in mij de hoop
Dat een langre schicht
Mij inééns losscheurt uit mijn krater

En in vlammevloed
Al het eeuwig ijs
Smelt tot groen, schuimbekkend water,
Waar ik rood en donker uit verrijs.

Poolreis

Poolzomer, nauw dal tusschen hooge koude,
Droeg korten bloei van korstmos en dwergberken,
Stond tusschen schaduwen en schotsenzerken
Te laag om rendieren in leven te houden.

't Wrak lag - zijn masten als beendren versplinterd -
Op de geknakte kolom van zijn kiel,
Onwrikbaar als 't voorwereldlijk fossiel
Dat in grondvast ijs eeuwen heeft overwinterd.

Toen niet meer dan een halve zon opkwam,
Trokken zij weg; een sloep verzwaarde hun marschen,
Totdat zij op een scherpe rotspunt barstte,
Hun last verlichtte en reddingskans ontnam.

Zij vonden open zee vier dagen later,
Een nu onoverkomelijke ramp,
Wachtten aan Wanhoopsbaai in tijdelijk kamp
Den winter, de begaanbaarheid van 't water.

De minst verzwakten trachtten wintervoorraad
Door robbenslag en vischvangst op te doen.
Een walvisch zwom in zicht - hun vischgraatharpoen
Smoorde in de speklaag die slechts ijzer doorlaat.

Sneeuwjachten vlagden vroeg, de zee bleef open,
Tenten verflardden, de gewezen scheepsbemanning
Dook in een sneeuwhut, met de sleebespanning
In walglijke lijfswalmen saamgekropen.

Eindelijk bevroor de zee; te zwak voor 't sleepen,
Trokken de hongrige uitgeteerde honden
Den lichten last, met bont en zeil omwonden;
Toch vielen vele, niet meer op te zweepen.

Dan spanden mannen in, sneeuwblind, bevroren
Bij 't gaan in de' ijswind - de knieën verstramden,
De voeten vielen langzaam zwaar, hun gang verlamde.
Zij bleven achter in de warreling verloren.

Het overschot trok verder naar de aarde,
Nog hopen op de dunbevolkte streken
Rondom de Baffinsbaai, of op een walvischvaarder
Uit den koers geslagen naar de hooge breedten.

De lage lucht verloor haar laatste vaalheid;
Toen zon voorgoed achter de kimmen zonk,
Hurkten zij zonder vuur in enge ijsspelonk,
Gedwongen tot den afschuwlijken maaltijd.

Een kerkhof lag aan een verlaten haven
En daarvan af grafheuveln, zwartbekruiste;
Nu bleven beendren, afgeknaagd en onbegraven,
Achter elk kamp: steeds kleiner knekelhuizen.

Alle ijsholen vrozen dicht; de laatsten zwierven
In kringen rond, verduisterd door de vlagen
Van sneeuw die 't einde in zich droeg: zij lagen
Reeds diep begraven lang voordat zij stierven.

III
Oerwoud

Oerwoud I

De bosschen drijven op donker water.
De dag zinkt door het hooggeblaarte,
Met bundels schemer in de gewelven.
Stammen staan dun en spierwit te delven
In onderlagen van zwam en rag.
Luchtwortels duiken in sponzig drab,
Totdat zij tasten: water, geen grond;
In knoestigen klomp weer opgetrokken.
Tegen de boome' in hun knikken kronklen
Slangen, die slaap in dampen verslond.

II

Ook het diepst verdrongen kruid vangt licht,
Maar het luistrend oor geen lokgeluid.
Neen, die vogelroep geldt voor geweten
Van 't boosaardig broeiend, moordziek woud.

III

Een smalle lange prauw, alleen van boeg
En plecht geroeid, schuift stil en zwart voorbij.
Geen voet of hoofd steekt uit de middenkap,
Zoo lang als hoog, een derd' der boot beslaand;
Maar uit het kustdorp is weer een verdwenen. -

Stroomopwaarts wordt het offerfeest gehouden.
Drie nachten lang is 't tromgeroffel hoorbaar,
En 't ruikt van de vuren, drie dagreizen ver.

IV

Hier blijven zacht in 't donker,
In 't zachte donker -
Aan 't momplend dommlend water,
Aan 't water dommlen -
In verre veilige wildernis
Veilig verwildren -
Dat niemand ons meer opeischt;
Eischt niets van 't leven -
Alleen, om langen tijd
Den tijd te korten.
Alleen, van 't land verloren,
Is nog van ver te hooren:
'Verdwenen en verloren
In 't oerwoud, en in 't oerwoud
Verloren voor het leven.'
Wat leven! 't Levend leven
Was al vooruit verloren.
Aan ons is niets verloren.
Aan 't oerwoud en in 't oerwoud
Is 't leven niet verloren.
Verloren! Niets verloren!

V

Als er nog ergens iets geheim
Gehouden worden kan op aard,
Waar alles zich om strijd ontwijdt,
Dan moet het zijn in 't woud.

Als ook een mensch nog tot de zelf-
Bezinning komen kan
En weten: niets bestaat dan ik -
Dan moet het zijn in 't woud.

Waar 't water onder wortels welt,
Geen kolk meer kringt, geen stroom meer stuwt,
In stilste vezels, traagste sap
De wil geschiedt van 't woud.

Oerwoudbungalow

Grijs glinstert maanlicht op het zinken dak.
Er staan zwartgroene plassen op 't plankier:
Geronnen bloed van wat er brak en lak.
Er sluipt een slang. Hoe kom ik nog van hier!

't Woud dat met waanzin duizendstemmig dreigt,
Verdooft het dof gebrul van de rivier,
Maar 't is alsof 't angstwekkendst zich verzwijgt.
Hoe kwam ik hier, hoe kom ik weg van hier!

IV
Generzijds

Wedergeboorte I

De langste nacht begon, de lage maan
Stond bij twee eenzame eilande' als een derde;
Haar licht verhaalde hun hoe zij voortaan
Het land, het leven en de wereld werden.

Diepten het geheim van den dood bekenden,
De doode waatren werden levend,
En over een stilstaanden poel ellenden,
Vreugden tot een valen naglans geëvend.

En de weinigen, die door hun wild heimwee
Den ban van dit doodlijk evenwicht ontvlogen,
Kwamen op die eilanden tusschen lucht en zee
Om hun bestemming, met den dood voor oogen.

II

Toen ik vroeger op aarde was,
Herkende ik nog niet in den wind,
Die door de bloemen, door het gras
Ruischende weer de ruimten wint,
De aanklacht van een verraden ras
Dat geen wraak vond, geen vrede vindt.

Wist ik, kind en weerloos bekoorde,
Niet, waarom ik aldoor moest luistren
Wanneer de wind, in 't stilstaand duister,
In zijn omgang de dooden stoorde?
Herinnering, gestalten en woorden
Overstroomde dit vormloos ruischen.

Nu zie ik soms in de groene golven,
Of in dalen plotsling gedolven,
Dolende stammen, bloemen en dieren,
Meerminnen woelend tusschen de wieren,
Gezonken schepen die als wolken
Drijven over verdronken volken
Waaronder ik nergens de oude vind
Die hebben geroepen in den wind.

Ik zag zoo lang geen gras, geen boomen,
En hoorde daardoor niet meer den wind.
Ik weet dat ik niet meer zal komen
Om te hooren, wat ik als kind
Niet kon hooren in het stroomen
Van den wind door bosch en gras:
Nimmer word ik opgenomen
Achter in 't land bij mijn eigen ras.

III

Als alle rampen zijn doorstaan,
Verwarringen en wedergeboorten,
Zullen achter wijkende poorten
De wijde werelden opengaan.
Waar alle ruimten zijn te bevaren,
Zijn alle beminden ook nabij,
Die zich in wolken van wellust paren,
Naar willekeur gebonden en vrij;
Zoo vaak, zoo verleidelijk, dat het een reidans
Van liefde, van leven, van liefde is,
Zoo licht en verlicht dat ik enkel des Vijands
Dreigende aanwezigheid mis:
Want hij mag nimmer, nergens ontbreken,
Op geen hemelsch, geen wereldsch feest,
Hij wilde eens aller teleurstelling wreken
Op Hem die de schuld van 't bestaan is geweest.

IV. Generzijds

Er heerschte een zich nooit openbarend onweer
Over de vlakten waar ik eenzaam was
En dagen lang gebogen naar een bronmeer
Orakels hoorde en raadselschriften las.

Tot alles waar 'k bevrediging in vond
Achter uw naadring vlood - teruggeleden,
En zonk in een steil openend, terstond
Daarop toesluitend en vergaan verleden.

In een gebaar van dwingende verbanning
Van al wat mij kon deren, u verneedren,
Sloegen uw armen in geweldige spanning
Den mantel open tot het groot verteedren.

Gij stondt gebiedend en in uw omhelzing
Kwam ik als in doodlijke min tot rust,
Bevrijd uit goed en kwaad, al de aardsche kwelling,
Langs u gevlijd als aan bereikte kust.

V. Storm

De wereld en die er op wonen worden
Achtergelaten door den wind
Die, lang niets dan een klagend dwalen,
In den doolhof van bergen en dalen
Eindelijk den wijden uitweg vindt,

Zelf een wereld begint te worden,
Verwoestend 't gelaten avondrood
Met den einder bestormende golven,
Donkerbewogen, diep gedolven,
Woelend in vormelooze horden
Verborgen dooden wakker en bloot,

En brengt een te lang, te diep verzwegen
Geheim in neergestreken regen
Uit de verzwolgen wolken ten onder.
Door het in noodweer verkeerend ruim
Woedt nu een koud wild vuur van schuim
En rolt de verborgen, verbolgen donder.

Voor den ondergang der zwerken
Wappert het weerlicht vae vlerken,
De golven vlieden in grauwe stroomen
Onder den verstorenden wind.
Alleen zij die het in hun droomen
Tegen de wereld hebben opgenomen,
Raken vlot, weten los te komen
Uit de oude verbanning, verrukt ontzind.

De Ontmoeting

Dood, zich verbreedend tot Vergetelheid
In troeble meren, tragen onderstroom,
Heeft mij wel ver ontvoerd, doch niet bevrijd:
Ik tuur mij blind in 't zog, toch zie ik haar.
Waar alle bloei verstierf, zweeft geur van haar,
Vervolgend, en berouw nòg in den droom.

Vergetelheid, uitmondend in een zee
Door eeuwgen regenval alom befloerst,
Wierp mij, verteerd door mijn onstilbaar wee,
De leegte in waar nimmer zielen zwerven,
Slechts hij die niet kan zinken, niet kan sterven,
Zwart en gelaten op en neder koerst.

Van hoop vervuld verbeidde ik de ontmoeting
Met hem, die lang de wegen weten moet
Naar de inzinking van den verdoemden vloed,
Bevaren in der eeuwen valen loop;
Werd reeds teleurgesteld bij de begroeting,
Hij wees berustend: 'Door allen verraden,
Heb ik tot trouw gevolg mijn euveldaden.
Wroeging grijnst overal. Er is geen hoop.'

Nog

Dichten doe ik nog, maar als in droom,
 In een droom waarover 't voorgevoel
 Van te ontwaken in een werkelijkheid
 Die geladen is met ramp op ramp
 Hangt als een zwaar onontkoombaar onweer
 Dat in laatste stilt' zijn donder uitbroedt
 Over 'n lieflijk maar al rottend landschap.
 Tusschen zwammenwoekring bloeien bloemen,
 Pluimen rijzen uit vergrauwde grassen,
 Maar de meren spieglen vuile wolken
 En het bosch kromt al zijn volle kronen.

En ikzelf loop in mijn droom, dat landschap,
 Eerst nog vergezeld, dan plotsling eenzaam;
 Tegelijk loer ik van achter stammen
 Om mijzelf van schrik te doen ontwaken,
 Maar ik ben verlamd - ik wil gaan roepen:
 Dat het onweer komt en de verwoesting
 En daarna de doodlijke verdorring!

En ik roep, maar angst versmoort mijn kreet.
 Ook 't geluid is hier gestorven?

Hoor,
 Als een beek, onder toeloopend rotsdak,
 Die zoo snel stroomt dat zij niet kan spieglen

De bedreiging die er boven hangt,
Ruischt het dwars door 't droomland van verbazing,
Dat ik dood voorzie en door moet dichten;
En de beek, ontsprongen uit die bron,
Roept met stroomversnelling, stemverheffing,
Maar zoo diep dat 'k niet kan onderscheiden
Of 't is van verontwaardiging of toejuiching:
'Dichten doe je nog?'

[Ik leef al in 't ontoegankelijke]

IK leef al in 't ontoegankelijke,
Dat nog wel raaklijn aan de aarde heeft,
Maar waarvan de meesten 't bestaan niet weten
En, als ze er van hooren, 't ontkennen,
Verwaten als ze zijn; nu zeg ik: terloops
Op sommige dagen komt het dichtbijer,
Behoort zelfs een streep aarde er toe,
Waar bloemen staan tusschen oever en water,
Bergen teloorgaan in vlucht van wolken.
Op die dagen, gaande langs die gebieden,
Kon men overgaan zonder doodsstrijd,
Zonder angst voor het einde - vervliedend.
Maar menschen wagen zich niet op uiterste paden
Die hun te smal, te steil zijn, te ver,
Tusschen wolken en bergen, oevers en water.

Samenval

Tusschen de zwarte glimmende muren
Loop ik druipend, blindlings en schuw.
Gedoofd zijn op aarde lamplichten, haardvuren,
En het is laat, het is guur, het is ruw.

Ik loop in den regen te verdwalen
En word doodmoe, maar ik wil het wel;
Zie niets meer achter de grijze stralen
Dan grauwe wanden, zink in een wel

En ben verdronken: eeuwen geleden
Liep ik ook in den regen als nu,
Waar 't land uitstulpt in den rand van de steden,
Ik heette niet Slauerhoff maar Po Tsju.

Ik weet waarom ik wel wou verdrinken:
Ik had niets meer, geen mantel, geen wijn,
Geen geld en geen lied om te laten klinken,
En dan is 't of iedereen roept: Verdwyn!

Men kan niet de ellende van 't leven vergeten
Zonder lied en geld in armoe, zoo lang,
Dan wordt een dichter voor beedlaar versleten,
Niet alleen in Hankou, ook in Lo Yang.

En dat terwijl hij het lied heeft gemaakt
Dat ieder, van Keizer tot koelie, kent;
't Altijddurend leed is beroemd geraakt,
Maar ik ben doodarm en bijna aan mijn end.

Ja, alles had ik weggegeven,
Wat mij eigen was kwam in anders bezit;
Ik had niets meer om van te leven:
Een afgesneden, verworpen lid.

Zoo liep ik haveloos onder den regen,
Alleen met mijzelf, geschuwd door allen;
Het was geen wonder dat ik de wegen
Afdwaalde en hoopte in 't water te vallen.

En toen ik 't haast niet meer wilde, gebeurde 't,
Ik zonk en liet mij met wellust gaan,
Maar 't duurde niet lang of ik betreurde 't
En wilde weerom in 't aardisch bestaan.

Toen suisde het duister en gonsde het water...
Opeens loop ik weer in den stroomenden regen.
't Was even donker en nog niet later,
En toch, hoelang had ik onder gelegen?

Alles is eender; alleen een zwak licht
Brandde als een bleek gelaat tusschen 't groen.
Dicht ik het Leven of leeft het Gedicht?
Was het toen nu, of is het nu toen?

Aan Po Tsju I

Soms zegt men, ik kom u nabij.
Maar gij die 't met den hemel hield,
Die door uw verzen gloeide als 't rood -
Ik hecht aan de aard, wie zorgt voor mij?
Wat ik schiep werd alweer vernield.
Ik ben alleen in rampen groot.

Het leven vliegt zoo snel voorbij;
Uw graf raakt ook al overgroeid
Aan de' ingang van het doodenrijk.
Wat tijd is er nog mee gemoeid,
Maar weldra word ik u gelijk
In stilt'. - Verwacht gij mij?

V
Sint-Helena

Nachtelijke Wapenschouwing

Op een nacht van het eind van het jaar
Komt een storm uit het zwart van de bergen,
Om met noodweer, verwarring, gevaar
Een te vreedzame wereld te tergen;
Tot de mensen niet weten meer waar
Het bibbrende lichaam te bergen.

De wolkenjacht onder de maan
Sleept schaduwmassa's beneden
Over 't laagland, breekt donker baan
Door het licht van de laaiende steden.
Geknakt worden wijnstok en graan
En de oogst als met voeten getreden.

De bosschen staan kreunend en zwart
Als geteisterde regimenten.
Daarvóór wappren heesters verward
Als verlaten bivaks, wapens, tenten;
Staat struikhout als voetvolk verward,
Tot carré's in een slag die gaat kentren.

Het hooren en zien vergaat;
Atlantis valt over Europa,
Dat neerzwicht, en wat nog bestaat

Wordt door slagregen zwartbloedbeloopen.
Tot bij Moskou de donder inslaat
En de graven gaan smakkend open.

Van Spanje tot Rusland, alom
Waar legers het leven verloren,
Een bijeenbehorende drom
Rust onder molm hout, rijpend koren.
Alom tromt de storm: kom weerom -
Tot het diep in den grond is te hooren.

Zij rijzen op, dwars door het veld,
En langzaam formeert zich het heer,
Als een vloed, die met langzaam geweld
't Wad neemt in zijn grauw beheer.
Tot het eindelijk is opgesteld
En wacht alleen op zijn heer.

Om borstkassen, diep ingedrukt,
Hangen kurassen te roesten.
Op het laatste moment opgerukt,
Klemmen doodsklauwen sabelknoesten.
De storm legt zich even: verrukt
De verwoesting te zien der verwoesters.

Een nacht van het eind van het jaar
Roept een storm het leger tot de orde.
Het wacht lang - opeens staat hij daar,
Ergens grijs in het donker geworden.
Hij groet met een sober gebaar,
Al turend op kaart en dagorder.

Vestigt dan op zijn heer, dat niets meer
Verbindt dan geloof in zijn macht,
Zijn blikken: het komt in 't geweer
Voor den veldheer, door allen verwacht.
Hij staart op 't gestorven heer,
Dat herleefd is voor, in hem - een nacht.

Een nacht van het eind van het jaar
Staat de groote armee in slagorde;
De storm dekt de lichtschuwe schaar,
Loeit hem toe wiens adelaar stortte.
Voor de eeuwigheid niets dan elkaar
Hebben zij - tot het dag moet worden.

Zij deinzen en dalen alom,
Waar legers het leven verloren,
In hun massagraven weerom,

Tusschen kruisen, wijngaarden en koren.
Geen kommer of rouw kan den drom
In de diepe doodssluipering storen.

Voor den droom van zijn roem gevallen,
Herlevend een nacht van het jaar,
Terwijl hij, die 't lot hield van allen,
Geen dag kan vergeten en zwaar
Broedt op veldtochten, lotgevallen,
Of het weer te beslissen waar'.

Hij keert naar het eiland terug
Tot de plek - 't is niet later geworden -
Waar hij stond met gebogen rug
Te staren op golvenhorden,
Die gaan in gebroken slagorde
Naar een einder heen en terug.

Wie het voortstromplend mensdom ziet
En hem staan, vraagt zich af: Wat is waar?
Het leven dat vredig vervliet,
Of het lot van den heerscher, die daar
Op zijn rots dood en eenzaam staat, maar
Over al zijn getrouwen gebiedt,
Een nacht in het eind van het jaar.

Memoriaal

Er was genoeg om van leven te overtuigen:
De ramen stonden open, zon en wind
Konden in en uit; de zee wierp, speelsgezind,
Haar branding telkens op de rots in duigen.
De dag was loom als een bedorven kind.

Toch stonden kaarse' op kandelaars te branden,
Daar het steeds scheemrig in de kamers bleef;
Muskieten gonsden, stieten aan de wanden,
Tegen een schaal waarin verlept een anjer dreef,
En vielen op de tafel waar gejaagd over schreef

Een hand wat Hij dicteerde, loopend op en neer,
(Nog scheen het lot der wereld voort te jagen.)
Bijhoudend kroningen, staatsgrepen en veldslagen:
Al de overwinningen en nederlagen
Van zijn eerst klein, toen groot, dan steeds meer slinkend heer.

't Was of geluid en licht er niet toe deden,
Alsof Hijzelf, reeds doode bleek en klam,
Uit zijn nog niet goed toegedaan verleden
Hier 't voorportaal van zijn graftombe inkwam,
Met kort gebaar, slagstem en kleine haastige schreden;

En of alleen die witte hand die schreef
Leefde op de velden van 't memoriaal,
Om snel na 't stellen van het laatste taal
En teeken weer te keeren op de schaal,
Waar anders zij als fletse anjer dreef. -

Het eiland staat weer in zijn leegen vrede
Op de' oceaen, Longwood is lang ontruimd;
Wat Franschen hebben 't laatste meegestreden,
Zijn voor 't eind heengegaan met een gezochte reden
Of hebben hun zes jaar om later faam verzuimd.

Maar soms komt hier eenzelfde dag weerom
Met zon en wind, eensluidend zeegeruisch.
Van Nimfvallei naar Invalidendom
Is Hij verlegd; alleen die hand (van Bertrand? Montholon?)
Spookt langs den wand en op den poel voor het verlaten huis.

De Grenadiers

Terwijl hij langzaam stierf op de eilandrots,
Moesten zijn grenadiers in Frankrijk leven
Van schoenlappen, sigarenmaken, weven,
Zij, van de grande armée de wapentrots.

Hun handen stonden voor dat werk verkeerd.
Nog droegen ze op gedenkdagen medailles,
Dan hoonde hen het burgerpak: Canailles,
Nog pronken, ons regime geaffronteerd! -

Toch dachten ze enkel aan zijn knagend leed,
Dat hij, aan 't slagveldleven zoo gewend,
Daar nu moest wandlen zonder regiment
Dat wapens presenteerde - dat was wreed.

Alleen met dien Gourgaud en dien Bertrand,
Beiden meer hoveling dan generaal;
Zijn leven was daar wel zoo duf en kaal
Als van een schip, onwrikbaar wrak, op 't strand.

Ze stierven wreed gescheiden: hij op 't eiland
En zij in 't grauw van 't oorlogsloos bestaan,
Nimmermeer saam in 't aangezicht des vijands,
Aan kanker hij, aan honger zij vergaan.

Épitaphe

Hij ging veroverend, niets ontziend,
Een ontzette wereld door,
Heeft onbegrensde rijken gesticht -
Alles gaat weer teloor.

Vrouwen en vleiers zat, vrouw noch vriend
Die hem vrijwillig verloor;
Vrees maakt eenzaam: hij heeft enkle liedren gedicht
Voor zichzelf, buiten elk gehoor.

Waarvoor heeft dit woeste leven gediend?
Rijk en roem gingen teloor.
Voor die liedren? Ach neen, ook die zijn vergaan.
Een woord blijft, een woord slechts: waarvoor?

VI

Odysseus' Afscheid

De flambouwen waren laag en walmend
Om hun nachtwaak onder de gewelven,
En hun schaduwen grooter dan zijzelve.

En zelfs Laïs die anders lachte,
Scherts sloeg uit iedere gedachte,
Sloop rond, gebukt en talmend.

Door het woud, dat anders ruischte,
Kreunde de wind, ver weg in 't duister,
Hier om de gebouwen galmend.

Verworpen de helm, in een hoek;
Als een zon zonder glanzen
In 't riet, tusschen scheeve lansen.

Aan den laagvlammenden haard
De held, reeds halfgewapend,
Het hoofd in de handen. Slapend?

Huivrend wanneer de gebiedster
Hem weer, stilschrijdend, genaakte,
Haar adem zijn haren raakte.

Dan viel bij een windstoot, vaal,
Plotsling de schaduw van 't zeil
Over de verre zaal,

De vrouw, de vrouwen, den man
Die zat ineengedoken
En nu, in één sprong, den ban

Brak, met ontladen kracht,
Zich banend door den nacht:
Het noodlot heeft aangebroken.

De Krantenverkooper (*Rue Dauphine*)

Als sterren, welker zon tot mist verging,
 Een nauwe en reeds niet meer ronde baan
 Tusschen der andre glansrijke onderling
 Gesloten schittring blindlings begaan,

Doolde hij nog een tijdlang in de koude
 Verlatenheid van oorsprongloos bestaan
 Vervallend voort, te moe om op te houden.

Een eendre ronde nam hij steeds in acht:
 Een park, drie straten en een boulevard.
 Lang strekte de omloopstijd van 's middags naar
 De vage uren achter middemacht.

'n Stervende lichtstraal leek zijn roep: 'La Presse!'
 Hij had nooit meer dan enkele voorradig.
 De Heilige Maagd, een draaglijke maitresse
 Waren hem even ver en ongenadig.

's Nachts werd zijn 'Troisième Édition'
 Weer iedren keer ontmoedigder volbracht;
 De tuschenpoos steeds angstiger afgewacht,
 Of hij de volgende verheffen kon;
 Zoo zwaar, zoo zwaar, zoo zwaar bonsde zijn klacht
 Tegen 't bestaan van warmte, vreugde, zon.

God, dit zijn dus Uw martlende vermaken!
Daarom zal 'k zonder U mij wel vergeven
De enkele frivole woorden hier geschreven,
Die van mijn dof gedicht den wil verzaken.

God, daaraan hebt Gij dus Uw welgevallen!
Geef mij de zonnen en de sterrenbeelden,
Dan zal ik ze te pletter laten vallen,
Volhoudende dat Gij 't lichtzinnigst speelde.

Hamlet

Ik zocht wanhopig hoe ik mijn geslacht en
Geboorte als een vermomming kon verachten,
Om naar een bloem- en zonloos land te gaan,
Waar alle uit 't bloed gesproten lustgedachten
Deinsden voor eeuwig ijs, niet meer bij machte
Mij naar den vrede tot in slaap te staan.

Maar leven houdt ons allen ingesloten
Binnen 't benarde fort van lijfsbestaan.
's Nachts zoekt men open zee met reddingsbooten
Van droomen, die in 't gapend Niet vergaan.

Ik kan mij goed verdedigen met bespotting
Van alle zingenot, den levensdwang;
Ik weet hoe 'k steeds en fel 't bezit verlang,
Van leliën, die bestemd zijn voor verrotting.

Ik heb bemind die niet te welken leek,
En stiet haar weg, nog ééns door hoop bewogen
Een vrouw als ziel te omhelzen - en vervolgen
Was alles van haar: bloemen op een beek...

Soms zweeft in mijn herinring een rein hoofd;
Dan doet het roode snoer der bloedige grens
Mij kond, dat 'k slechts 't ontbrekend lichaam wensch
Dat zooveel heeten wellust heeft beloofd.

Zie 't noodlot, hoe het valsche kuischheid smaalt.
Ja! 'k Weet, ik ben een dorper. Neen, niet edel.
Ik vind geen rust, voordat mijn holle schedel
Geworpen wordt bij knekels op een vaalt.

Op de Galeien

Nu ik gebrandmerkt ben en kaalgeschoren
En op de ruwe roeibank vastgeklonken,
In zeven jaar geen wijn meer heb gedronken,
En mijn galei voor eeuwig zal behooren:

- Tusschen mijn schurftige huid en maagre schonken
Liggen mijn spieren week en weggeslonken -
Denkt gij den eed te houden, mij gezworen
Vóór zeven jaar, mij eeuwig te behooren?

Als wij voor 't Hof kunsten vertoonen mogen,
En dan een smartlijk troebelen van uw oogen
Bewijzen wil dat gij nog weet hoe 't was,

Dan zal ik niets verraden, onbewogen.

Maar zult gij fluisteren met den markies
Naast u: 'Wat zijn ze weerzinwekkend vies!' -

Dan val ik op mijn bank uiteen tot asch.

Apostel Thomas (*Laatste Avondmaal. Kerkje te Kernèléhen*)

Hij brak het blanke brood en hief den beker
Vol rooden wijn: 'Ziet dit, mijn lijf, mijn bloed,
Dat aller heil inhield, maar vloeien moet,
Voorgoed teloor, terwijl mijn leden breken.'

Als om hun schand' beschaamd ging hij onzeker
Voort, met gebogen hoofd: 'Door de' euvelmoed
Van een dáár, onder u, die, reeds verbreker
Des bonds, mij kust, mij nog als meester groet.'

De zon wierp, door een donkren boom, in huis
Tegen den muur de schaduw van een kruis,
Over den vloer bevende zilverlingen.

Een bukte, de andren zeiden: 'Neen, niet ik!'
En hieven 't hoofd, om met hardkuischen blik
Op eerbied voor hun onschuld aan te dringen.

En een was moe geloovens, hopens, strijdens
Om 't groot-vergeefsche en smachtte, voortaan heidensch
Alleen te zijn met steenen, planten, dingen.

De Zoon

Het is volbracht
En de genade, mij gegeven,
Aan de aard verspild; het is gebleven
Zooals het was voor dezen en den eersten nacht.

Eerst bleef ik verre, zegen brengend vloot
Mijn licht door 't leven heen en ik bleef rein;
Ik at niet, maar schiep hun uit steenen brood;
Ik was geen gast, en riep uit water wijn.

Toen daalde ik af en liet begaan
Dat zij mij naderden,
Van wondren al te dra voldaan;
Ik werd verbruikt, versmaad, verraden.

Ik vond mij vreemd, van hemel, aard verlaten,
In een doolhof, waar ik mijn pad moest dwingen
Door woest gewas, waarin vreemde gelaten
Als doode kelken naar beneden hingen.

Gij wist toch: voor hen is geen zegening,
Zij moeten al vervalschen, allen dolen.
Ik had hun lot gestoord en sluipend ging,
Als had ik niet geschonken, slechts gestolen.
Had mij bewaard voor die verneedring
En: laat hen, blijf - bevolen.

Aan A.R.-H.

Over de wijde wereld een der weinigen,
 In 't lage landschap wel de eenige
 Die niet herder of schaap der kudde werd,
 Stil voor zich heen zich wijdde aan eenzaamheid.

Velen beweren dat zij dit gebied
 Bezochten, dat ze in uiterste woestijnen
 Of poolzee openden een rein gebied.
 Maar waarom keerden zij naar de oude aard?

Zij hunkren heimelijk naar klammen troost:
 Een vrouw die weinig geeft en ook niet eischt
 Dan koestring aan een veiligen warmen haard.

En, vraagt een avonduur hun rekenschap,
 Dan wijzen ze op een kaart van verre zeeën
 Die zij bevoeren in een vroegren tijd
 En op hun huis vol schatten en tropheeën.
 Zij sterven hooggeëerd en felbenijd.

Zoo pleegden allen ontrouw aan zichzelf,
 Voor zathed zwichtend; gij hebt volgehouden,
 Iedere toenadering fier afgestooten,
 Iederen genegen troost teruggebogen.

Gij wist het leven iets vergeefs en leegs,
Een redloos ruischen van begin tot eind,
Waarin tastbaar alleen het kort genot.

Toch gingt gij snel, niet wankelend uws weegs,
Verachtend, onaantastbaar tot het einde.

[Hij zong, verborgen in het groote riet]

Hij zong, verborgen in het groote riet
Dat slechts orkanen op en neer doen gaan,
Aan de' oever van een stillen oceaen,
Waar golven zijn en golven, anders niet -

Met heimwee, machtig en beheerscht, naar een
Onzichtbren, onbereikbare' overkant
Aan 't duister eind der werelden, waar geen
Licht doordringt, ieder schip in afgrond strandt.

Een Wijze

Hij raakte op leeftijd en verliet het hof.
De jonge vorst was puriteinsch van zeden,
Die liever preeken hoorde lang van stof
Dan zijn hofdames dartel te ontkleeden.

Hij heeft zich, voor 't verval kwam van zijn krachten,
Onthouding opgelegd, als toppunt van wellust
Soms in een herberg waar hij overnachtte
's Waards lieve dochter vaderlijk gekust.

Hij leefde liefst in steden van het Zuiden,
Waar zon de straten stil maakt overdag
En eerst wanneer de vesperklokken luiden
Stappen weerklinken, groeten en gelach.

En zat daar gaarne in oude bibliotheken,
Voor een smal raam open naar 't binnenhof,
Uit de kronieken zijn gepeins te kweken
En delven incunaablen uit hun stof.

Terwijl hij zag op onverwelkbare kleuren
Van teer en vast getrokken miniatuur,
Viel van den toren als eenigst gebeuren
Een volrijp en welluidend avonduur.

Vroeg hij zich af: 'Ben ik volmaakt tevreden
Omdat ik afstand deed, niet meer genoot
Sinds jaren en terugleef in 't verleden?
Of ben ik eigenlijk al jaren dood?'

Fandango

Haar borst zucht in gevangenschap van zij;
Het strak gewaad dat haar toont en onthult,
Omsnoert haar als een zwart kuras dat zij,
Die liever bloot stond, naakt streed, noode duldt.

't Is of ze ducht en toch weer steelsch gevaar
Afsmeekt waarin ze haar onrust vlieden wilde,
En glimlacht, wulpsch, alsof ze speelsch al haar
Onschuld aan één wellustig droombeeld spilde.

Zij volgt het in zijn vlucht al langs haar boezem;
Haar leden spannen onder de mantille.
De dans ontluikt: een vlugge vuurge bloesem,
't Eerst kenbaar aan de deining harer knieën.

'n Gitaar begint te bonzen, waar zij stampet;
Haar handen in de weeke flank gedrukt,
Is ze angstig snel van top tot teen ontvlamd,
Uit stilte in wilde wervling voortgerukt.

Wij worden meegesleurd, alles vergeten
In een alleen van haar vervulde ruimte',
Wit neergetuimeld en zwart opgeschuimd,
Door drift naar sneller leven woest bezeten.

Als ijle nevel eensklaps in spiralen
De omwentling volgt van een blank hemellichaam,
Sluit onze levensmoede ziel zich aan
Haar leden, lokkend, woelend in de voilen,

Die vallen, door haar eigen gloed gezengd,
In dunne donkre kringen die zij dansend
Ontsprongen is; geen zweem van sluier krenkt
De volheid van haar zonneplicht in 't glanzen.

Haar zien van verre, haar innig aan te raken
Of haar bezitten met gesloten oogen,
Het is ons één. O, volge nooit ontwaken!
Wij, even zwaar bedwelmd als licht bewogen,
Zijn aardsche liefde en zorg en trouw ontvlogen.

Japansche Danseres

Zij was zoo tender dat het wijd gewaad
Haar eerder hulpeloos dan grooter maakte,
Zoo kinderlijk alsof het smal gelaat
Onder de zware wrong zoopas ontwaakte.

Maar toen de fluiten gilden, trommen trilden
En gong bonsde, wierp zij zich in den strijd;
't Was of zij even aarzelde, even rilde,
En toen - een ruk, een zwaai, zij was bevrijd.

Als een samurai met een smallen degen
Snel schermend honderd vijanden weerstaat,
Hield zij een heir van booze geesten tegen,
Was Foedsji-puur haar dans, machtloos het kwaad.

Maar toen woest-plotsling de muziek verstomde,
Alleen de fluiten nog geklaag aanhielden,
En zich de nacht over den tempel kromde,
De luide bijval loutre stilt' vernielde,

Werd zij weer needrig, tender, slank en vloog
Nog eenmaal op en stond dan, bijna brekend,
Alleen de armen hield zij nog omhoog,
En boog het hoofd, als om vergeving smeekend.

VII
Dichterlijke Vrijheden

Billet doux

Ik wilde een gedicht op een waaier schrijven,
Zoodat je de woorden je kunt toewuiven
En de strophen, wanneer je wilt blijven
Mijnren, weer achtloos dicht kunt schuiven.

Maar liever wilde ik dat ze binnen
In je gewaad geschreven stonden,
Zoodat tegelijk met batist of linnen
Mijn gedachten je streelen konden.

Ik zou dezen dwazen wensch niet uiten,
Als mij een krankzinnige was vervuld:
Je eenmaal zelf in mijn armen te sluiten...
Maar ik heb engelengeduld.

Liefdesbrieven

Een liefdesbrief is beter dan het lief
Zelf: als men eens de brieven heeft gekregen
Dan heeft men ze voorgoed, terwijl tien tegen
Eén 't lief verdwijnt om geldgebrek of grief.

Een brief kan men daags, nachts, elk oogenblik
Dat men ze bij zich heeft, te voorschijn halen,
De teederheid er uit op laten stralen,
De woordjes lezen, denkend: zoo ben ik!

Een vrouw is wisselvallig, een brief niet.
Wel lacht men wijs of weent men bitter, later
Als men voorbije dwaze woorden ziet.

Maar als het kon wou 'k door woestijn en water
Wel eeuwig naar oase' en havens tijgen,
Als 't zeker was in elk een brief te krijgen.

Pour une Beauté pas encore défunte (*Het vers zelf spreekt*)

Zie de lijnen van het edel lijf,
Dat met een gebaar heel 't hof bekoorde,
Welks vergane gratie ik beschrijf,
Welker glans slechts voortleeft in mijn woorden.

Zie hoe het trots gaat in het geloof
Dat het is een eeuwig onverstoorbre
Schepping, een door Schoonheid zelf verhoorde
Bede - en och, 't vergaat en 't veersje blijft.

Zie haar over vijftien, twintig jaar:
Voos matgeel verving het vroeger blank.

Ook mijn dichter is nu dik en zwaar.

Ik alleen ben 't zelfde, kort en waar;
Geen woord aan me of 't heeft denzelfden klank.

Zij weet niet, dat ik haar schoon bewaar,
Die gemaakt werd tegen wil en dank.

(Zij zijn schimmen, ik alleen ben waar.)

Waaier

Zie mij in het gezicht en ontvouw je waaier
Als je vreest dat ik je zal zien blozen,
Terwijl mijn hand je aanraakt op een innige wijze;
Of gebruik hem als staf om mij voor mijn vermetelheid te
straffen, en ontplooi hem daarna voor de vallei waar
hij in voegt.
Maar ook deze verdediging kan je overgave niet beletten.

Als je ontwaakt ligt de waaier als een groote doodgewaaide
vlinder op een kussen.
De roode en witte figuren zijn gebroken.
Alleen in jouw handen kan een waaier een wonderworden.

Eros

Eros drijft ons, vreemden, schuchteren,
Onweerstaanbaar tot elkaar,
Eerst vijandig want wij duchten
Steeds zijn naadring als gevaar.
Eros dreigt ons.

Zijn nog eens weerspanning waar
Hij ons raakt, en willen vluchten...
Reeds zengt ons zijn heete zucht en
Voor we 't weten zijn we een paar.
Eros vormt ons.

Wonden onder 't werk elkaar.
De adem welft een brug van zuchten,
Maar daaronder ebt 't genucht en
Plots ontzinken wij elkaar.
Eros slaakt ons.

Hij gebod ons tot zijn tucht en
Van zijn droombeeld gaan wij zwaar,
Smeeken nu niet meer te ontvluchten
Eros.

Hokkai's

Het komen van mijn gedichten:
Als 't neerzweven van een vlinder
Op meeldraad van bevend jasmijn.

□

Hoe verandert het licht soms van kleur,
Het wordt winter midden in zomer,
't Hart staat stil bij de onstuimigste omhelzing.

□

De klokjes zijn nog hoorbaar,
't Spoor nog niet toegefallen,
De kar al lang verdwenen.

□

Lieveling, schooner ben jij dan de heilige Foedsji,
Die maar één welvenden sneeuwigen top heeft,
Alleen bij het vroegrood één rozige spits toont.

Hiernamaals

De dood zou nog niet zoo vervelend zijn,
Wanneer men maan en sterren bleef aanschouwen
En nu en dan de oude wellustpijn
Genieten kon met schoone geestenvrouwen.

Say it with Songs

Scheef valt een sneeuwbus door den valen middag.
 Stadstuinen worden grauwwit, pleksgewijs:
 De natte grond verdoet de zuivre sneeuw.

Voor een der matte ruiten staat een man
 Met geel gelaat en ingevallen wangen
 Om scheeve en stompzinig sturende oogen.

Hij staat roerloos, maar voelt zijn lichaam kreunen:
 'Wat heeft mij hier gebracht? Ik hoor hier niet,
 Al lang behoorde ik in 't graf te liggen.

'Weet jij niet wat dat is: niet kunnen sterven
 Ver van Mongolië, van de eenige plaats
 Waar ik kan rusten in den moedergrond?'

Maar hij blijft staan, wil niet naar Tsjita gaan.
 Dan valt hij met een slag als zand ineem,
 Want zijn gebeente wrong zich los uit 't vleesch.

En zijn geraamte staat bij hem, gebogen,
 Een schim, voortijdig en met pijn geboren,
 Met vleesch beflard: afgrijselijk verwijt.

En 't buigt zich over hem en spreekt hem aan
En vraagt hem rekenschap: 'Hoe komt het dat
Ik nog niet rust, maar waren moet in 't Westen?'

Het harde scheenbeen schopt het weke vleesch.
'Al acht jaar is er van mijn rust geroofd,
Ik wacht niet langer, ga vannacht op weg.'

Nog een schop en dan duikt hij weer in 't lichaam,
Dat richt zich langzaam, kermend, krakend op,
Tast in de kast naar een Mongoolsch gewaad.

Het hing er lang, het lichaam voelt zich vreemd,
Als in een tent, het rilt, de hals is ruim.
Erken: het is hoog tijd op weg te gaan.

En hij verlaat bij nacht Den Haag;
Daarbuiten wordt zijn voetstap steviger,
En sneller zweeft hij langs den weg, waarheen?

Het is maar door twee landen: Duitschland, Rusland,
En dan een eindweegs door de vrije steppe;
De grafsteen ligt waar Tsjita zichtbaar wordt.

Maar het gebeente eischt: sneller, sneller nog!
En dwingt hem in een langen trein te gaan,
Die rijdt hem van Saratov tot Irkoetsk.

Dan houden alle wegen op, het is genot
Dwars door de steppen gaan; zijn er wel steden?
Verdoemlijk is de geest die 't leven zocht.

Als vrienden kent hij steenen hier en daar,
Hij ruikt den welbekenden geur der yaks:
Het laatste aardisch gevoel dat hij ervaart.

Want daar, daar rijzen Tsjita's wallen grauw.
Een kuil - hij weet niets meer, hij stort er in
En daadlijk dekken randgesteenten 't graf.

Het overleefde vleesch vergaat als gas,
De beendren vallen hard en droog uiteen
En liggen eindelijk op hun gemak.

De lage ziel lokt menschen in den afgrond,
De hooge ziel sluipt om begeerigen naar 't nieuwe
En lokt hen ook te trekken naar het Westen.

Voorspook

Zij die dood zijn en die gauw moeten,
Schijnen elkaar vooruit te ontmoeten;
In 't laatst van hun leven hebben zij droomen
Waarin reeds gestorven binnenkomen
En rustig met hen zitten te praten
En zeggen: 'Je moet het leven laten
Glijden, dan gaat het haast vanzelfve...'
Maar die nog leven plotseling haten
Hen, die zoo gemakkelijk praten,
En verlangen hen weer te bedelven.

Dan zeggen ze niets meer, zweven weg,
Nog momplend: 'Zoo zijn wij doodgegaan.'
En die nog leven informeeren
En hooren dan van zwaren doodsstrijd
En denken: 'Dan zullen we 't wel niet leeren,
Al hebben we ook nog zooveel tijd.

'Of zullen we ook rustig overgaan
En later de nog levenden kwellen
Door hun zeer mild en zacht te voorspellen,
Dat zij foltringen zullen doorstaan,
Waarbij al 't eerder lijden niets was,
Dat het is een spitsroedenpad
Van levend mensch uit de drukke stad
Naar die plek stil, diep onder gras?'

[De zon straalt soms zoo fel uit de eeuwigheid]

DE zon straalt soms zoo fel uit de eeuwigheid,
Dat kleuren dringen in het oog der blinden;
Niets in 't heelal haalt bij de hevigheid,
Waarmee gedachte en rythme elkander vinden.

De Dwangarbeiders

De koelies kermen op de zwarte kaden
Onder de Zuidchinese zomerson,
Met plompen zak of zware ton beladen,
Eenzelfden zang van Sjanghai tot Kanton.

Zij zijn maatvast en doen den laadstok deinen,
Het rythme van hun draftred doet 't gewicht
Half zweven door de lucht, de schouderpijnen
Zijn minder onverdraaglijk, bijna licht...

Zij leven, eten, slapen op de lichters,
Eten verslindend, slapen zwaar in zwijm.
Terzelfdertijd zitten de ijdele dichters
In 't koele theehuis, tuk op maat en rijm.

'Het leven op de sterren loopt uiteen;
Hoe zoet is dat dier wezens bovenaardsch!'
Neen, het gebeurt in één land, vlak bijeen.
't Theehuis ligt bij de stad, iets stroomopwaarts.

'Maar als de koelies keeren van de kaden,
Worden de dichters in hun kit vermoord?'
Neen, nog niet eens benijd om de genade,
Zoomin als de gehangnen om hun koord.

En juist gezien, van ver uit het heelal,
Oefnen die beiden 't zelfde ambacht uit:
Die slaven sleepen last van schip naar wal,
De anderen van stilte naar geluid.

In rhythmten zoeken beiden de verlichting
Van de' onbewegelijk te zwaren last:
De koelie viel, die stilstaand dit gewicht ving,
En gek werd men van woorden stilstaand vast.

De koelies werpen af en zijgen neer,
Zwijgen en eten, zijn verlost voor uren;
Des dichters foltering neemt nooit een keer
En zonder pooz' moet hij zijn doem verduren.

Vanaf 't gevloekt uur dat hij is geraakt,
Is hij bezeten, gaat het door hem heen;
De stilte omvat hem, woord na woord ontwaakt,
Eischt rythme, en hij draagt, draagt tot zijn steen.

Volkswijze

Mager paardje, jaag maar:
De steppe is eindeloos breed,
De vliegen steken je flanken,
De steenen je zeere hoeven,
Je mag nooit stilstaan en drinken
En de zon is zoo hard en zoo neet.

Smal scheepje, vaar maar:
Eindeloos is de zee,
Al trillen je moede masten,
Al heb je te zware lasten,
Toch mag je in geen haven rusten
En aan 't eind van de reis moet je ankren,
Ergens ver buiten de ree.

Arm hartje, klaag maar:
De liefde is eindeloos wreed,
Je krijgt haar niet en haat ze
Of je krijgt haar wel en dan gaat ze
Toch later weer weg en verlaat ze
Het hartje dat haar beminde;
Nooit komt er een eind aan het leed.

VIII
Holland op Zijn..

De Burgers

Zij wonen in hun dorpen en hun steden.
Zij doen voor bed, na tafel hun gebeden.
Zij denken dat zij leven daar zij aten,
Elkaar plichtmatig tweemaal 's weeks bezaten.

Des avonds om de ronde tafel praten
Ze over den oogst op de akkers en de afwezigen,
Gaan 's Zondags groetend door de strakke straten,
Zijn Maandags weer in hun bedrijven bezig.

Broeiende drift, door God, voorzichtig kweeker,
Met kracht geknot en in de kiem bedorven,
Maakt hun gebaar en houding laf, onzeker;
Het 'vreest den Heer' staat in 't gelaat gekorven.

Soms is 't een zomernacht een man te machtig,
Hij prangt zijn dienstmaagd in stikdonkre schuur,
En is zijn leven lang om dit eene uur
Een angstig beest, zijn zonde staag indachtig.

Komen zijn medemenschen het te weten,
Dat hij wat zij niet durfden heeft gedaan,
Het wordt hem niet in 't openbaar verweten,
In stilte knagen zij aan zijn bestaan.

Hij wordt niet meer gebrandmerkt of gesteenigd,
Geklemd in 't blok, genageld aan den paal:
De laffen tegen 't zwarte schaap vereenigd
Houden hem steeds in angst voor het schandaal.

Hij wordt door de gemeente uitgestooten
En gaat gebukt onder den dubblen last
Dat hij eens nam en verder heeft gevast
En toch hun kring steeds voor hem blijft gesloten.

Soms trekt een fiere zwerver norsch en nukvig
Door 't levenloos gebied, zijn tred verhaast;
Verdwaald voelt hij zich waar 't valsch, ongelukkig
Leven zijn lot van twee straatkanten naast.

Zij zien hem door hun blauwbehorde ramen
Meewarig trekken: die hoort nergens thuis.
Hij slentert door de straat en leest hun namen
En denkt: zij zitten levenslang in huis.

En ongemerkt komt hij langs 't volle kerkhof,
Daar liggen ze ook geordend op een rij
En even roerloos onder zode en zerk of
Zij lagen onder peul en beddesprei.

En eindelijk als hij weer door 't veld kan gaan,
Begroeten broederlijk hem de avondwinden;
Terwijl hij reist bij 't wassen van de maan,
Sluit men daarginds de deuren en de blinden.

Zij liggen al in hun loodzwaren slaap,
Gekweld door droomen daaglijks onderdrukt,
Terwijl hij stilstaat op de steilste kaap,
Door hemelhooge en ijle klaart' verrukt.

De afgescheiden Gemeente

Volbracht zijn alle wekelijksche plichten,
En Vrijdagsavonds gaan ze vroom ter kerke
Om zich aan 's voorzangers vroed woord te stichten,
Opdat zijn hemeltaal hun zielen sterke.

Soms raakt de goede man in zalvend vure
En wekt hen op jaarliedren te psalmeeren,
Dat stijgt ten hemel, en te twalef uren
Mogen de vromen zelfgenoegzaam keeren.

Nog enklen zitten in de kille kerk,
Zich troostend met een portie kaas met mosterd,
Armsaliger als hongrige kerkratten.

Spoedig komt dan de sluimerdronken koster
En jaagt de achterblijvers uit de kerk.
Dit is de Dienst dier op hun secte pratten.

Vroegdienst

Daar de geloovigen 't te rekklijk namen,
Heeft dominee een vroegdienst ingesteld;
Vóór zes uur zijn ze om Hem mèt Hem samen,
Bij 't huiswaarts gaan staat nog de dauw op 't veld.

't Is kil, men komt niet gaarne, maar hij telt
Zijn kudde na en wee hen die niet kwamen!
(Vaak kan notaris ook met zacht geweld,
Aan pacht of huur herinnrend, meevermanen.)

Ook moet het uit zijn met de warme stoven;
Men zette voet toch op de vaste zerk!
De preek slaat gloed uit hen die recht gelooven
En stelt aan de aardsche lusten paal en perk.

Hij ziet de kudde bibbren, maakt zich sterk
Dat hij de Zondagochtendzonde keerde.
Voor dag en dauw galmt door de grauwe kerk
De lof en dank der gepredestineerden.

Hollandsche Elegie

In Holland liggen afgestorven steden
Gehavend aan de oevers van 't Verleden,
Ter Zuiderzee-boord, of in 't binnenland
Aan een rivier wier monden zijn verzand.

De stedelingen houden nog den schijn
Van met de wereld in verkeer te zijn.
Er wordt gehandeld op de groote markt;
In de plantsoenen wordt elk pad geharkt.

Er liggen schepen aan de steenen kaden,
Die niet veel lossen en nog minder laden
En bijna nooit vertrekken weliswaar;
Hun tegenwoordigheid is toch een schoon gebaar.

De grachten kronkelen, levendig gebocht,
Maar 't water kruipt, een zwart en troebel vocht,
Het heeft geen bron, het kan de Zee niet naadren.
(Het vloeit zoo traag als Neêrlands bloed in de aadren.)

Eens bloeiden wilde wilgen aan de randen;
't Vergriep de steenen strakheid aan te randen
Is streng bestraft; nu staan zij afgeknot,
Dicht saamgerot als een onthoofd complot.

Er rijst nog menig eerbiedwaardig huis.
Door hen vervalt - als water door een sluis -
Reeds eeuwen lang en altijd door Verleden.
Daar denkt men aan Zijn loffelijkste leden
Op deze wijs:

Hier heeft een Hollander gewoon,
Zoo overtuigd dat waar de rijkdom woont
De Heere zelf den zegen heeft geboden,
Dat hij de hulp niet langer heeft van noode
Van trouwen kerkgang en liefdadigheid;
Hij reket reeds op de eeuwge zaligheid.

Hij staat vroeg op de voorpui van arduin
(Nu ligt de trap verbrokkeld en in puin)
In zijn stijfstrookge, statige kleedij,
De rijke eignaer van een reederij;
Gemakkelijk over de deur geleund
Of de' elleboog op het kozijn gesteund,
Drijft hij den rook omhoog in blauwe krinkels,
Beziet het weemlig woelen van de kinkels
Van uit de hoogt', totdat de klokke slaat.
Dan doolt hij langs de dofgeruite winkels
En stevent langs de zombestrooide straat,
Peinzend langs het relaas van een verhaler,
Van een Oostindiër of een slavenhaler.

Hij ziet de ruimten van de vrije zee
En als een zwarte klip 't vijandig Spanje
Tusschen het Oosten en de eigen ree.
Hij volgt de koersen; ziet hoogzee-galjoenen,
Schuim voor den boeg, kasteelig van kampanje,
Den zwaren romp, bevleugeld door de zeilen,
Licht overhellend, snellen door de mijlen.

Hij wandelt soms door doffe visioenen,
Als bentgenoot te reizen met de koene
Ontdekkers over zee in snelle schooners,
De schrik te zijn van archipel-bewoners.

Maar hij rust zich nooit uit ter groote vaart;
Hij reist de wereld rond op globe en kaart
Of zendt wellicht zijn dierste zonen uit,
Verwelkomt hunnen keer en prevelt in zijn baard,
Verblijdt om hun behoud, vooral om baat en buit.

Hij gaat zich voor zijn steile legerstede
Langzaam aan 't eind van elken dag ontkleeden,
Soms in een spiegel schuw, tersluiks bespieden
Zijn gemalin; hij zal haar nooit gebieden,
Dat zij zich toone voor haar heerscher, naakt.
Hij heeft met haar geen liefdenacht doorwaakt,

Heeft toch een talrijk kroost, is meestal goedig,
Zelden vertoornd, maar nimmer edelmoedig.

Zijn dagen zijn vergaan, zijn bleek gebeente
Ligt te verworden onder grauw gesteente,
Op een dicht kerkhof, waar geschonden linden
Hun rompen schommlen, meegaand met de winden,
Hun loof verweenend, en de takken steunen.
De zwartbeschreven doodenborden leunen
Tegen een kromme zuil; een walvischkaak
Staat in dit nachtland als een witte baak
Voor havenmond, waar ook de kruisers rusten
Van barre tochten naar besneeuwde kusten.

Die 't land aankleefden en zij die zich waagden
In stormen liggen in één grond begraven:
Kooplieden dekt een deftig praalgesteente,
Zeevaarders zijn op kosten der gemeente
Ter aard besteld. Men weet niet waar zij lagen,
De onversaagden. Geen nazaten vragen
Waar het ellendigen-kerkhof is geweest,
Om ongelogenstraf te kunnen dragen
Roem op hùn daden. - Het is Hollands geest,
Tehuis te blijven in een vredig feest,
Bloemrijk toastend op de Gouden Eeuw,
Het vale wapen: den stokouden leeuw

Beschouwend als een onverwelkbare glorie,
Te offren op het altaar der Historie:
Dien dom, waarin zij de' eigen tijd ontwijken;
Bereid altijd de dierbre vlag te strijken,
Vreedzame oplossing van elk geschil
Nastrevende, het koste wat het wil.
Het is genoeg, van helden af te stammen,
Van groote dooden - die niet tegenspreken, -
Veilig te zijn achter zijn zware dammen,
En burgerdeugden naarstig aan te kweeken,
Om verder van de Daad te zijn ontheven
En met elkaar in vrede voort te leven
En oud te worden, vredig af te sterven
En als een rente de eeuwige rust te verwerven.

Dorp aan Zee (*Waddeneilanden*)

Ik volg de straat waarlangs de huizen slapen.
 Het raadhuis staat apart. Daar hangt het wapen
 Dat de gemeente in oude dagen had,
 ('t Visschersgehucht was eenmaal Hansa-stad):
 Een koggeschip op blauwe golvenfranje,
 Verguldsel opgelegd om de kampanje.

Het wordt tien uur, de trage tijd ontwaakt
 En knarst tien slagen, 't klokkenhuisje kraakt
 In zijn gebinten, het is verfloos kaal,
 De cijferplaat verweerd en zonder wijzer.
 Achter smal grintveld ligt het schoollokaal.
 De grijze schedel van den onderwijzer
 - Op 't raam, half grijsgeschilderd, gehalveerd -
 Knikt naar zijn stokgestamp; de klas psalmeert
 Van frissche waterstromen, zaalge oogsten
 't Veelverzig loflied tot den Allerhoogste.

Het armhuis ligt terzijde en achteraf.
 Met mos begroeid als een vergeten graf
 Zijn de gedeukte daken en de muren.
 De eenge die daar zijn dagen uit moet duren
 - Een bultenaar, een burgemeesterszoon -
 Draagt steeds een groene pandjas: schaamle hoon

Aan hen die hem eens achtten, maar zijn lot
Sinds overlieten aan de' almachtigen God.
Slechts een wrak hek staat tusschen de' armhuistuin
En 't smalle kerkhof, hellend tegen 't duin.
't Is slechts een schrede tusschen slaap en waken.
Als wegwijzers staan witte walvischkaken,
Waaraan het vee zich schuurt de zeere zijden
Op weg van stal naar schrale duingrasweiden.

't Verleden zelf is in verlaten kerke
Te rust gegaan onder de blauwe zerken.
De gevel draagt in roestige ijzren cijfers
Niets dan het jaartal 1607.
Alleen op den gebarsten zonnewijzer
Staat nog, half uitgewischt, een naam geschreven.
Wie het geweest is komt er niet op aan:
Bestaan is niets, er heerscht alleen vergaan.
Deze oude zomer zoo vol ondervinding
In 't bloeien leidt alleen tot verdre ontbinding.

Maar in zijn nachten ruischt de zee een lied,
Een mild vermanen om het leven niet
Op zich te nemen als een zwaren last,
De liefde in plichten, in een diepe kast

't Zuurverdiend geld te bergen, niet te jammren
Wanneer vischvangst mislukt, hooioogst bederft,
Het schip vergaat, het vee in stuipen sterft;
Argloos te leven als zeehonden, lammren
Die op de strandwei soms elkaar ontmoeten,
Elkaar besnufflen met arglooze snoeten.

In Nederland...

In Nederland wil ik niet leven,
Men moet er steeds zijn lusten rewen,
Ter wille van de goede bureu,
Die gretig door elk gaatje gluren.
'k Ga liever leven in de steppen,
Waar men geen last heeft van zijn naasten:
Om 't krijschen van mijn lust zal zich geen reiger reppen,
Geen vos zijn tred verhaasten.

In Nederland wil ik niet sterven,
En in den natten grond bederven
Waarop men nimmer heeft geleefd.
Dan blijf ik liever hunkrend zwerven
En kom terecht bij de nomaden.
Mijn landgenooten smaden mij: 'Hij is mislukt.'
Ja, dat ik hen niet meer kon schaden,
Heeft mij in vrijheid nog te vaak bedrukt.

In Nederland wil ik niet leven,
Men moet er altijd naar iets streven,
Om 't welzijn van zijn medemenschen denken.
In het geniep slechts mag men krenken,
Maar niet een facie ranslen dat het knalt,
Alleen omdat die trek mij niet bevalt.
Iemand mishandlen zonder reden
Getuigt van tuchteloze zeden.

Ik wil niet in die smalle huizen wonen,
Die Leelijkheid in steden en in dorpen
Bij duizendtallen heeft geworpen...
Daar loopen allen met een stijven boord
- Uit stijlgevoel niet, om te toonen
Dat men wel weet hoe het behoort -
Des Zondags om elkaar te groeten
De straten door in zwarte stoeten.

In Nederland wil ik niet blijven,
Ik zou dichtgroeien en verstijven.
Het gaat mij daar te kalm, te deftig,
Men spreekt er langzaam, wordt nooit heftig,
En danst nooit op het slappe koord.
Wel worden weerloozen gekweld,
Nooit wordt zoo'n plumpe boerenkop gesneld,
En nooit, neen nooit gebeurt een mooie passieoord.

IX

De Ardennen***Een (gebroken) Sonnettenkrans, door Jacquelin******I. Pelgrimstocht***

O, de gewijde grotten! Wij bezochten
Om te beginnen die van Remouchamps,
Liefkoosden warm in de ijsskoude krochten,
En daalden daarna in die van Dinant,

Een pas ontdekte - België is hòl er van
Sinds de entrees stegen op meer dan tien francs.
De vroomheid bleef. 't Vermogen niet. Wij kochten
Ons niet meer 't Allerheiligste van Han,

En zochten troost in Brussels Scala, voor
De ontwijding van het Heilge Land van Tachtig,
En vonden met verrukking, achter 't koor,

België's Libanon nu eerst waarachtig
Grootsch: grotten grijnsden, gletschers glansden prachtig,
Want hier beleed zich oprecht het Décor.

II. *Palinodie*

De Amblève, die zachtzinnig zinnelijk ruischte...
Wat stond het nevelhemd met spitse kant van dennen
Den heuvelboezems goed! De maan scheen, een der kuischte
Die ooit glimlachte over de ongerepte Ardennen.

Mijn reisgezellin zuchtte: een niet te miskennen
Vermaning tot mijn plicht. Tweestrijd. Was dit wel 't juiste
Terrein voor honigmaan die tegen der Ardennen
Zedige traditiën toch te zeer indruischte?

Perk en Mathilde! Chloë en Daphnis! Héloïse
En Abélard! (Die paren!) Dante en Beatrice!
Kwamen mij levendig herinneren aan 't onkiesche

Nog een geliefde aan het hart te willen drukken,
Terwijl zij op eerbiedger afstand zich ontmoetten.

En ik besloot mijn overtreding zwaar te boeten:
Nooit meer, waar vrij te zijn, luisterend naar de wetten,
Mij nooit weer te vergrijpen aan sonnetten...
En liet dit laatste als zoodanig reeds mislukken!

Antwoord van Hein Boeken¹

Ik naar een Eiland ganschlijk onbewoond?
 Daar zijn wel mijn confraters ver te zoeken
 En geen gelegenheden te bezoeken,
 Waarvan mij elk met een sonnet beloont.

'k Ben nog boordvol ('k hoop dat ge het verschoont):
 Zes schoone boeken noodde ik om te boeken
 Alle de schoone vaerzen, waarmee Boeken
 Zijn eenzaamheid zich dicht'rlijk waardig toont.

Nog dit: ik wil wel naar het Eiland, mits
 Ik redacteur blijf van *De Nieuwe Gids*,
 Opdat ook daarin nog mijn laatste snik,

Die zich nauwkeurig in sonnetvorm loost,
 Wordt bijgezet, meteen een laatste toast
 Van mijzelf op mijn laatst oogenblik.

1 *Op de vraag: welke zes boeken zoudt gij meenemen naar een onbewoond eiland?*

Benard Advies

Gij heeren der critiek, schrijft nimmer over Schotman,
't Is naar voor hem, voor u, voor allebei,
En als ge 't doet, dan liever op een lei,
Zoodat het uitgewischt of nog kapot kan.

Maar in de kranten komt er altijd mot van;
Ik deed het toch, zoodat ik nu nog lij'
Onder 't gevolg: er gaat geen dag voorbij
Zonder een brief, een langen brief, van Schotman.

Zijn werk is zwaar, zijn briefwerk nog veel zwaarder;
'k Woon ver van 't dorp, de oude brievenaarder
Torst iedren dag een onheilzwangre tasch,

Omdat ik 't waagde eens den spot te drijven.
- Maar kwam ooit een er toe zijn lof te schrijven,
Hulpbesteller werd heel 't menschenras.

Op mijn elfjarig Artsjubileum

Daar geneeskunde alleen mij zeer bezwaarde,
Zocht ik in literatuur een tegenhanger;
Toen de eerste multi's in mijn bijzijn baarden,
Ging 'k zelf reeds van sonnettenreeksen zwanger.

Liever dan pilvoorschrijver, klachtontvanger
Werd ik scheepsarts en deed de reis om de aarde
Wel eenige malen voordat ik in Tanger
Mij nederliet - men moet toch eenmaal aarden.

Ja, 'k moet bekennen, 'k lei meer mijlen af
Dan dat ik medemenschen hielp in 't graf,
Wat niet iedre collega kan getuigen,

Maar wil op deze plek mij 't Ambt nu wijden,
Al vrees ik dat nog de aesculaap bij tijden
Voor de almacht van Apollo zich zal buigen...

L'Art pour l'Art

Keur van blanke slavinnen levert Polen
Jaarlijks, bij duizendtallen tegelijk;
Zij trekken over zee als haringscholen
Naar Argentinië, dat minziek rijk.

Tien-, twaalfmaal daaglijks laten zij zich folen
A twintig pesos, worden spoedig rijk,
Bewonen Warschau weer, een deftige wijk:
Zij hebben 't geld verdiend en niet gestolen.

Poolsch bloed is sluw, maar Joodsch-Poolsch bloed is sluw:
G.....d werkt sneller, veiliger dan een uwer,
Polakka's, 't zij u allen aanbevolen.

Zij werkt niet op een bed, maar in 't theater,
Voor duizenden, en verdient geld als water,
Danst naakt, blootvoets: 't spaart uit op kleeren, zolen.

Veelgodendom**'n Ieder nasie het sy God. (Zuidafrikaansch lied)*****De Spaansche God:***

Vliegt een vogel, schiet hem dood!
Bloeit een boom, hak hem om!
De aarde moet bar en bloot
Zijn, voordat ik als koning kom.

De Duitsche:

Bouwt banken en kweekt bierbuiken:
Oorlogsschade dient ingehaald.
Je kunt volop van alles gebruiken,
Daar de Entente betaalt.

De Portugeesche:

We zullen 't maar zoo laten
Als het is geweest.
Houdt feesten en kleurt platen
Van Da Gama en Camoës.

De Hollandsche:

Het land lijkt wel een stadje,
Maar ik geef het ze goed:
Ze hebben hun droogje en natje,
En melk in plaats van bloed.

De Engelsche:

Ik nam wat van jullie pond
En weet niet precies hoeveel;
Maar als Shylock hier stond,
Hij haalde je 't mes door je keel.

X
Herdenken

Herdenken

Dezen winter is 't gekwelde weer
Niet tot rust gekomen: door de boomen
Trok de storm, in onophoudlijk stroomen
Sloeg het leger van den regen neer.

't Licht heeft afscheid van het land genomen
In een vale bui en keert niet weer.
Men denkt soms aan een warm zuidlijk meer
Waar 't geluk woont, maar kan niet ontkomen.

En ik vind dat het zoo blijven moet:
Grauw, zoo wordt de dood met warmte ontmoet,
Doet het denken aan zijn komst geen zeer;

Wel het denken dat denzelfden dag
Voor een jaar aan 't meer ik bij haar lag...

Nu staat de aarde op dezelfde plek,
Maar 't azuur is hol, de zon een vlek,
En ikzelf de schim van toen, niet meer.

[Het was een zomerochtend vol aromen]

HET was een zomerochtend vol aromen
Van bloemen, zorgeloos om rijpe vrucht;
Mijn week gemoed schoot vol van zoete droomen,
Als lerken trillen naar een zwoele lucht.

Meer dan een mensch, toch een bedachtzaam wezen,
Was ik argloos geschapen voor geluk,
Om mij geheel te geven, zonder vreezen,
Aan liefde grootsch en onuitputtelijk.

Helaas, zij kwam; ik dacht: heb ik genoeg
Om haar te geven? hoeveel keeren zal
Zij wel niet noodig hebben, onverzadigbare!

Helaas, het was zoo weinig wat zij vroeg:
Meer lof dan liefde, hulde meer dan huivering -
En ik bleef achter, arm met mijn overvloed.

Oud

Verwaide heesters in een leegen tuin.
Klimrozen in de luwte van den muur.
Wat zonnebloemen, spruitend tusschen 't puin
Der vorigen winter ingestorte schuur.
Het vage pad door hei naar 't lage duin,
Vanwaar ik 's middags op den einder tuur

Over mijn boot, gekanteld, half in 't zand,
Door 't laatste springtij hoog op 't strand getild.
Een meisje gaat, de rokken in de hand,
Als zeilde zij - wat lijkt ze slank, jong, wild -
Boven de golven, raaklings langs den rand
Van 't leven, enkel leunend op den wind.

Ben ik het zelf, die vroeger met een vrouw,
Jeugdig als zij, hier speelde nimf en sater,
En haar in 't doodstil zand, het deinend blauw
Bezeten heb, bemind en toch verlaten:
Die nu mij hier voel staan, te stram, te grauw,
En dezen buit voorbijlaat langs het water?

Aan Zee

Een vroegveroudrende zomer
Vond ons in een smal dorp,
Wildvreemden, door een worp
Van 't toeval saamgebracht
En toen maar opgenomen
Door 'n doode - in zijn droomen
Schonk hij ons geloof.

Wij gingen zelden naar zee,
Zelden en nooit tezamen,
Een hond of een meeuw ging mee.
Wij zaten meest in de kamer
Met die steenachtige meubels
(Steeds gelijk gerangschikt)
- Rustig, toch telkens beangstigd -
Te staren op de heuvels,
Zichtbaar door smalle sloppen
Schuin tegenover ons.
Over elk huis hingen toppen
Bevroren wolkendons.

Ook in de vierkante voor
Tusschen twee grauwe huizen
Begonnen beregend-goor
Plompgolvende duinen

Hun overgangen naar
De smalle kuststrook waar
De oceaan aldoor
Donderde, dreunde, ruischte,
Zoodat wij de branding voor
Ons zagen, vooral in 't duister.

Ik liep langs den wierwal te hopen,
Dat er een ramp zou gebeuren,
Een springvloed het vastland sloopen
Of dat de einder zou scheuren,
Een wolkenpoort opengaan,
Eindelijk een lichtblauwe bres
In grauwen wal zou slaan.

Ik hoopte in een groene flesch
'n Vergeelden brief te vinden,
Waarin beschreven
Een verre stranding,
Vaag aangegeven
Welke vaste winden
Open booten droegen
Naar 'n klip waar zij nog leven,
Leefden voor hoeveel jaar?
Als de volgende baar

Mij hun bericht bracht,
Dan zou ik gaan,
Mij bij hen voegen,
Met hen vergaan.

Op den Torentrans

Wij zagen neder op den bloei der tuinen
En tevergeefs naar 't levenslot van later.
De bloemen, diep in 't gras onder de kruinen,
Schitterden als juweelen onder water.

Kristallen uit een opgelost verleden,
Dat is vergaan in namelooze puinen,
Waarvan de stervelingen en de steden
Verstuiven in de onbestendige duinen.

En ook de eeuwigstandvastige pyramiden
En de in de wolken opgeboorde torens,
Zij zullen eenmaal als iets kleins, verlorens
In wervelwind over de vlakke vlieden.

Droom

In het kreunende welkende bosch
Stierf de dag een verwarden dood,
Zwierf de wind de blaren los;
Wij liepen woordenloos in den wind:
Vanwaar reeds wetend, waarom nog kind?
Om het hoofd de haren los,
Uit het gewaad de armen bloot.

Wetend al, dat wij wild omwonden
In stille woede ons wentlen konden
Tot de drift van ter dood verwonden,
Maar bleven voortgaan, neerziend en stom,
Vreezend dat onze prille, te vroege
Leden de drift nog niet verdroegen.
Wij bleven voortgaan, in wanhoop stom.

In een nacht van jaren later,
Nu tusschen ons het wijde water
Ligt en het lage steppenrijk,
Op een nacht zijn wij voorgekomen
In elkanders zwoele droomen,
Rijp, nu buiten elkaars bereik.

Zij de vrouw, toen nauwlijks begonnen,
Geworden, ver van mij, achter de zon, en
Nu door een roofzuchtigen droom gevonden,
Veroverd, ontvoerd, door mij gekend;
De levenslang in 't geheim begeerde,
Geheim voor mijzelf ook: 'k ontwaak en weet weer de
Waarheid. Ik weet niet waar in de wereld
Jij in het leven gebleven bent.

Wandeling *Aan A.R.-H.*

Dien middag, waarin ieder licht ontbrak,
Gingen wij langs den rand van zee en ruim.
Geen stem op aarde die de stilt' verbrak
Dan het verwijt der meeuwen om 't verzuim

Der laatste inscheping, niet meer te herstellen.
Er stond geen zeil ter kim, geen klip verbrak
De vlakke in verre deining - slechts het wrak,
Dat soms méér naar ons over scheen te hellen,

Wees hoe uit zee en lucht hun eenzaamheid
Zich samentrok op hem, vermolmd en zwak.
Wij worden van de onze, al zijn wij vlak
Bijeen, nooit door een eenzaam ding bevrijd.

Als woelige zee en hemel strak en wijd
Zijn wij elkander vreemd en toch vertrouwd:
De een altijd met stilte en rust in strijd,
De ander vol ijlen vrede, sterk en koud.

En waar de wereld met haar wilde kinnen
Vergeefs naar 't onbereikbre golft en smacht,
Hoe vonden wij dan, zwervers, weldra schimmen,
Verstandhouding in scheemring, weldra nacht?

Jeugdherinnering

Dit was mijn eerste visie op de tropen:
Een gladde plaat boven den schoorsteenmantel,
Daarop, om langen palm, laag bladgekantel,
Een tijger sloop, de oogen bloedbeloopen.

Daarvoor, 'n Chinees in geel kleed op 'n theebus,
Met plat gezicht, hangsnor en scheeve oogen;
Op 't deksel stond een onoplosbre rebus:
Karakters van onmetelijk vermogen.

Daar staarde ik op en voelde mij rampzalig;
Chinees en palmboom deden mij wegdroomen
Naar verre landen, meer dan Verne-boeken.

't Ouderlijk huis was soms zoo duf en stug.
'k Wist niet dat ik heusch wel in de Oost zou komen
En even hard mijn lot er zou vervloeken.

Herfsttij van een Koloniaal

Bij een Teutoonschen eeuwenouden stam
Wat oude bloemen, muurbruin, vuilvergeeld,
Alsof de zomer na een laatste vlam
Zich hier in fletse vonken had verspeeld.

'k Zit in een rieten stoel, 't azuur wordt vaal;
'k Voel rillend hoe de koorts mijn bloed verdunde,
Bepains nog dat de zomer, meestal schraal,
Mij dit keer heelemaal geen liefde gunde.

't Is eigen schuld: ik heb mijn drift verspild,
Omdat ik steeds naar 't tropisch land weer trok,
Waar de natuur, voor 't dier waanzinnig mild,
Den mensch leegslurpt in stillen heeten wrok.

Rimboe

Ik leefde lang op de verlaten plaatsen
Waar blanken niet dan noodgedwongen komen,
Aan smallen oeverzoom van breede stroomen
Die niet dan 't groen van 't woudgewelf weerkaatsen.

Als hoofd van een kolonie van melaatschen
Heb ik een zwarte nimf tot vrouw genomen,
Loop haast niet meer, maar rijd soms in mijn droomen
Veerkrachtig met een Friesche faem op schaatsen.

Er is hier niets meer dat mijn leven stoort,
Hetzij de plaag van mieren en muskieten
En soms de vage haat aan 't vaderland,

Spijt dat ik onheil stichtte maar geen brand,
Dat ik gemarteld heb en niet gemoord;
Maar verder kan ik 't leven zeer genieten.

XI

Vesper

Stilte, stilte... De gouden stad
Wordt door den nacht in 't geheim genomen.
De kathedraal is een groote reliekschrijn.
De baai wiegt sterren en lichten samen
Op mollige blauwfluweelen golven;
Spitsbogen, steunpijlers deinen in haar diep.

De visschersbooten teeknen scherp en stil
Witte driehoeken van Latijnsche zeilen.

Wij verwachten een bries die fluistren zal: Ulysses -
Den menggeur van zout en bloemen toeaadmend.

(Rubén Darío)

Herfst

't Is stil in de lucht, de trekkende ganzen
Richten hun zuidvlucht in wiggevorm.
Verbrijzeld, ontblaard door den laatsten storm
Hangen de takken in zilverglanzen.

't Is stil... om van verre landen te droomen,
Of men vanzelf er zoo heen zal drijven,
Aan niemand gehecht, niets dat weerstand biedt,
Maar weet wel dat men er nooit zal komen,
Om voortaan op deze plek te blijven...
Waarom op deze, op een andre niet?

Er is iets in dien vijver, die boomen
En 't huis aan de heuvels dat samenhoort,
En ik ben als gast door hen aangenomen...
Nu wordt het tijd voor het laatste woord.

De Profundis

Er toeft veeg licht bij de ramen,
Die ratelen in den wind.
Is het een geest goedgezind
Voor bedroefden en eenzamen?

Of kijkt het van daar spottend toe
Hoe ik me op mijn leger wentel?
(Ik weet later nooit meer hoe
Ik het uithield, de pijn en ellende.)

Zooals zij die ik liefheb en haat,
Die teeder en bijna rein
Bij me komt, en weer gaat,
Zij houdt niet van duister en pijn.

Nu dooft het licht bij de ramen,
De wind heeft het weggerukt.
In het licht is alles mislukt,
Misschien komen we duister samen.
Luister, de wind huilt verrukt.
Het duister kome. Amen.

Andenken

Du lässt mich denken dass auf fernen Reisen
Wir uns ganz nah und ohne Körper sind,
Denn wir verstehen uns wie Sterne leise
Gehn dann und wann: kaum merkbare Beweise
Dass in uns, Frau und Mann, das frühe Kind
Lebt wie im grossen Raum die Sterne sind.

Ich reiste lang allein und wurde blind
Und wollte werden wie die Menschenleute;
Du halfst mir wieder mein Geschick zu deuten,
Du, einsam, wie auch ferne Sterne sind,
Die noch nicht sklavisch um die Sonne kreisen.

Wir werden weitergehn, uns nicht mehr täuschen,
Du wirst dich wieder zu den Andern wenden,
Feil sein, in deiner Keuschheit doch unnahbar -

Wenn ich noch träumend nach den Sternen lausche,
Töricht und einsam unser Los vollende.

Bruiloftslied

Mijn gade, het is goed, wij zullen toeven
In een klein stadshuis, ik zal niet vertrekken,
Al bleven mij veel eilanden te ontdekken
Die zich om mijn afwezigheid bedroeven.

Niet dicht bij zee, om mijnentwil,
't Werd mij ondraaglijk aan den rand
Der ruimt' te rusten, bij de golven stil:
Bewaar mij diep in 't binnenland.

'n Gewezen vestingstad is goed.
De avondwandeling doen wij om de wallen,
Zien saam zonsondergangen tegemoet
En kudden keeren naar de stallen.

Maar soms speur ik in Westenwinden
De zeeën waarover zij woeien.
Wij gaan naar huis, sluiten de blinden,
Bij 't lamplicht tracht je mij te boeien,

Te doen vergeten 't varend schip in 't duister
Waarop ik iedren nacht kon hooren alle
Golven van alle verten samenvallen
Om mijn onrustig hart gerust te ruischen.

Nooit sliep ik beter, dieper dan aan boord.
't Schip is de lompe wieg die mijn geslacht,
Tot in Groenland, Spitsbergen, Labrador,
Ver van het vaderland heeft voortgebracht.

Maar het is goed, ik zal met jou, lief. wonen
En zwaar gaan van de zorg om jouw bestaan,
En niet tot de eilanden, als zooveel schoone
Slaapsters, mij wachtend diep in de' oceaen.

Dan bloeit je vreegelaat in 't schemerlicht.
Ik zit bij 't uitzichtlooze raam te staren
En denk voorbij de veege straatlantaren,
Hoe 't ijzingwekkend schoone Noorderlicht

Gletschers beschijnt, die eeuwenoude kusten
Tot diep in 't binnenland doen splijten onder
Een ongehoord en nachtenlang gedonder...
Jij komt en kust mij en wil met mij rusten,

Je late' omhelzen in den veilgen nacht,
In 't stille huis dat je zelf hebt gekozen
Voor 't samenleven en gestaag liefkoozen.
Ach, waarom dit en niet de overmacht

Van 't lot, dat zwerfend zijn gebied vergroot,
Zeilend op bron- en mondinglooze stroomen,
Waar 't leven oplost tot een ruimschootsch droomen,
En als vanzelve voortvloeit naar den dood?

Maar het is goed, in liefdes naam
Heb je gekozen en hebt mij vertrouwd.
Boven groot zelfverlies, klein zelfbehoud
Blijven wij saam!

Ode

*‘À la très chère, à la très belle
Qui remplit mon coeur de clarté.’*

O vrouw, die met uw lieflijkheden,
Uw lenige en lankmoedige leden,
Met heel uw teedren grooten schat,
De driften van mij, man, geduld hebt,
Zijn onverzaadlijkheid vervuld hebt
Met den trots van wie meer bezat;

Die, vaak gekneusd, maar nooit geknakte,
In 't lange leven onverzwakte,
Den storm van 't sloopend lot weerstaat;
Die, nimmer door zijn luim vernederd,
Maar om zijn ruwheid nog verteederd,
Hem moederlijk mild gadeslaat;

Hoe kunt gij, nog zoo jonstig jeugdig,
Van verre toezien vroom en vreugdig
Een wereld die zich boos vermomt,
Als hadt ge nooit de min gewild en
Als wist ge niet dat na een stilte
Steeds weer de storm der rampen komt.

O vrouw, die dit al kon volbrengen,
Zonder uw vleuglen te verzenen
Gezweefd hebt boven 't valsche vuur,
En hem die hellevorst zich waande,
Maar wiens gloed voor uw zachtheid taande,
Nog overbracht naar 't kalm revier;

Gij die dit alles hebt gekund
En daarbij nog zijn lust vergund
Zich aan uw lichaam te voltrekken,
Heb dank dat gij hem hebt behouden
En niet liet glippen toen de koude
Des doods zich naar hem uit wou strekken.

Hij is nu niet meer te verdoemen,
Hij heeft nog slechts uw naam te noemen
En is voor chaos' greep gered;
Geen vat meer hebben de demonen,
Hij kan nu in uw zielsrust wonen
En bij u slapen in het bed,

Dat door u veilig, goedgewijd is,
Waarin van boosheid hij bevrijd is,
Gelouterd tot de liefde die
U weer zal streelen en verkwikken,
Wanneer de duistren u verschrikken,
Afdeinzen door zijn melodie.

Zoo vast vereend niet meer gepijnigd
En door den ramspoed nog gereinigd,
Zweven wij 't eeuwig duister in
En laten daden, kindren achter
En dansen, dichten; 't zijn wordt zachter,
Neen leeg niet, dood is ook begin.

De Mensch *(Leerdicht)*

Het Lichaam:

Niet in gepeins alleen wil ik genieten,
Mijn leven zal niet vlak en vaal vervlieten.
Nog gister is mij een geluk ontkomen;
Ik stond eerbiedig en met schroom te droomen.
Waarom nam ik het niet met kort geweld?
Terwijl ik dit vol spijt heb overwogen,
Zijn mij weer anderen voorbijgevlogen
En in een ander levenslot gesneld.
Ik leef voortaan alleen naar daad en krachten,
Vervloek mijn droomen en wantrouw gedachten.

De Geest:

Ik zie deelnemend naar mijn levenslot,
Vreugd, rouw en angst met even kalmen spot,
Wetend hoe alles eindlijk wordt vereffend,
Verdriet hem drukkend, ramp op ramp hem treffend,
Geluk hem tot de wolken weer verheffend,
Totdat een nieuwe ramp hem nederploft.
Dit alles wordt dan door den dood verdoft
In niets, alsof het nimmer was geweest.
Taiphoons kalmeeren, werelden vergaan,
Verrukking schijnt na jaren wilden waan,
Bij een gebeente, diep in 't graf ontvleesd.

De Ziel:

Waarom moet ik met deze vreemde beide
Vijanden saamgebonden medelijden?
Die elkaar alles om het zeerst betwisten,
De een vol spot, de ander vol lage listen.
Nooit heeft één lang en onverdeeld geluk:
De ander tast het aan en vreet het stuk.
De een kan niet de' ander naar zijn wellust neigen,
Die wil en weet, kan zweven en ontsijgen.
Terwijl ze elkaar bestrijden en verraden,
Weigren zij steeds mijn middelen van genade.

De Schaduw:

Drie machten waren eens aaneengebonden,
Die alleen door hun samenhang bestonden;
Toch hebben zij naar niets zoozeer gesmacht
Als los te zijn en enkel te bestaan.
Eindelijk zijn zij verlost en zóó vergaan,
Weer opgelost in den oerdiepen nacht.
Een klacht: o kom terug, voortaan vereend!
Verwanten hebben balsemend geweend,
Een tijdlang offers aan den geest gebracht,
Toen zelf verzwonden, ik alleen gebleven!
Al weeg ik nietig in de godenschaal,
Doorstond ik toch hun strijd en ledig leven:
Zij werden niets, en 't was hun laatste maal.

[Bij een helderen bergstroom kwam ik tot mijzelf]

BIJ een helderen bergstroom kwam ik tot mijzelf:
Toen wist ik pas hoe ik eens was verdwaald,
Door booze geesten vervoerd, nu door goede elven
Eindelijk weer uit de wereld teruggehaald.

Hoe kon ik zoo lang in last en leed vertoeven,
Terwijl 'k alleen hoefde luistren naar een lied,
Wel altijd tot redding geworpen naar mijn bedroeven,
Waarop ik worstelde en dreef, ik begrijp het niet.

Nu hoorde ik, raakte ook hun zilvren haren
En voelde hun zachte huid, koelde mijn dorren mond.
Wel zag 'k henzelf nog niet, maar was 'k niet jaren
Blind voor hun rijk, doof voor hun lied dat nu begon?

Ik luisterde en zag henzelf niet verschijnen
Om de rotsblokken, wenkende, meer en meer
Te voorschijn. Nu gaat al 't vroegre verdwijnen,
Zij trekken mij door den waterval in 't meer.

[Drie vlinders fladderen, dicht bij elkaar]

DRIE vlinders fladderen, dicht bij elkaar,
Midden op zee, voorgoed van land verdwaald,
Drie teedren op den woesten oceaan.
Eén ging nog, twee desnoods: een vluchtend paar
Maar drie! Wat heeft het noodlot uitgehaald?

Toch, zijn ook soms opeens niet over mij
Drie teedre zaligheden bij elkaar,
Terwijl in het gewone nauwlijks één
Zich uit het grijs bestaan verheffen kan?
Dan, ver van 't land waarin ik daaglijks leef,
Komen haar kleine mond en twee zachte oogen
Tezamen tot den glimlach die belooft,
En ik verga en word wijd als de zee,
Eerst nog zoo klein, en in 't oneindige vluchtig
Zweeft haar liefde over mij, totdat ik opstorm
Om de andere drieëenheid te bezitten,
Haar borsten deinen doe, haar lichaam siddren
Van uit de plek die ik niet noemen zal,
Omdat ze diep ligt, ik alleen haar ken
En streng bewaak als zee al haar geheimen.

De Eenzamen I

Hoe snel gaat de vrouw voorbij,
Op straat, in den trein, op de sponde,
Vlakbij en oneindig ver.

Soms ziet men alleen oog, mond en haar
(Nog iets van haar boezem misschien)
En kent haar toch tot in 't teederst.

Soms was men met haar vereend
Duizend nachten en meer
En is haar toch zoo vergeten,

Alles, haar geur, mond, haar,
Als was het zeven jaar
En niet een dag geleden.

II

Hoe snel gaat het schip voorbij,
Op den Atlantic, de Amazone,
De Yang Tse of den Pacific.

Heft over de kim zijn zeil
En laat zijn dekken zien,
Hellend over naar lij.

De schaarsche opvarenden,
Verdeeld op want en boeg,
Gedund door kou en scheurbuik,

Beturen ons begeerig:
Mailboot, bewoonde wereld,
Zijn ons een wenk nabij.

Verglijdt naar de' andren einder,
Wit krimpens zeilfantoom.
't Schuim blijft nog even zichtbaar.

III

En soms is men alleen,
Gevlucht uit dwangarbeid,
Door haat uit stad verjaagd,

Alleen, met hond noch paard,
Met maan en zon en sterren
En het gewas der steppe.

Maar dan komt eens een kar
Met vrouw en kind er op,
Een tweespan draaft er voor.

Waarheen gaat toch die kar
Met vrouw en kind traag heen,
Slechts hemel om hen heen?

Naar den verbannen man
Die in de kwikmijn werkt.
Hij is dood voordat zij komen,
(Want komen doen zij nooit).

Waarom laat zij, mij ziende,
Niet plots den wagen stilstaan?
Ik ben ook man en eenzaam.

Zij stijgt af over 't wiel,
Wij zien elkaar, ontwakend,
Elkaars verbanning slakend.

Dit wonder gebeurt nooit.
Wij zien elkander aan,
Wantrouwend en bewapend.

Misschien is die man wel
Hyena, steppenroover,
Durft niet, 't is dag gelukkig.

Misschien is die vrouw wel
Door de' ander weggejaagd
En zoekt haar heil bij ieder.

IV

Stil sta ik in de steppe,
De doffe zon gaat onder,
De schrale maan verschijnt.

Het gras dampt, klam en vochtig,
De grond blijft stijf bevroren
In heeten korten zomer:
't Blijft winter in den zomer.

De klokjes zijn nog hoorbaar,
Het rulle spoor nog zichtbaar,
De kar is al verdwenen.

Ja, alles gaat verdwijnen.
Wat over is gebleven
Is lief maar onvoldoende
Om op te leven.

Voor de zooveelste Maal

Het regent door den nacht, ik lig slapeloos krank
Voor de zooveelste maal in een ver land alleen.
Ik neem trouw de dosis, waarom niet den drank
Die mij in één teug hielp over alles heen ...

Misschien de gedachte dat toch weer een vrouw,
Nog nooit eer bekend, door dat duister zal komen,
Vol weerstand, vol lust toch, te worden genomen.
De aard wordt weer blond, de zee weer diepblauw.

Zij komt als de zon - voor de zooveelste maal.
En ik sta weer in praal de zieltoging te boven
En merk dan hoe sterk, door daarin te gelooven,
Staat men op uit den dood - voor de zooveelste maal.

Vorgevoel

't Is mij te moede als werd ik weer een kind
Dat nog niet spreken kan, begint te staamlen,
Dat vindt van moeder, menschen, dieren, wind
De stemmen even vreemd en eensgezind,
En door elkaar de klanken gaat verzaamlen.

Hoe heerlijk, nog te weten van geen woorden
Die zinnen worden en die weer gesprekken,
Bijvoorbeeld denken: een groen bosch heet Noorden,
Iets anders groots en groens heet zee, en moorden
Zijn zwarte dingen die men moet ontdekken.

De woorden hebben klank en kleur en glans,
Zij komen op en willen gaan bewegen;
Vaak is een stroef, een ander norsch, verlegen,
Maar als ik fluister dat ik nog niet regen
Van rag kan onderscheiden, zien zij kans
Op liedren die lang hebben stilgelegen,
Bijna verstandig waren doodgezwegen.

Van voren af aan

Zoals de stormwind de wolken
Waar de zee geen kusten meer heeft
En de hemel geen sterren over,
Drijft nu de droom mijn gedachten
Door 't ledige ruim van mijn geest.
Ze ontmoeten geen tegenstand meer,
Drommen samen - ijlen uiteen.
Wel staat nog af en toe
Een langgeleden ontslagen maan
Een spookachtig licht te geven
En er wezenloos naar te staren,
Maar verder is er geen
Ooggetuige bij deze
Eindlijke ontreddeering
Van mijn geteisterd bestaan,
Geen toevlucht, geen rots der eeuwen
Waar zij op kunnen vluchten
En zich weer langzaam verzaamen
Tot een hardnekkig bewustzijn,
Zoals zij zoo vaak gedaan.

Maar heb ik zelf niet altijd,
Toen mijn bestaan was geordend,
Gewenscht, ja wanhopig gesmacht
Naar de verwoesting, om
Buiten menschelijk, goddelijk

Medeweten
Het zelfverlies te wagen,
Om daarna weer opnieuw
De kiem die niet vergaan kan
Nu op een eigenmachtig
Gekozen tijd en plaats
In te zetten en
Dan, daar,
Te scheppen uit den chaos!

Herfst

Ik kon het in huis niet uithouden.
't Laatste lief stelde mij teleur
Evenzeer als het eerste.
Ik ging op 't terras uitzien op de wouden,
Trachtte mij te troosten met de allerteerste
Bloemen en den allerbedwelmendsten geur.

Maar 't was later seizoen dan ik dacht; de koude
Bergwind trok dampen over de dalen,
Grijs werd alle kleur.
Ik dacht dat ik nooit meer van eene zou houden
En zag beneên door een nevelscheur
Het rood van de laatste mispels valen.

[Kon ik eenmaal toch jouw dans weergeven]

KON ik eenmaal toch jouw dans weergeven
In een van het woord bevrijd gedicht,
Eenmaal even vrij en lenig zweven
Als jij in de lucht en in het licht

Met je lichaam doet, dat toch niet even
Los van de aarde is als wat ik dicht,
Zich met moeite van den grond opricht,
Zwaarder dan mijn geest, en toch kan zweven.

Jij kunt met een wending, een gebaar
Woede, weemoed en geluk weergeven,
Waar ik honderd woorden over doe.

Denken is het lichtst, toch wordt het zwaar,
En de dans kan 't lieve lichaam geven
Ziel en zaligheid, en nimmermoe.

[Je bent de teerste die ik gekend heb]

JE bent de teerste die ik gekend heb,
Het is alsof jij de eerste was,
In de wildernis die ik doorgerend ben
Een witte bloem in hoog prairiegas.

En toch, voor jou bestond er geen zonde
Die onbeproefd bleef als weg tot genot;
Een geheime plek niet, maar reden tot
Wreede verrukking de teedre wonde.

Toch, als ik je borst kus kan ik denken:
Je bent nooit voor begeerte gezwicht,
En je aanzien: dat een licht,
Te fel beschijnend, je al zou krenken.

Maar 't is mij te moede dat dit teedre,
Dat je eigen is en mij behoort,
Dat fier moest zijn en zich zoo heeft vernederd,
Het teederste in mij zachtsluipend vermoordt.

[Zweer mij niet dat je nooit je eed breekt]

ZWEER mij niet dat je nooit je eed breekt
En mij voor eeuwig behoort,
Dat is iets wat vanzelf spreekt:
Je wordt toch niet graag vermoord?

Beweer niet dat je schoon slechts schuld is
Dat een man zich heeft blindgemaakt;
Je loog dat ze nooit onthuld is:
Hij zag je toch minstens naakt.

Zoodra een man om je mond smeekt
Dan maak ik hem melaatsch,
En als hij een hand naar je uitsteekt
Dan zet ik den dood op zijn plaats.

En geef je zelf een liefkoozing
Of weer je lichaam bloot,
Dan martel ik tot verpoozing
Je langzaam en zeker dood.

[Ik heb een bitter leed: ik ben niet de eerste]

IK heb een bitter leed: ik ben niet de eerste,
Neen, velen zijn vóór mij gekomen
En vonden haar en hebben 't allerteerste
Zonder verweer in hun bezit genomen.

Ik heb een zoeten troost: ik ben de laatste.
Wie nog dorst naadren werd door mij vernield;
Ja, zelfs den spiegel die haar lijf weerkaatste
Brak ik: 't kon zijn dat hij haar beeld behield.

[O, was zij nooit aangeraakt]

O, WAS zij nooit aangeraakt
Door het licht, door geen lust ooit beheerscht;
Ach, stond zij verwonderd naakt,
Ook voor zichzelf, voor 't eerst.

[En zooveel schande werd in liefdes naam]

EN zooveel schande werd in liefdes naam
Met rein gelaat, gemeen gemoed bedreven,
Dat ik mij vaak genoeg voor liefde schaam
En walging mij belet om voort te leven.

Een felle blos, een bloedgolf stijgt naar 't hoofd,
Het wordt mij beurtlings rood en zwart voor oogen.
Ach, alles wat geluk is wordt geroofd,
Bevochten op almachtige gier en logen.

Maar voor een oogenblik bezinning keert,
Men weet weer de verrukkelijke engel veil
Voor alles wat zij maar op aard begeert,
En reinheid zoekt weer in verdriet haar eenig heil.

[Wordt het niet hoog tijd]

WORDT het niet hoog tijd
Geluk door genot te vervangen?
Bijna veertig en nog bevangen
In verlangen naar maagdelijkheid,
Naar zuiverheid, naar rust, naar vrede,
Naar een tuin aan zeeën blauw,
Waar een ongerepte vrouw
Toelaat tusschen breedte,
Volle en toch slanke dijen,
Mij voor eeuwig neer te vlijen
In oneindige omhelzing,
Waaraan ook het water deelneemt.

[Ik had het leven me anders voorgesteld]

IK had het leven me anders voorgesteld,
Meer als een spel van nauw betoomde krachten,
Van groote passies en vermetel trachten,
Den grooten trek, de worstling met geweld.

Geen vrouw is Venus en geen man is held,
En beiden trachten zij elkaar te pachten,
En geen van beide' is ooit een dag bij machte,
Te leven door klein euvel ongekweled.

Men wil, bij 't sneller omgaan van de jaren,
Zich graag voorgoed een ander wezen paren
En veel dat min is en gemeen verstoren.

Maar niemand die 't benarrend Zelf ontsnapt,
En breken moet die droom van ridderschap.
Men strijdt niet meer met wapens, maar met woorden.

[Eenzaam en menschenschuw]

EENZAAM en menschenschuw
Ga ik voortaan mijn weg;
Ik heb genoeg van 't sluw
Gekuij en 't laag gezag.

Geen die zooveel verloor,
Want ik had meer dan een;
Maar nu 'k mij niet meer stoor
Aan verwijt en gewezen,

Bijna niets meer bezit,
Voel ik mij opgelucht,
Als bij 't vallen van 't doek
Over een drieste klucht,

Krampachtig zwaar gespeeld. -

[Bij 't zien van de vochtige droefheid van 't land]

BIJ 't zien van de vochtige droefheid van 't land,
Bij 't voelen van 't doffe leed in mijn hart,
Denk ik hoe deze beide zijn verwant
En in elkaar verward.

Ik zie het regenen op het verre,
Ik voel in mijn oogen de tranen.

[Waar zal ik wezen als ik zestig ben]

WAAR zal ik wezen als ik zestig ben:
In diepzee rottend of in zand begraven,
Of zal ik staren stilstaand aan een haven,
De hand gestrekt, zoals ik velen ken ...

[Ik zal ook eens komen]

IK zal ook eens komen
Tot gelatenheid,
Boven asch van droomen,
In verlatenheid.

Ook de sterren boven
Hebben eens gebrand,
Moesten eindelijk dooven,
Houden toch hun glans.

Compromis

Den berg der stilte kan ik niet bestijgen
Door het verwarrend woud herinnering;
Dus wil ik onder zeil van mijnering
Voortdrijven op een zee van eeuwig zwijgen

Raadsel

Vroeger schreef ik aan een zwaar bureau
Lichtzinnige gedichten;
Nu, met een plankje op mijn knie,
Een lijvigen roman.
Ben ik vooruitgegaan? Wie
Kan mij zeggen, of ik het ben
Dan wel de materie
Die ten slotte moest zwichten?

XII
In Memoriam

Pindarus

Uw hand gebiedt de rijen gouden snaren,
 De enkle stemmen die uw drift doet paren,
 Uw lied te brengen voort in klare koren.
 (Zij ruischten stervend uit, maar één sonore
 Zang is in smart van uwe harp geboren,
 Zoolang te leven als de zang der baren.)

Uw lied draagt ver, - wel wijden eeuwen zwijgen
 Tusschen ons lot een brekende' oceaen;
 Geen stervling kan tegen zijn tijd opstijgen,
 Stroomopwaarts tot een vroegren oever gaan.
 Zoo blijven, gij aan de' uwen, ik aan de' eigen,
 Vóór 't duister binnenland van vreemd bestaan,
 Wij, 't uiterst wagens in het verste neigen,
 Nòg in vertwijfling tot elkander staan.

Maar 'k zie uw houding reiken door het grijze,
 Uw hand ten hemel heffen en der wijzen
 Onzichtbre vonken uit de snaren slaan.
 Breed zijn de stilten die 't geluid moet reizen,
 Geen stemmen wijzen voorge tochten aan.
 En lang heb ik u 't hoofd ter borst zien neigen,
 Teeken van inkeer tot uw eigen zwijgen,
 Voordat ik boven wind en zee hoor stijgen
 Van 't eenig lied, u eeuwig en mij eigen,
 De klanken, die als zielen overgaan.

In Memoriam J.H. Leopold I

Hij heerschte eertijds waar alleen sterren stonden,
Zijn zacht en statig uitgezonden woorden
Geen grensmuurvonden die hun doortocht stoorde,
Weerkerend tot zijn kring in zuivre ronde.

Toen moest hij leven waar te velen drongen,
Een volk dat luide om roem en aandacht riep,
En hield zijn woorden in en stilte schiep
Hij zich daarbinnen, een volmaakt omzongen,

Die bleef, toen hij weer keeren kon, bestaan:
Een vluchthuis op de ronde vlakte waar der
Eeuwen orkaan al machtiger stormt en zwaarder.
Snel welkt de wereld - want hij is gegaan.

II

Vanwaar en waarom hij verbannen werd,
Bleef diep geheim dat lokt doch duister blijft;
Want veel wat kleur bezit op andre ster
Wordt hier als leegte of donker maar bespeurd.
Wellicht werd hij een hemelgod te machtig,
Die hem - in slaap? in min? - heeft overwonnen
En neergeworpen op de dorste wereld;
Waar hij een tijdsdeel weerloos heeft geleefd,
Zich eerst bezinnend op zijn afkomst, dan
Allengs zich wapenend en door beproeving
Zijn ban verbrekend, zich weer herkennend;
Eerst, wanklend onder zwaarte van bezinning,
Heeft hij een tusschenpoos gewaakt, daarna
Het leven afgelegd, dood aangejord,
Om weer te heerschen in volkomenheid.

Novalis

Hij wist met kalmen angst hoe alles moest
Leven: voortleven, zalig of verdoemd.
Niets wordt vernietigd, spoorloos verwoest;
Een geur, een toon die in de stilte zoemt,

Iets blijft - hoe ook verijld, versteend, verbloemd,
Leven moet alles tot in eeuwigheid.
Geen sluimring, geen min, geen dood verzoent
Den kruistocht redeloos door ruimte en tijd.

De dooden rusten niet, gezweept tot feesten
Waarin zij ijdel trachten te bezwijmen
Tot redding uit de onduldbare geheimen.

En ieder zwervling is omzwermd door geesten:
Nooit worden wij eenzaam en nooit met rust
Gelaten aan een beek, een graf, een kust.

Hölderlin

Goden, vervreemd van hun wereld, alleen in den aether,
 Kunnen nog thuis zijn en samen op den Olympus;
 Gij, te wondbaar, uw droomen te ijl u te omhullen,
 Niets om u heen dan de uit uzelf gezongen
 Hymnen alleen, hun held, liet al 't aardsche ontglippen.

Schiller beschermde hem koel, Goethe begreep niet den jongling,
 't Veilig ambt weigrend voor ongebonden ontbering
 Om, in den hemelzuchtigen zang gansch verzwolgen,
 Willekeurig het aardsch voor het godlijk aanzijn te wisslen.
 Ja, hun geest, geknecht door de gunsten der vorsten,
 Dorst den glansschuwen, allengs somberder engel,
 Door gelijkkluidenden zang verdoold tot hun midden,
 Minachten: koningsdienaars den godengelijke,
 Die de aarde terugstiet, extatisch ontzwevend,
 Trots lichaamlijken nood, tot geestes lichtheid en heil.

Heimweeverteerd, hitteverzengd, door twijfel gefolterd
 Zwierf ik, hield uit, want ik wist niet dat de terugkeer
 Loerde met smartlijker martling in 't dorre Europa,
 Met den grimmigen winter, den dood der verteedring
 Die de geliefden mij zwoeren, voor eeuwig, bij 't afscheid.
 Jaren lang niets voor mijn hunkrende, zeemoede oogen
 Dan op het slagveld van de vijandlijke golven
 Bloesems van schuim, snel ontluikend, verwelkend,
 Overnacht in 't geweld van het donkerstormende ruim.

En, wier warmte moest stralen in donkeren winter,
- Anders één nacht van leegte en starre verschrikking,
Waar de wind dood geboomt', de zee het bezwijkende strand striemt
Allen bleven zij koud, geen hunner kwam mij tegemoet,
Dezen, verloren in zelfgenoegzame liefden,
Gene', ongeneeslijk bezeten door weelde, verwaten,
Diep in wrevel gehurkt, hard in voldaanheid verdord,
Geen meer doorhuiverd van geestdrift, eens over ons vaardig. -
Vaderland, reeds ik weet niet hoe lang mij verloren,
Enkel het lied van een even verdrevenen zanger
Zong mij te rust aan het anders ontvlodene leger,
Strekte mijn rustloos gejaagde ziel tot een toevlucht,
Anders naakt blootstaand aan ijzige vereenzamings wind;
Waar doodgewaanden en reidansen van seizoenen,
Met bloesems, met blaren omkranst, in stroomen zich spiegelend,
Op zefirs zich wiegend, wit prijkend voor de azuren
Luchten, den ban van winter en weedom verbraken,
Door den toover der woorden werkelijk als immer herleefd.

Ook gij, zachtmoedige, moest eindelijk slaken de aanklacht,
Na een jammer van jaren, door waanzins duister geuit:
'Liefde is heen, ik leefde ook liever niet meer.'
Wellicht wil eenmaal uw dierbare dolende geest
- Ook generzijds ligt toch niet het heilige Hellas -
Rusten van heillooze tochten door ledige eeuwen.
Geeft niet de zeldzame ontmoeting van even rustloozen één

Flits van hemelschen vrede in den onwrikbaren winter,
Eén windloos, zachtzonnig, azuren nazomeruur?

Gogol

Beter is iedereen er aan toe,
Gezegend met een afmattende taak,
Die, voor diepe gedachten te moe,
's Avonds niet denkt aan God en Zijn wraak;

Beter ook is er de beedlaar aan toe,
Want die weet dat hij moet beedlen;
De priester, de meester met de roe,
Die moeten stichten en vereedlen;

De maaier die over de stoppels zwaait,
De pope die de' armlijken dienst verricht,
De schilder die kale muren verfraait,
De tsaar die redeloos steden sticht -

Dan de schrijver die niet meer schrijft:
Hij heeft alles van zich gegeven,
Houdt niets meer over om van, voor te leven;
Hij gaat, maar weet niet meer waar hij blijft.

Hij vraagt: Waar heb ik het voor gedaan?
In plaats van mij een plaats te verwerven
Om in te leven en later te sterven
- Zoo haalt men het eind van 't bestaan -

Heb ik mijn gedachten te boek gesteld
- Heeft iemand mij er soms om gevraagd? -
De menschen vermaakt en soms wat gekweld;
Maar alles is al lang weer vervaagd,

En ik besta nog. Waarop ik teer?
Op 't plan hen ter elfder ure te ontroeren
En te beschamen, zoodat zij niet meer
Kunnen leven als huichlaars en hoeren,

En zich bekeeren, zelf zeggend: 'Zie,
't Bestaan dat wij tot nog toe leidden
Was een aanhoudende blasphemie:
Als valsche parels en echte zwijnen

Rolden en ronkten wij 't leven door,
Van feest tot feest, van kwaad tot erger,
Hadden soms vluchtige aandacht voor
Onzen bespotter, aanklager, terger,

Maar vermaakten ons en lachten wreed,
Dat hij zocht waar 't onrecht vandaan kwam
En 't wilde verdelgen, terwijl ieder weet
Dat de wereld niet zonder bestaan kan.

En nu zijn we in de ziel getroffen,
In onze diepste kern geraakt;
Wij haasten ons en boeten en offren,
Door zijn woord nog op tijd ontwaakt.

Hoe moeten wij hem, den verlosser, danken...?
Ach, werd dit voor een duizendste waar!
Maar alles blijft bij het oude en kranke
En ach, ook ik ben een huichelaar!

Maar kan ook een schurk geen uiterste poging
Wagen, zoodat men ten minste ontzet?
Komt soms niet de ontroerendste betooging
Uit een valsche gebarsten trompet?

Ik draalde op die aarde en wilde nog schrijven
Een laatste boek: *De levende Zielen*.
(Hoe kunnen ze leven, wanneer hun lijven
Steeds weer voor 't laagste en verachtlijkste knielen!)

Ik deed het, niemand geloofde er aan:
Men is zoo gewend dat ik doe lachen.
Ik waarschuwde hen voor een voortbestaan,
Maar boezemde hun niet het minste ontzag in.

Beter heeft het de boef in zijn cel,
Die weet dat hij zooveel jaar moet zitten;
De banneling in Sibirië's hel,
Die kwik moet winnen of ijsvelden spitten;

Beter de moordenaar op het schavot,
Die weet ten minste waarvoor hij moet sterven;
En de geloovigen in God,
Die den (leegen) hemel straks gaan verwerven;

Beter dan ik, die niet weet hoe ik moet,
In het leven had ik geen zin,
Den dood ga ik vertwijflend tegemoet,
Hoelang hang ik tusschen ze in?

Ik wil weten waar ik aan toe ben!
Voor andren schreef ik zoo veelzeggend.
Kan niemand - met liefde mijn wanhoop weerlegend
Stillen mijn heil-, neen mijn hulpbehoeven?

Camoës

Camoës wou vrij zijn, smaadde zich een keten,
Zwierf in China, maar schreef de *Lusiade*,
Zijn leven lang door 't heldenlied bezeten,
Het was een dwangarbeid en toch genade.

Soms vluchtend, soms gekerkerd, soms vergeten,
Aan 's levens eind ook door den roem verraden,
Stierf hij in 't pesthuis, eenzaam zonder eten.
Gij martelt mannen, Muze, nooit verzade!

Vergeet toch niet dit afschrikwekkend voorbeeld,
Voordat ge uzelf tot 't zelfde lot veroordeelt:
Het sterkste droombeeld zwicht voor armoe, leed

't Is al gebeurd, 't gedicht is al begonnen,
En voortaan werkt ge of ge tranen zweet,
Totdat het bloed in de aadren is geronnen.

Aan arthur rimbaud

Rimbaud, mijn doode kameraad,
Ontembre zwerver, burgerterger,
Je was goed, maar verviel van kwaad
Tot erger.

Ja, de ondergrond, het bloed was goed:
Verlaine heeft je ziel bedorven,
Maar ach, je had het evengoed
Verkorven.

Al zweren Claudel, Berrichon
En Delahaye, de heele klik:
'Rimbaud, omdat 't niet anders kon,
Was Katholiek' -

Maak je daarom niet ongerust,
Er zijn er die je beter kenden;
Je had aan Ethiopië's kust
Lak aan die bende.

Hun laster is toch je eigen schuld.
Waarom ben je niet hier gebleven,
Die leugnaars, met jachthond-geduld,
Te staan naar 't leven?

Want het is erger slecht te zijn
En goed te schijnen,
Dan met den troost: 'Ik heb veel pijn
Gedaan' verdwijnen.

En jij, je had het kunnen doen,
Je was een tijd op weg, zoo mooi,
Je hoonde Aicard om zijn fatsoen
Van 't lafst allooi.

En wat heb je daarna gedaan?
Je liet je verzen in hun handen.
Zij roke' op hun gemak er aan,
Jij zat in 't heet Harrar te branden.

Waarom ging je steeds naar de vert'?'
Om daar te staren,
Of niet een andre verte werd
Eindelijk de ware.

Ach, was gebleve' in 't vaderland,
Om daar, met ons vereend, te tergen
Wie achter elleboog en hand
Het huichelend gelaat verbergen.

In Memoriam Patris

Je bent haastig doodgegaan.
Wij hebben geen afscheid genomen.
Ik was bijna te laat gekomen,
Om nog bij het sterven te staan.

Je hebt geleefd naar je aard
En bent er ook naar gestorven,
Niet langzamerhand en bedaard,
Maar opeens, als korzlig geworden

Door artsen die raad moesten schaffen
En niets deden dan verbieden;
Door de meelijdende laffe
Belangstelling van de lieden

Die je vroeger de baas was
Met biljarten en kaatsen
En vooral 's winters, op schaatsen,
Bij een hardrijderij eerste klas.

En die lui voorbij te zien schrijden,
Zelf zittend voor 't raam, halfverlamd,
Of in een rolwagen te rijden,
Trots lachend, inwendig vergramd;

Te goed verzorgd door je vrouw,
Die 't altijd te goed heeft gemeend,
Verwijtend vaak heeft geweend...
Neen, dat was geen leven voor jou.

Dus, toen je 't bier werd verboden,
Dronk je tweemaal zooveel.
Steeds had je een droge keel,
En zou het dan juist niet mogen!

Je merkte aan je pak: je werd mager,
En kreeg juist een schraal dieet.
Je zwoer bij bakker en slager:
'Geen arts die er iets van weet.'

Je moest oppassen voor koude,
Bij 't vuur zitten met iets warmes,
Maar was niet in huis te houden.
Moeder zei: 'Hij is altijd dwars.'

Ja, dwars, goddank, want dat heeft hen
En jou voor lang ziekszijn gered.
Je bleef tot het laatst in den run,
Maakte 't af met drie dagen in bed.

Je hebt geen woord meer gesproken,
Slechts eens, toen ze 'Dijkstra' zeiden
(Een arts dien je niet mocht lijden!)
Dreigend de vuist opgestoken.

't Is verder niet 'kalm en zacht',
Maar met horten en stooten gegaan.
Je streed zwaar, na middernacht
Was het opeens gedaan.

't Bleef stil, toen begon mijn broer te
Snikken: meer schrik dan verdriet.
Ik suste hem: bij een beroerte
Is men bewustloos, lijdt niet.

Alles is toen gegaan
Of 't vóóruit geregeld was.
Begrafenis tweede klas
Op 't kerkhof Huizumerlaan,

Op een namiddag smoorheet.
We gingen omdat we moesten,
In dufgesloten rouwkoetsen,
Zweetend in 't zwart gekleed.

In dorren grond gaapte een graf,
In heete lucht luidde een klok;
Er stond een drom volk wat veraf,
Een trad naar voor en sprak...

De kist zakte, mijn broer en ik
Zagen daarna in den kuil.
Een nuchter vreemd oogenblik:
Kluiten vielen, een wierp een tuil.

Toen volgde 't gebruikelijk maal,
Waar men zich niet meer goed wist
Te bedwingen en een paar maal
Smeulde familietwist.

Drie dagen ben ik gebleven,
Dan hervatte ik den tocht
Van mijn onrustgeteisterd leven.
Het graf heb ik niet meer bezocht.

Mijn moeder verhuisde gauw,
Zij haatte de noordlijke stad
Waar zij moest leven om jou;
Ik ging weer op zee en vergat.

Waardoor ben ik - nooit droeg ik rouw
Opeens geraakt aan 't herdenken
En vaar met te laat berouw
En vind dat we jou miskenden?

Dat je anders was dan je scheen
En beter dan je je hield,
Niet ruw en vrij algemeen,
Maar innerlijk meer beziel?

Je was als de meeste noordlijken:
Schuw voor getoond gevoel.
Je haatte 't uitbundig woordlijke,
Bleef liever gesloten en koel.

Vaak krenkend, zelf gauw gekrenkt,
Wel populair en toch eenzaam,
Al was je met velen gemeenzaam
Door je baan - je was zóó bekend,

Dat een wandeling door de stad
Met jou een beproeving was,
Voor mijn hoogmoed een doornig pad:
Hoed af haast bij iederen pas.

En door dat soort ergemissen
Heb ik nooit je waar wezen bepeinsd.
Alleen op zoo'n dag uit visschen
Was je jezelf, ongeveinsd.

Kinderlijk kon je genieten
Van den glans van de lucht op het meer,
Van het windgekreun in de rieten,
Van den dobber die wiegt op en neer,

Van den dronk, na het visschen genomen
Uit de bolskruik in 't glas zonder poot,
Van het werkeloos liggen droomen
In 't zacht hooi, de harde boot.

Dan liet je den vrijen loop
Aan een droom, je ging nooit op reis,
En zei dan: 'Misschien is er hoop,
Ik moet nog met jou naar Parijs.'

'k Merkte eens dat je heimlijk vurig
Napoleon-vereerder was
En Zondags, na preektijd, langdurig
Ségur en Las Cases las.

Maar toen ik je een borstbeeld gaf,
Een laatste Sint-Nicolaas,
Wees je 't geschenk toornig af:
'Wat moet ik daarmee, 't is te dwaas!'

Aan deze en andre dingen
Denk ik nu, met mijzelf verlegen,
Onder de Zuiderkeerkringen:
De gedachte heeft vreemde omwegen.

Wie weet hoeveel teederheden
Je in jezelf hebt verstikt -
De Friesche aard is benepen
En uit zich niet groot, weegt en wikt.

Zoo vind ik toch enkele trekken
Van je verborgenste wezen,
Maar zal je wel langzaam geheel ontdekken
Na je dood, nog jaren nadezen.

In Memoriam Mijzelf

Door vijanden omringd,
Door vrienden in den nood
Geschuwd als aas dat stinkt,
Houd ik mij lachend groot,
Al is mijn ziel verminkt,
Mijn lijf voor driekwart dood.

In 't leven was geen dag
Ooit zonder tegenspoed.
Ik leed kwaad en deed goed;
Dat is een hard gelag.
Nu, in verloren slag,
Strijd ik met starren moed.

Bedekt met sneeuw en ijs,
Getooïd door menig lijk
Van wie de dwaze reis
Deed naar mijn innerlijk,
Eens vroeg licht als Parijs,
Nu 't poolgebied gelijk.

Ik laat geen gaven na,
Verniel wat ik volbracht;
Ik vraag om geen gena,
Vloek voor- en nageslacht;
Zij liggen waar ik sta,
Lachend den dood verwacht.

Ik deins niet voor de grens,
Nam afscheid van geen mensch,
Toch heb ik nog een wensch,
Dat men mij na zal geven:
'Het goede deed hij slecht,
Beleed het kwaad oprecht,
Hij stierf in het gevecht,
Hij leidde recht en slecht
Een onverdraagzaam leven.'

Aanteekening

De tekst van dit tweede deel van *Verzamelde Gedichten* van J. Slauerhoff is verzorgd door K. Lekkerkerker en komt overeen met dien van de afdeeling 'Gedichten' in de 'Verzamelde Werken' (Nijgh en Van Ditmar N.V., Rotterdam 1940-1941, deel I-III), met dit voorbehoud, dat de verbeteringen, welke men in de Errata in het laatste deel der 'Verzamelde Werken' zal aantreffen, in den tekst van deze uitgave reeds zijn aangebracht.

Gedrukt in het jaar 1947 bij de N.V. Boek- & Kunst drukkerij v/h Mouton & Co te 's-Gravenhage.

Bindwerk van de N.V.v.h.J. Giltay & Zn. te Dordrecht.

De bandstempels en het stofomslag werden ontworpen door Helmut Salden.